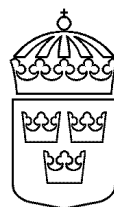


# Riksdagens protokoll

## 2003/04:27

Torsdagen den 13 november



Protokoll  
2003/04:27

Kl. 12.00 – 16.27  
17.00 – 17.14

---

### 1 § Avsägelse

Talmanen meddelade att *Reynoldh Furustrand* (s) avsagt sig uppdraget som suppleant i EU-nämnden.

Kammaren biföll denna avsägelse.

### 2 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden

Talmanen meddelade att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält *Sylvia Lindgren* som suppleant i EU-nämnden.

Talmanen förklarade vald till

*suppleant i EU-nämnden*  
*Sylvia Lindgren* (s)

### 3 § Ledighet

Talmanen meddelade att *Karin Pilsäter* (fp) anhållit om föräldraleddighet under tiden den 20 november–31 december.

Kammaren biföll denna anhållan.

Talmanen anmälde att *Christina Berlin* (fp) skulle tjänstgöra som ersättare för *Karin Pilsäter*.

### 4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Talmanen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:  
2003/04:FPM27 Förordningen om konsumentskyddssamarbete  
*KOM(2003)443* till lagutskottet

**KrU3 Arkitektur, form och design**

*Punkt 2* (Vikten av form och design)

1. utskottet

2. res. 1 (m)

Votering:

253 för utskottet

48 för res. 1

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 41 fp, 29 kd, 24 v, 17 c, 16 mp

För res. 1: 47 m, 1 kd

Frånvarande: 18 s, 8 m, 7 fp, 3 kd, 6 v, 5 c, 1 mp

*Punkt 4* (Hantverksutbildning)

1. utskottet

2. res. 3 (m, kd, c)

3. res. 4 (fp)

Förberedande votering:

94 för res. 3

56 för res. 4

148 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

149 för utskottet

94 för res. 3

58 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 23 v

För res. 3: 47 m, 30 kd, 17 c

Avstod: 41 fp, 1 v, 16 mp

Frånvarande: 18 s, 8 m, 7 fp, 3 kd, 6 v, 5 c, 1 mp

*Punkt 5* (Enprocentsregel för konstnärlig utsmyckning vid icke-statligt byggande)

1. utskottet

2. res. 5 (v)

Votering:

261 för utskottet

38 för res. 5

2 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:  
För utskottet: 126 s, 47 m, 41 fp, 30 kd, 17 c  
För res. 5: 24 v, 14 mp  
Avstod: 2 mp  
Frånvarande: 18 s, 8 m, 7 fp, 3 kd, 6 v, 5 c, 1 mp

Prot. 2003/04:27  
13 november

*Övriga punkter*

Kammaren biföll utskottets förslag.

**KU2 Godkännande av ändringar i EG:s regler om val till Europa-parlamentet, m.m.**

Kammaren biföll utskottets förslag.

**KU3 Frågor om kommunal demokrati**

*Punkt 4* (Möjlighet att behålla uppdrag vid flyttning)

1. utskottet
2. res. 2 (c, mp)

Votering:

239 för utskottet

62 för res. 2

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 47 m, 40 fp, 2 kd, 24 v

För res. 2: 1 fp, 28 kd, 17 c, 16 mp

Frånvarande: 18 s, 8 m, 7 fp, 3 kd, 6 v, 5 c, 1 mp

*Punkt 8* (Direktvalda kommunaldelsnämnder)

1. utskottet
2. res. 3 (v, fp, c, mp)

Votering:

201 för utskottet

98 för res. 3

2 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 126 s, 47 m, 28 kd

För res. 3: 41 fp, 24 v, 17 c, 16 mp

Avstod: 2 kd

Frånvarande: 18 s, 8 m, 7 fp, 3 kd, 6 v, 5 c, 1 mp

*Punkt 9* (Kommunala extraval)

1. utskottet
2. res. 4 (m, fp, kd, c, mp)

Votering:

148 för utskottet

151 för res. 4

50 frånvarande

Kammaren biföll res. 4.

Partivis fördelning av rösterna:  
För utskottet: 124 s, 24 v  
För res. 4: 47 m, 41 fp, 30 kd, 17 c, 16 mp  
Frånvarande: 20 s, 8 m, 7 fp, 3 kd, 6 v, 5 c, 1 mp

*Punkt 11* (Folkomröstningsinitiativ)

Utskottets förslag till beslut med godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 6 (m, fp, kd, c, mp)

Votering:

148 för utskottet

151 för res. 6

50 frånvarande

Kammaren biföll res. 6.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 24 v

För res. 6: 47 m, 41 fp, 30 kd, 17 c, 16 mp

Frånvarande: 20 s, 8 m, 7 fp, 3 kd, 6 v, 5 c, 1 mp

*Punkt 18* (Indelningsfrågor)

1. utskottet

2. res. 9 (m, fp, kd, c, mp)

Votering:

148 för utskottet

151 för res. 9

50 frånvarande

Kammaren biföll res. 9.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 124 s, 24 v

För res. 9: 47 m, 41 fp, 30 kd, 17 c, 16 mp

Frånvarande: 20 s, 8 m, 7 fp, 3 kd, 6 v, 5 c, 1 mp

*Övriga punkter*

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Statliga företag*

**6 § Statliga företag**

Föredrogs

näringsutskottets betänkande 2003/04:NU4

Statliga företag (skr. 2002/03:120 och förs. 2002/03:RR16).

Anf. 1 ULLA LÖFGREN (m):

Herr talman! Den svenska staten är Sveriges största företagsägare. Genom Regeringskansliet förvaltas 59 företag eller koncerner. Det är alldeles för många. Statens främsta näringspolitiska uppgift är i stället att ange ramar och regelsystem för näringslivets verksamhet och bidra till att skapa förutsättningar för långsiktig tillväxt.

När staten uppträder som ägare samtidigt som man ansvarar för att skapa de regler som gäller för näringslivet uppstår problem. Grundprincipen bör därför vara att konkurrensutsatt verksamhet ska bedrivas i

privat regi. Det innebär att statens företagsägande måste minskas dramatiskt. Det är enbart där starka samhällsintressen motiverar ett statligt ägande som staten även fortsatt ska vara företagsägare. Därför kräver vi att regeringen i den årliga redogörelsen för bolag med statligt ägande för varje bolag redovisar vilka samhällsintressen som motiverar ett fortsatt statligt ägande och att regeringen under riksmötet lägger fram förslag till en privatiseringsplan för bolag där fortsatt koppling till staten inte kan motiveras.

Herr talman! Riksdagens revisorer granskade 1997 statens roll som bolagsägare. Den granskningen resulterade i flera förslag som syftade till att stärka ägarrollen. I den skrivelse vi nu har haft att ta ställning till redovisas revisorernas nya granskning som omfattar styrningen och uppföljningen av de statliga bolagens verksamheter, Regeringskansliets roll samt bolagsledningarnas löner och förmåner.

Flera av iakttagelserna som revisorerna gjorde redan vid 1997 års granskning visar sig nu kvarstå. Revisorerna kritiserar att staten fortfarande blandar övergripande mål, verksamhetsmål och ekonomiska mål i en lång rad olika dokument. Bolagsordningarna anger inte alltid syftet med verksamheten. Det framgår exempelvis inte om verksamheten syftar till någonting annat än att gå med vinst.

Revisorerna ger en bild av betydande förvirring inom delar av den statliga bolagssektorn. De olika regeringsdepartementen har ingen enhetlig uppfattning om vilka styrdokument som företrädesvis bör användas. Det förekommer att bolag utvecklar affärsidéer och mål utan att det finns nämnvärd täckning i officiella styrdokument. Andra bolag expanderar sidoverksamheter som saknar egentlig grund i bolagsordningen. Tydliga avkastningskrav och en fastställd utdelningspolicy finns inte alltid angivna för statliga företag som ska gå med vinst. För bolag med samhällsättaganden missar regeringen att ställa krav på återredovisning av hur dessa åtaganden har uppfyllts.

Därför är det inte mer än rimligt att regeringen ska återkomma till riksdagen varje år med en redogörelse för vilka åtgärder som vidtagits för att förbättra styrningen, förvaltningen och uppföljningen av de statliga bolagens verksamheter. Detta har utskottets majoritet yrkat avslag på, vilket är anmärkningsvärt mot bakgrund av den kritik som revisorerna har riktat.

Herr talman! Vi delar revisorernas kritik mot regeringen för de fortsatta bristerna i uppföljningen av de statliga bolagens verksamhet. Också bolagens återrapportering till regeringen måste förbättras avsevärt, bland annat i fråga om bolagens måluppfyllelse.

Insynsfrågorna måste ägnas särskild uppmärksamhet. Hanteringen av många statliga bolag visar att det finns betydande brister i form av mörkläggning och hemligstämpling. När det statliga bolaget Teracom hade extra bolagsstämma i november 2001 hemligstämplade Kulturdepartementet till och med dagordningen till bolagsstämman. Riksdagsledamöter, som har rätt att närvara, kunde alltså inte i förväg få veta vilka frågor som stämman skulle avhandla. Allmänhet och journalister hade inte ens rätt att närvara.

När SJ tvingades upprätta kontrollbalansräkning per den 30 september 2002 hemlighölls denna för riksdagens ledamöter ända fram till den 13 december. Om motsvarande dispositioner som SJ:s hade ägt rum i ett företag noterat på Stockholmsbörsen hade en svensk Enronskandal varit ett faktum.

När regeringen häromåret föreslog en kreditgaranti på 2 miljarder till Teracom AB gjorde man bedömningen att bolagets ekonomiska ställning inte kunde redovisas i propositionen och inte heller var nödvändig för riksdagens beslut. Allt underlag var hemligstämplat. Riksdagens ledamöter skulle alltså inte få veta bakgrunden till behovet av nya friska pengar. Allmänheten, som ytterst får stå för risker och pengar, skulle heller inget få veta.

Motsvarande hemlighetsmakeri har under det senaste året gällt när regeringen i fyra propositioner föreslagit rekonstruktion av Svenska Skogsplantor AB, Teracom AB, SJ AB och Svensk Exportkredit AB. Inga beslutsunderlag har redovisats i propositionerna, och departementets akter har hemligstämplats i sin helhet.

Herr talman! I privata, börsnoterade bolag skulle ett likartat hemlighetsmakeri vara fullständigt otänkbart. Att inte redovisa viktiga ärenden på bolagsstämman strider mot börsreglerna. Att hemlighålla bolagets ekonomi för dem som ska ställa en garanti vore helt otänkbart, och att utestänga journalister från att närvara på bolagsstämman skulle verka mycket märkligt.

Öppenheten i de statliga företagen måste öka. Det har Moderaterna krävt. Men majoriteten väljer att fortsätta värna hemlighetsmakeriet.

Herr talman! Revisorerna konstaterar också att de statliga företagen tenderar att utnyttja det för vd mest förmånliga löne- respektive pensionsavtalet. I vissa bolag struntar man i regeringens riktlinjer och träffar avtal om betydligt högre löner än vad som gäller för generaldirektörer för affärsverken eller statliga myndigheter av motsvarande storlek. Än värre är att man i fem bolag har tillåtit en ordning som innebär att en avgången vd samtidigt kan uppbära både avgångsvederlag och lön.

Vi anser att regeringen nu måste återupprätta respekten för fastställda riktlinjer och vidta åtgärder för att säkerställa att det sker en avräkning från avgångsersättningen om vd erhåller ny anställning. Vi delar revisorernas uppfattning att regeringen måste ta ett fastare grepp över vilka pensionsavtal som ingås i de statliga bolagen.

Vi har dessutom menat att man bör gå längre än revisorerna föreslår och avskaffa förekomsten av extra bonuslöner för företagsledarna i de statliga bolagen. I den frågan är Socialdemokraterna uppenbarligen splittade. Medan Socialdemokraternas verkställande utskott för cirka en månad sedan beslöt att verkställande direktörer eller koncernchefer i statliga bolag fortsättningsvis inte ska få bonus var näringsminister Leif Pagrot-sky av en helt annan uppfattning när han i våras debatterade frågan med Mikael Odenberg i riksdagen. Han ansåg att det ska vara styrelsen som avgör dessa frågor och att den här typen av instrument i vissa fall krävs för att locka medarbetare.

I de riktlinjer som regeringen efter de här påpekandena lämpligt nog antagit utan att invänta riksdagens pågående beredning av revisorernas skrivelse tas flera steg i rätt riktning. Samtidigt kan vi konstatera att det rör sig om just riktlinjer, som inte är tvingande.

Herr talman! Revisorernas förslag har varit enhälliga. Trots detta har majoriteten i utskottet valt att avstyrka samtliga förslag. Det är inte bara uppseendeväckande. Det är mycket anmärkningsvärt.

Därmed vill jag yrka bifall till reservation 1.

Anf. 2 EVA FLYBORG (fp):

Herr talman! Statens viktigaste uppgift inom näringspolitiken är att ange ramar och regler för näringslivets verksamhet och skapa förutsättningar för en långsiktig tillväxt. När staten även uppträder som ägare och spelar på samma marknad som man bestämmer reglerna för skapar det stora problem, inte minst inom konkurrensområdet.

Grundprincipen, herr talman, måste ändå vara att konkurrensutsatt verksamhet bedrivs bäst i privat regi och att det statliga ägandet måste begränsas till företag som har ett klart och tydligt samhällsintresse i sin verksamhet. Den snedvidna konkurrensen är ett stort problem. Det har vi redan konstaterat. Det behandlar vi i särskild ordning i en ganska omfattande konkurrensmotion, som jag gärna i det här sammanhanget vill hänvisa till.

Arbetet med att minska statens företagsägande, som påbörjades under fyrpartiregeringen i början av 1990-talet, måste återupptas. En privatisering av statliga företag kommer att skapa en tydligare ägarroll, kommersiellt mer kompetenta företag och en spridning av aktieägandet bland befolkningen. Intäkterna från försäljningarna kommer även att minska statens skuldsättning med tanke på att vi har en statlig företagskader som uppgår till i runda slängar 400 miljarder kronor.

Den granskning av hur staten sköter sin uppgift som bolagsägare som gjorts av Riksdagens revisorer visar bland annat tydligt de problem och oklarheter som med nödvändighet uppstår när staten äger närmare 60 bolag med olika verksamheter, där det i de flesta fall är oklart vad det statliga ägandet egentligen syftar till. Kostnaderna för detta slentrianmässiga statliga ägande av företag blir ibland extra tydligt, som till exempel våren 2003, när man begärde och fick ett kapitaltillskott från riksdagen på 1,8 miljarder kronor till SJ. De problem som ledde till att SJ behövde ett kapitaltillskott var till övervägande del helt självförvållade. Att SJ fick det begärda kapitaltillskottet skapade också en bild av att ett statligt bolag kan bete sig oansvarigt och ändå lita på att få hjälp att lösa de ekonomiska problem som man själv varit med om att orsaka.

Vi i Folkpartiet delar i allt väsentligt den kritik som Riksdagens revisorer riktar mot bristerna i styrningen, förvaltningen och uppföljningen av de statliga bolagen. Det gäller bland annat bristen på konkreta mål för flera av de statliga bolagen, oklara styrdokument och eftersatt uppföljning av företagens verksamhet.

Vi i Folkpartiet anser att offentlig verksamhet ska bedrivas öppet med full insyn för medborgarna. Därför är aktiebolag en dålig form för offentlig verksamhet. Så länge staten äger aktiebolag bär ändå målen och de krav staten ställer på deras verksamhet vara klara och mycket tydliga. Revisorernas granskning visar att staten fortfarande använder sig av flera olika dokument i styrningen av sina företag. Oklarheten ökar av att departementen i sin tur är oense om vilka styrdokument som är de viktigaste.

Prot. 2003/04:27  
13 november

*Statliga företag*

Vi i Folkpartiet anser att varje statligt företag bör ha ett tydligt styr-dokument som innehåller mål för och de krav som ställs på företagens verksamhet. Här ska man i rättvisans namn säga att regeringen bättrat sig. Men det återstår en hel del innan det är riktigt bra.

Herr talman! Vi i Folkpartiet instämmer i revisorernas förslag att alla statliga bolag ska ha en aktuell och genomarbetad bolagsordning där syftet för verksamheten anges och om syftet är något annat än att till exempel gå med vinst. Genom att tvingas ange syftet med statligt ägande i varje bolag måste regeringen ta aktiv ställning till om det verkligen finns ett motiv för ett fortsatt statligt ägande. En sådan prövning måste vara till fördel inte bara för staten och skattebetalarna utan också för de berörda företagen.

På förslag av utskottet har Riksdagens revisorer också granskat anställningsvillkoren för ledningarna i de statliga företagen. Revisorerna fann bland annat att de verkställande direktörerna i vissa statliga företag hade betydligt högre löner än generaldirektörerna i statliga verk av motsvarande storlek. Folkpartiet delar revisorernas bedömning att regeringen måste undersöka motiven bakom dessa löneskillnader, som strider mot regeringens egna riktlinjer. Vi anser också, i likhet med revisorerna, att det är otillfredsställande att staten inte har kontroll över vilka pensionsavtal som ingås för ledningarna i de statliga bolagen. Att staten i flera fall inte har haft det har framgått tydligt, inte minst genom det pensionsavtal Vin & Sprit AB slöt med sin verkställande direktör. Till anställningsvillkoren för ledningarna i företagen hör även eventuella bonusavtal.

Revisorernas granskning har visat att bonusavtal är relativt sällsynt hos statens bolag. Men under 2001 förekom de i åtminstone sex företag. Vi menar dock att företag som verkar på en marknad, även statliga företag, ska kunna betala sina ledningar marknadsmässiga ersättningar och även bonuslön när så är motiverat. Avtalen måste dock vara på en rimlig nivå. Villkoren för avtalen måste också framgå på ett öppet och mycket tydligt sätt.

Herr talman! Revisorerna tar även upp frågan om sammansättning av styrelserna i de statliga företagen. Granskningen visar att staten ännu inte har uppfyllt målet att 40 % av ledamöterna i styrelsen ska vara kvinnor – men vi är nära. Fortfarande har dock bara 6 av 60 statliga bolag en kvinna som verkställande direktör. 6 av 60 är kvinnor, resten är män!

Vi i Folkpartiet menar att det är viktigt att könsfördelningen blir jämnare även bland företagets verkställande ledningar. Här har utskottet kommit fram till samma uppfattning, vilket vi uppskattar mycket. Det är en tydlig och stark skrivning som utskottet står bakom och som jag innerligt hoppas att regeringen tar *ad notam*.

Herr talman! I det här sammanhanget vill jag även lyfta fram hur viktigt det är att styrelserna i statens företag får en allsidig kompetens. Inte bara män och kvinnor födda i Sverige bör komma i fråga vid tillsättning av styrelsen utan även personer födda i andra länder. Personer med erfarenheter från verksamheter utanför Sverige kan tillföra mycket ny kunskap och se på frågor och problem med delvis annat sätt än personer med erfarenhet enbart från svenska förhållanden.

Jag instämmer också i kritiken om bristfälliga underlag med alltför vidlyftig användning av hemligstämpel som regeringen regelmässigt ägnar sig åt. Det är ett ofog.



Herr talman! I det stora hela är det en smula besvärligt för de statliga företagen just nu. Där är till exempel SJ med sina ständigt återkommande miljardförluster. Skattebetalarnas pengar måste fylla de hål som uppstår. SAS går med förlust och avskedar folk. Vattenfalls otroligt stora vinster betalas av svenska skattebetalare som inte vill frysa i sina hem på vintern. Det är övervinster som inte kan förklaras så bra av ledningen. Det är samma företag som ska vara en ledstjärna i det svenska omställningsprogrammet vad gäller energiomställningen. Vi stänger kärnkraft med ena handen och startar gamla oljekraftverk med den andra handen. Det är en omställning som heter duga men kanske inte med den inriktning vi förväntade oss. Systembolaget figurerar i den största korruptionshärvan som det här landet någonsin har varit med om.

Det här besväret kan uppstå, herr talman. Det är inget unikt för de statliga bolagen. Men det som gör det besvärligt är att det är skattebetalarnas pengar som försvinner.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservation nr 6.

Anf. 3 MARIA LARSSON (kd):

Herr talman! I tider då girigheten tycks växa och då korruptionen faktiskt har blivit verklighet också i Sverige är det dags att åter lyfta fram dygder som måttfullhet och rättrådighet som ledstjärnor för näringslivet. De företag där staten är ensam ägare eller majoritetsägare måste agera som goda föredömen och inte gå med i värsta busligan.

Herr talman! Vi har under de senaste åren nåtts av alarmerande rapporter om vanskötsel och missförhållanden i olika statligt ägda företag. Vi har bakom oss ett år då det i princip varje vecka har förekommit rapporter om dålig ekonomi eller bristande etik i statens företag. Det borde ha varit anledning nog för näringsministern att vara här och debattera frågan tillsammans med oss i dag.

Den senaste, och kanske mest uppseendeväckande, affären är den om mutor och korruption inom Systembolaget. Enligt uppgifter i medier från de utredare som arbetar med frågan kan så mycket som ett hundratal personer vara inblandade. Sett i relation till antalet butiker som Systembolaget har innebär det att det finns en person i var fjärde butik som är inblandad i muthärvan.

I dag når oss dessutom beskedet via kvällspressen att det statliga bolaget Vin & Sprit är ett av de bolag som kanske har mutat. Hur har det kunnat bli så?

Vin & Sprit är ett av de största producenterna och distributörerna av alkoholhaltiga drycker. Trots Sveriges restriktiva alkoholpolitik och strikta lagstiftning vad gäller försäljning och marknadsföring av alkoholhaltiga drycker, har bolagets marknadsföring i utlandet tagit sig allt vidlyftigare svängar. I Polen, där man liksom i Sverige har förbud mot spritrekla, startade Vin & Sprit ett livsstilsmagasin för ungdomar där man marknadsförde vodkan Kron. I USA sponsrade man porrindningen Penthouses tävling om årets sexigaste utvecklingstjej och passade samtidigt på att lansera ett nytt spritmärke. Man arrangerade också nattklubbspartytyn där unga människor erbjöds gratis sprit. Och nu är det mutanklagelserna mot Systembolaget. Hur har det kunnat bli så?

Statens eget elbolag Vattenfall skär guld med täljkniv. Detta sker samtidigt som det pris konsumenterna betalar för elen stiger kraftigare än

andra priser. Priset steg förra året med 24,3 %. Den genomsnittliga prishöjningen på andra varor var bara 1,7 %. Då steg förstas Vattenfalls vinst till hiskeliga höjder. Under de första nio månaderna steg vinsten med 42 % till smått ofattbara 8,9 miljarder kronor. Det är miljarder som till stor del investeras i brunkolskraft i Polen och Tyskland, som inte på något sätt bidrar till att utveckla det ekologiska samhälle och hållbara energisystem som vi vill ha i Sverige. Därutöver är Vattenfall det statliga bolag som har de mest generösa bonusarna och fallskärmsavtalen, också jämfört med privata bolag i samma bransch. Det statliga bolagets direktörer berikar sig samtidigt som svenska elkonsumenter tvingas gräva allt djupare ned i sina plånböcker för att behålla ljuset och värmen under kalla och mörka vintermånader. Hur har det kunnat bli så?

Min tid räcker inte till för att beröra den skatteplanering som till exempel Posten har ägnat sig åt genom att sälja svenska dotterbolag via utlandet för att undgå beskattning. Jag har inte heller tid att redogöra för den prisdumpning som SJ har sysslat med och som förde bolaget fram till ruinens brant. Inte heller har jag tid att ta upp turerna i Svenska skogsplantor eller Teracom. Men listan på statligt ägda företag där etiken brister och där ägarstyrningen minst sagt är svajig verkar kunna göras hur lång som helst.

Herr talman! Hur har det kunnat bli så här? Åsbrinks förtroendekommission och regeringens etisksamtal med näringslivet borde också rikta ljuset mot den egna verksamheten i de statliga bolagen.

Riksdagens revisorer har, precis som de två tidigare talarna noga har redogjort för, pekat på tydliga bevis på att den statliga företags sfären inte fungerar som den ska. Riksdagen har gång på gång tvingats till brandkärsuttryckningar där beslutsunderlagen varit minst sagt bristfälliga, där öppenheten har varit minimal och där massor av dokument har hemligstämplats för att släppas med väldigt kort tidsintervall innan vi ledamöter ska fatta beslut. Trots att alla vet att detta är den historia vi har väljer utskottets majoritet, bestående av socialdemokrater, vänsterpartister och miljöpartister, att strunta i de förbättringsförslag som revisorerna pekar på och att strunta i alla de motioner som vi från den borgerliga oppositionen har skrivit där vi föreslår förbättringar för att vi i framtiden ska kunna få sundare och bättre fungerande statliga företag. Det är inte bara häpnadsväckande – det är pinsamt.

Undergivenheten inför regeringsmakten och oviljan att påta sig det ledarskap som svenska folket bör kunna förvänta sig av riksdagen genomsyrar detta betänkande. På punkt efter punkt hänvisar majoriteten till att arbete pågår inom Regeringskansliet. På punkt efter punkt ger utskottet fria tyglar åt regeringen att förvalta svenska folkets gemensamma aktieportfölj – en förmögenhet som uppskattas vara värd mellan 350 och 410 miljarder kronor. Majoriteten här i riksdagen rymmer från sitt ansvar att faktiskt tillse att statligt ägda bolag ska agera sjyst både internt i den egna organisationen och externt på marknaden.

Herr talman! Kristdemokraterna har motionerat om behovet av etiska riktlinjer för statens företag och för regeringens förvaltning, men det här avstyrker man. Bolagens styrelser ska, enligt utskottsmajoriteten, själva tillse att hålla en god etisk standard. Men detta fungerar ju bevisligen inte. K G Abramsson, Lennart Beijer och Ingegerd Saarinen måste vara både blinda och döva om de inte ser behovet av att strama upp verksam-

heten. Misskött ekonomi, hemligstämpling, tvivelaktiga affärer, agerande tvärtemot andra politiska mål, mutskandaler och skyhöga bonusavtal – allt det där tycker ni uppenbarligen är ganska okej, eftersom ni struntar i revisorernas allvarliga kritik.

Den likgiltighet som sprider sig är farlig, och det oavsett vem som sitter vid makten. Utskottets röst hade behövts i frågan om statliga företag. Även socialdemokratiska ministrar är ofullkomliga. När 400 miljarder kronor och 200 000 arbetstillfällen står på spel anser jag att riksdagen i alla fall hade kunnat bemöda sig om några tillkännagivanden.

Herr talman! Kristdemokraterna har under det gångna året arbetat mycket aktivt med frågor som rör de statligt ägda bolagen. Under resans gång har det blivit alltmer klart för oss att regeringen tillsammans med riksdagens partier behöver utarbeta en ny modell för hur frågor kring statliga bolag handläggs, detta för att öka riksdagspartiernas insyn i den statliga bolagssfären samtidigt som man naturligtvis upprätthåller den sekretess kring affärshemligheter som är nödvändig.

Herr talman! Vi kristdemokrater menar att öppenheten måste öka och att riksdagens möjligheter till insyn måste öka. Vi har ett förslag om att behandlingen av regeringens skrivelse om statligt ägda företag bör ske på våren, för att hålla en hög aktualitet. Vi vill även att frågan om försäljning av dotterbolag som sysslar med en verksamhet som inte tillhör koncernens kärnverksamhet ska regleras i lag på motsvarande sätt som det i dag finns lagbestämmelser om moderbolagen. Vi vill säkerställa revisorernas oberoende på ett bättre sätt. Vi menar också att styrningen, precis som revisorerna påpekat, måste bli tydligare. Det förenklas om handläggning sker på *ett* departement. Bolagens mål för verksamheten ska vara styrande, och de målen måste förankras av de verksamhetsansvariga, följas upp och redovisas till riksdagen på ett begripligt sätt.

Herr talman! Jag slutar med att konstatera att det nog är en historisk händelse att det trots en tydlig revisorsrapport, där vi självfallet instämmer i förslaget som revisorerna har till beslut, och trots massor av uppenbarade sanningar om misskötsel i medierna inte blir ett enda tillkännagivande till regeringen. Rättrådighet ligger uppenbarligen inte för utskottsmajoriteten, som i stället väljer att sopa under mattan. Det är ynkligt, och jag beklagar det djupt.

Jag vill yrka bifall till reservationerna 6 och 10.

Anf. 4 HÅKAN LARSSON (c):

Herr talman! Först vill jag yrka bifall till reservationerna 1 och 3.

Som tidigare har sagts här är staten Sveriges största företagsägare. De närmare 60 företagen/koncernerna har ungefär 200 000 anställda och ett väldigt stort ekonomiskt värde, som vi också hörde.

Det finns utan tvekan skäl för statligt ägande av företag i vissa fall. Oftast är det emellertid mera fördelaktigt att företags drivs i enskild regi än av staten. Engagerade entreprenörer är ett av samhällets främsta tillgångar när det gäller att skapa tillväxt och utveckling. Statens ansvar är i huvudsak att ge förutsättningar för en bra näringslivspolitik.

Konkurrensen kan lätt snedvridas om statliga företag konkurrerar med privata aktörer eftersom förutsättningarna är olika. Hamnar ett statligt företag i ekonomiska problem är det lätt att ta till statskassan för att få fram det kapital som fattas. Det har vi sett exempel på under det sen-

aste året, när vi tittar på vad som har hänt med SJ, Teracom och Svenska Skogsplantor.

I de flesta fall är entreprenören överlägsen staten som företagare. Vi behöver många fler företagare i det här landet. Vi behöver stimulera det enskilda engagemanget för att driva på samhällsutvecklingen och få till stånd en positiv utveckling i hela vårt land.

Från Centerpartiets sida menar vi mot denna bakgrund att ambitionen bör vara att sälja ut fler av de statliga företagen framöver. Det är emellertid viktigt att försäljningen sker när marknadsläget är fördelaktigt, så att skattebetalarna inte blir förlorare. I första omgången bör man därför inrikta sig på företag som inte är särskilt konjunkturkänsliga. Man bör alltså koncentrera sig på de företag som verkar på konkurrensutsatta marknader. En bra början vore att regeringen redovisar skälen för att varje enskilt företag ägs av staten helt eller delvis. Finns inga hållbara motiv för fortsatt statligt ägande bör en försäljning förberedas.

Vi är dock inte dogmatiska i Centerrörelsen när det gäller synen på ägandet. Det finns, som vi ser, utan tvekan lägen då statligt ägande är att föredra framför det alternativ som står till buds. I vår motion understryker vi att statens ägande av naturresurser måste behandlas försiktigt, eftersom det handlar om nationellt strategiska intressen. Det är exempelvis svårt att se några fördelar med att sälja ut företag som Vattenfall och LKAB till internationella storbolag, kanske med utländskt statligt ägande. Då är det naturligtvis bättre att kontrollen finns i landet och i svenska händer.

Detsamma gäller förstås Sveaskog. Där är inriktningen att man bör sälja i mindre enheter för att stärka det lokala skogsägandet och för att skapa fler självbärande skogsfastigheter. Det skulle kunna medverka till att stärka de bygder som är i så stort behov av fler företag och fler människor.

Jag vill också understryka att när det gäller den grundläggande infrastrukturen i samhället – vägar, järnvägar, el och bredbandsnät – är ett statligt ägande naturligt, eftersom också infrastrukturen är ett strategiskt nationellt intresse. När det gäller operatörerna på de olika näten är det däremot den fria konkurrensen som måste gälla som huvudprincip.

Jag vill också, som föregående talare, kommentera majoritetens reaktioner på Riksdagens revisorers skrivelse om staten som bolagsägare. Även om man i sina skrivningar instämmer i en del av revisorernas synpunkter avstyrker man alla de förslag som framförs. För mig framstår revisorernas synpunkter som väl övervägda och sakligt starka, men majoriteten verkar närmast reflexmässigt avstyrka alla de här förslagen från revisorerna.

Är er önskan att undanhålla regeringen från all kritik verkligen så stark att ni måste avstyrka även balanserad kritik från ett organ som har till uppgift att granska verksamheten?

I det här fallet handlar det inte om några politiska motståndare som man till varje pris måste ta avstånd från.

Vi delar revisorernas synpunkter. Här finns det många synpunkter – synpunkter som tidigare tagits upp – vad gäller ökad öppenhet och genomarbetade styrdokument för de statliga företagen. Inte minst gäller det, vilket har understrukits, att hindra att olika uppseendeväckande händelser inträffar. De statliga företagen bör vara föredömen, inte skräckexempel

Anf. 5 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s):

Herr talman! Som vi redan hört här i kammaren och även sett i oppositionens olika motioner är det samma visa från de borgerliga partierna: Staten ska inte äga företag och inte vara domare och spelare. Staten är oprofessionell som företagsägare. Statens ägande och drivande av företag snedvrider konkurrensen. Staten finansierar sina företag genom att röva medborgarna på pengar. Det är mörkläggnin, hemligstämpling och så vidare.

Listan kan göras mycket längre. Jag tycker att det är en oseriös och ovärdig diskussion när det gäller det statliga företagandet. Ni vet att ni på de allra flesta punkterna har fel, men ni trummar på i samma stil år efter år.

Det statliga företagsägandet har bidragit till väldigt mycket som är positivt för svenska folket – till bra service och likvärdighet över hela landet, till bra med pengar till statskassan för att finansiera välfärden och till viktiga och riktiga jobb åt människor i olika delar av landet. Uppräkningen skulle kunna göras mycket längre.

Jag vill, som jag flera gånger gjort när vi diskuterat regeringens skrivelse om statliga företag, understryka att de här företagen ägs av svenska folket. Av de borgerliga motionerna och de resonemang som ni för här i kammaren kan man lätt få intrycket att det är socialdemokraterna i utskottet eller den politiska ledningen i Näringsdepartementet som äger företagen. Det måste väl ändå vara helt galet.

Under många år har de här företagen byggts upp och bidragit till en bra utveckling, till att våra gemensamma tillgångar kunnat förmeras – till glädje för alla.

Vari ligger felet i att staten äger företag? Jag vill ha ett uppriktigt och sanningsenligt svar, för det ni säger tycker jag är att slå blå dunster i ögonen på oss och på svenska folket.

På senare tid har ni ändrat er argumentation. Ni försöker dölja era ideologiska och dogmatiska avsikter – att staten inte ska syssla med företagsverksamhet – genom att säga att inställningen är mer pragmatisk och ekonomisk. Men ni kan *inte* på ett övertygande sätt redogöra för skälen till er inställning.

Nej, säg som det är! Ni gillar inte att svenska folket gemensamt ska få äga företag som skapar värden för nationen och som bidrar till en positiv utveckling i olika delar av landet och också till att finansiera vår gemensamma välfärd – exempelvis vård, skola och omsorg. Nej, det vore mer hederligt av er om ni ville erkänna den verkliga orsaken.

Herr talman! Regeringen har i sin skrivelse redogjort för de olika åtgärder som har vidtagits och som ska vidtas för att skapa en större öppenhet i de statliga företagen. Bolagsstämmorna ska generellt vara öppna för allmänhet och för medier. Årsredovisningarna ska innehålla mer av detaljerad information om verksamheten och om hur företagsledningarna och styrelser betalas och arvoderas.

Styrelserna ska fokusera på hur den operativa ledningen ska fungera och på hur företagets organisation ska garanteras. Genom de nya riktlin-

*Statliga företag*

jer som regeringen nyligen beslutat om ska de statliga företagen gå före med goda exempel inom flera områden. Jag vill här nämna några av dem.

Vd-lönerna ska vara rimliga i förhållande till befattningar i jämförbara företag. Bonusar och incitamentsprogram får inte avse koncernchefer och vd:ar men väl övriga anställda i företaget. Det ska då gälla samtliga personer i företaget. Men med detta har regeringen inte sagt att incitamentsprogram rekommenderas i de statliga företagen. Uppsägningstider och avgångsvederlag läggs fast och får utgå under 6 respektive 18 månader. Avräkning för andra ersättningar som man får under den tiden ska göras.

Pensioner ska i fortsättningen avgiftsbestämmas, inte förmånsbestämmas. Pensionsvillkoren ska knytas till pensionsålder i åldersintervallet 62–65 år, varvid en tidigare avgång ska motsvara en lägre pension. Dessutom föreslås flera förändringar när det gäller hur årsredovisningarna ska utformas med hänsyn till en öppnare redovisning av anställningsvillkor för vd, arvoden till styrelsen och så vidare.

Herr talman! En fråga som under de senaste åren varit uppe till behandling gäller hur styrelserna i de statliga bolagen bör vara sammansatta. Regeringens ambitioner har gradvis höjts, ibland faktiskt på inrådan av Sveriges riksdag. Nu är könsfördelningen den att kvinnorna innehar mer än 40 % av styrelseposterna. Detta ska ses som ett delmål som uppnåtts men där vill regeringen och vi socialdemokrater gå vidare. Målet är en jämn könsfördelning. Det ska också gälla ordförandeposter i bolagsstyrelserna samt befattningar som vd och andra ledningsfunktioner i företagen.

Vi är inte nöjda förrän det målet är uppnått. Vi är på god väg, men mer krut behöver användas för att vi ska nå ända fram.

I övrigt strävar regeringen efter att styrelserna ska vara kompetenta i flera olika avseenden. Kraven ses ständigt över för att motsvara vad som vid varje tidpunkt är behovet.

Herr talman! Miljöfrågorna har fått en allt större betydelse för de statliga företagen. Detta har givetvis sin utgångspunkt i att misslyckanden i det här avseendet kan kosta stora pengar och dessutom rendera företagen ett sämre anseende. Det leder ofelbart till sämre affärer och därigenom också till sämre resultat.

Företagens etiska handlande får också en allt större betydelse. De statliga företagen ska också här vara ett bra föredöme. Av en del borgerliga motioner kan man lätt få intrycket att statens företag generellt och medvetet inte följer lag och författning samt andra regler som gäller i samhället. Men det är närmast oförsäkamt att insinuera något sådant. Det är kränkande för företagen som sådana och också för de anställda i företagen.

I så gott som samtliga fall där oegentligheter uppdagats har det skett med förslagenhet och uppsåt, något som kan vara av rent kriminell natur. Det är då fråga om brottslig verksamhet som ska utredas och lagföras. Sådant kan aldrig accepteras vare sig i offentligt ägda företag eller i privata företag.

Herr talman! Till sist skulle jag vilja säga några ord om det som de borgerliga företrädarna ägnat hela anföranden åt, nämligen vad Riksdagens revisorer har sagt.

Den redogörelse som vi har fått och som en del av utskottets betänkande grundas på bygger i stor utsträckning på iakttagelser som är av

äldre datum och som i vissa avseenden inte längre är relevanta. På flera punkter har revisorerna föreslagit tillkännagivanden – förslag som avstyrks av utskottets majoritet. Utskottsmajoriteten har dock funnit många av revisorernas påpekanden värda att understrykas liksom att majoritetens förslag kunnat tillgodose vissa av de påpekanden som gjorts.

Herr talman! Allra sist yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 6 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Herr talman! K G Abramsson säger att vi för en oseriös och ovärdig diskussion om de statliga företagen. Det tycker inte jag. Jag tycker att det i många fall finns anledning att fundera över både om vi ska ha de statliga företagen kvar och hur de agerar.

Jag ska be att få citera ur en annons: ”Danmarkssemestar i sommar? Då måste du planera ett besök hos Kjaer & Sommerfeldt, firman som grundades 1875 och som i dag är en av Danmarks mest välrenommerade vinbutiker. I butikerna, som finns på ett flertal orter bl.a. i Köpenhamn, Esbjerg, Odense och på Bornholm, finner man ett bra och blandat sortiment med både billiga och exklusiva viner samt ett av Danmarks största sortiment av single malt whisky.”

Den här reklamen är hämtad från svenska Vin & Sprits tidning Vin & spritjournalen från i fjol. Man kan läsa vidare att det just på sommaren var extra förmånligt för Vin & spritjournalens prenumeranter att handla hos Kjaer & Sommerfeldt. Vid köp över 500 danska kronor lämnas 5 % rabatt mot uppvisande av giltigt medlemskort.

K G Abramsson sade att statliga företag ska vara ett gott föredöme, ha gott omdöme och agera på rätt sätt. Men i Sverige har vi en helt annan syn på hur man säljer sprit och gör spritreklam. Tycker K G Abramsson att Vin & Sprits agerande i utlandet – Maria Larsson tog också upp en del exempel – är förenligt med vad ett svenskt statligt bolag ska syssla med?

Anf. 7 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Vi är väl alla överens, men bara i vissa fall, om att de svenska bolagen, även de statliga, ska agera efter de regler, den lagstiftning som finns och efter andra system som är uppbyggda för att gagna en bra företagsamhet. Om Vin & Sprit agerar på en annan marknad än den svenska och håller sig till de regelsystem som finns där kan inte Vin & Sprit anklagas för att ha gjort fel. Sådana budskap kan vi inte, Ulla Löfgren, skicka till våra statliga företag.

När det gäller den svenska marknaden och hanteringen av Vin & Sprit vet vi att vi har ett statligt bolag som heter Systembolaget som arbetar med utminutering av alkohol i samhället. Där finns det väldigt tydliga och klara regler för hur den ska hanteras. Jag tror inte att det är bra att, som Ulla Löfgren gör underförstått, blanda ihop de olika rollerna. Skulle vi fullfölja det resonemanget skulle vi kunna peka på väldigt många företag som agerar på olika sätt beroende på om man befinner sig i Sverige eller på en annan marknad. Jag tycker att Ulla Löfgrens fråga är rent ut sagt obefogad.

Anf. 8 ULLA LÖFGREN (m) replik:

Herr talman! Jag ställer den ändå, men kanske på ett lite annat sätt: Tycker inte K G Abramsson att det är otrolig dubbelmoral från den svenska statens sida att äga ett företag som har vinstmaximering som enda mål vid försäljning av vin och sprit, med tanke på den inställning som vi har i Sverige till vin och sprit? Är inte det dubbelmoral?

Anf. 9 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Den här frågan tror jag att vi ett otal gånger har svarat på från Socialdemokraternas sida. Om inte staten gör det skulle någon annan göra det. Men jag tror inte att någon annan – ett bolag i privat regi – skulle agera lika måttfullt som Vin & Sprit gör. Jag förstod att diskussionen om dubbelmoral skulle komma upp.

Det finns ingen anledning för oss att skämmas för att Vin & Sprit är ett av våra mest framgångsrika företag och som faktiskt tillför statskassan väldigt många miljoner, som vi kan använda i de välfärdsföretag som vi har inom vård, skola och omsorg. Det där resonemanget, Ulla Löfgren, köper jag inte.

Anf. 10 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! K G Abramsson sade något i stil med att ni vet att ni har fel. Det antyder lite grann att K G Abramsson vet att han har rätt. Därom lär vi kunna tvista, och det är just det vi gör i dag.

Nej, vi vet inte att vi har fel men vi är mycket bekymrade över hur det ser ut med det statliga ägandet. K G Abramsson sade också att det är mer hederligt att tala om vad vi tycker och vad vi vill. Det har vi gjort i motion efter motion år efter år. Det är dags att majoriteten åtminstone börjar läsa våra motioner.

Vad är det för fel då? Jo, felet är, K G Abramsson, att det tar kraft och energi från det som staten egentligen borde ägna sig åt, det som staten ska och måste göra, det som ingen annan kan göra. Det är felet med statliga bolag.

Felet är också att det snedvrider konkurrensen på ett helt oacceptabelt sätt i många delar, som vi har framfört år efter år.

Felet är också att det är skattebetalarnas pengar som försvinner när SAS eller något annat bolag går dåligt. Det är felet.

Anf. 11 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag vet inte om det var särskilt mycket av förklaring varför ni i Folkpartiet vill avveckla det statliga företagandet. Eva Flyborg säger att det snedvrider marknaden. Ja, då måste man redovisa vad det är för företag som snedvrider marknaden och som i privat regi skulle kunna bära de verksamheter och kostnader som är förknippade med det speciella företagets verksamhet.

Eva Flyborg säger – det sade jag tidigare i mitt inledningsanförande – att vi rövar skattebetalarna på pengar. Enligt den skrivelse som vi nu behandlar tillförs statskassan faktiskt netto ganska mycket pengar. Under normala och goda år får vi in mellan 15 och 20 miljarder till statskassan som vi använder för att bygga Välfärds-Sverige. Det bortser ni ifrån. Det tycker jag är ganska orättvist.



Att företaget skulle ta kraft från andra områden måste också vara fel. Titta på förvaltningskostnaderna för de statliga företagen. De är bara en bråkdel av vad de privata företagen satsar. Under goda år redovisar man vinster på mellan 15 och 20 miljarder, och förvaltningskostnaderna totalt uppgår till drygt 50 miljoner, varav köpta tjänster ligger på över 40 miljoner. Eva Flyborg måste förklara för mig vad det är för kraft och energi som förs ut ur Regeringskansliet på grund av att vi har de här mycket goda företagen.

Anf. 12 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Just det, det tillför statskassan pengar när det går bra. Och när det går dåligt – vad händer då, K G Abramsson? Tillför det några pengar till skola, vård och omsorg? Nej, knappast, utan då måste vi dra ned i stället. Det är det här spelandet, riskerandet av skattebetalarnas pengar, som vi är emot.

Varifrån kommer till exempel pengarna till SJ? Det var 1,8 miljarder senast. Sedan kan vi räkna upp år efter år då pengarna bara läckt ut. Det är skattebetalarnas pengar som i stället kunde ha gått till exempelvis fler lärare och bättre sjukvård. Men det vill ni inte höra talas om, utan ni klänger er fast vid något gammalt nostalgiskt, att staten ska äga vissa företag, något som jag anser vara helt förlegat.

Konkurrensutsatt företagen, privatisera de allra flesta av dem, och du ska se, K G Abramsson, att det kommer att gå bättre för företagen. De får en mer kompetent ledning som har andra erfarenheter och tillsätts på andra meriter.

Jag har bara en sista fråga. Jag ställde den något retoriskt tidigare i mitt anförande: Tycker K G Abramsson verkligen att det ser bra ut för de svenska statliga företagen?

Vi ska inte tjata om Systembolaget, för det är uppenbar härva som tydligen har pågått i många år. Men är han stolt över resultatet och hur det går för de statliga bolagen? Jag tänker då till exempel på Vattenfall som ska vara en ledande stjärna i energiomställningsprogrammet. Det är bara det att nu startar man upp gamla oljekraftsanläggningar på västkusten. Ligger det i linje med det som ett statligt företag ska syssla med, om man har den inriktningen som regeringen har med tanke på omställningen?

Anf. 13 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Visst går en del av de statliga företagen sämre. Men det kan faktiskt bero på att väldigt många företag i dag har gått mycket sämre på grund av en internationell lågkonjunktur som inte alls har skonat Sverige. Det är en del av förklaringen.

Vi har lämnat stöd till SJ i form av en ansvarsfull och långsiktig ägare, och det överskottet har lämnats till riksgälden. Det finns fortfarande pengar kvar i riksgälden att hämta för företag som behöver tillskott och som behöver omstruktureras. De vinster som vi får in från de statliga företagen svarar väl upp mot de eventuella förluster som de statliga företagen gör.

Det som händer i Systembolaget är väldigt trist. Varken jag eller Socialdemokraterna vill att de manér som också förekommer i det privata näringslivet ska anammas av de statliga bolagen. Jag har redan tidigare

sagt att fiffel och båg, förslagenhet och kriminella handlingar hör inte hemma i företagsvärlden, och det hör definitivt inte hemma i de statliga företagen. Den förkastelsesdomen är stenhård från vår sida. Men rättvisan måste ha sin gång. Vi kan inte döma folk ohörda. Det finns särskilda rättsvårdande myndigheter som tar hand om det.

När det gäller Vattenfall har ni hela tiden diskuterat att alla bolag ska fungera på en fri marknad. Vattenfall gör det i dag. Eva Flyborg vet att elpriset inte fastställs av Vattenfall, utan det fastställs av en gemensam kraftbörs i Norden, Nord Pool.

Jag tycker att det är bra att Vattenfall tjänar pengar. Sedan kan den här volymen på sikt skapa förutsättningar för sänkta elpriser. Men jag tycker att det är bra att Vattenfall tjänar pengar.

Anf. 14 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag noterade att K G Abramsson började sitt anförande på ungefär samma sätt som han började den förra debatten om statliga företag. Då vill jag bara skicka med att jag tycker att det är lite oseriöst att recensera och referera våra motioner med en hel del felaktigheter i refererandet. Jag föreslår en liten genomläsning av våra motioner till nästa gång, så kan vi kanske ha en mer seriös debatt från alla parter sida.

Nu förstår jag varför K G Abramsson och Socialdemokraterna har avstyrkt vår motion om att införa en etisk policy i bolagen. K G Abramsson formulerade alldeles nyss den policy som tydligen är rådande. Han sade så här: Om inte vi gör det skulle någon annan göra det, och så inbringar det ju mycket pengar. Ja, det är en ganska rå och krass kapitalism som ska vara vägledande för de statliga bolagen. Det är uppenbart att målet ska helga medlen.

Jag tycker att det är ett farligt tänkande. Om det bara handlar om att maximera vinst åt de statliga bolagen är vi nog ute på en väldigt felaktig väg. I så fall finns det ingen begränsning för hur många företag som staten ska äga. Det är självklart att ju fler företag man äger, desto mer inkomster blir det, om man sköter dem någotsånär.

Jag vill ställa en fråga till K G Abramsson: Anser K G Abramsson som företrädare för Socialdemokraterna och regeringen att antalet statliga bolag i dag är det optimala? Eller handlar det på sikt om att staten ska ha fler respektive färre bolag?

Anf. 15 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Maria Larsson syftar på Vin & Sprit. I Vin & Sprits instruktioner säger vi inte att det ska vara extrem vinstmaximering, som Maria Larsson försöker att påskina. Vartenda bolag som staten äger har ett avkastningskrav eller ett mål för sin verksamhet. När det gäller de kommersiella bolagen ställs det avkastningskrav som inte hämtas ur den yttre rymden, utan de beräknas på ett mycket speciellt sätt. Det är ingenting som man bara hipp som happ kommer på, utan det är väldigt noga beräknat.

Om inte Vin & Sprit säljer alkoholhaltiga drycker i statlig regi skulle någon annan göra det. Maria Larsson måste väl ändå erkänna att det är så. Tror Maria Larsson att volymen alkoholdrycker skulle minska om staten sålde ut Vin & Sprit? Det är befängt att tro någonting sådant, men jag tror att Maria Larsson tror att det är så. Det är fullständigt fel.

När det gäller antalet bolag i den statliga portföljen tycker jag inte att man ska exercera med siffror. Men är det läge för staten att köpa bolag eller att inkorporera bolag i statens ägarportfölj ska vi ställa upp på det. Det finns också lägen där statliga företag ska avvecklas. Det står väldigt tydligt beskrivet i skrivelsen. Där måste vi laga efter läge. Det finns inget riktigt svar på den frågan. Vi kan ha fler företag och vi kan ha färre.

Anf. 16 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr talman! Vi har nog ganska olika syn på statligt ägande. Det som är vägledande för mig när jag talar om att staten även fortsatt behöver ha ett visst ägande är att det ska vara fråga om ett ägande med ett speciellt motiv. Det är det viktiga. Målet för verksamheten ska vara klart fastställt, och det ska dessutom vägledas av en etisk policy. Väldigt många av de saker som de statliga bolagen har haft för sig under de senaste åren skulle inte rymmas i den policy som jag skulle vilja se.

Det är viktigt att målet med verksamheten klart framgår. Här har det varit komplikationer. De som verkar i de statliga bolagen känner ofta inte till målet för verksamheten och vad syftet är. Så här behövs det klara förbättringar.

Det gör mig lite ont att man inte har tagit revisorernas förslag om att skapa en stabilare ägarstyrning på allvar. Nu har man uttalat vissa rekommendationer om att man ska fortsätta arbetet, men någon riktigt handfast hantering av dessa bolag vill man inte ha.

Det som kanske upprör mig allra mest är att majoriteten i den här kammaren inte vill låta riksdagen ta sitt ägaransvar på allvar. Man undanhåller oss möjligheten till tillräcklig information för att vi ska kunna vara med och ta ansvar. Ansvaret för de statliga bolagen faller härmed tungt på majoriteten eftersom vi inte inbegrips och inte får en rimlig chans. När till och med revisorerna motas bort och deras förslag inte tas till vara har man blivit ganska mycket av sig själv nog.

Anf. 17 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kan inte hålla med Maria Larsson om att det är som hon beskriver situationen, att vi inte skulle ha etiska regler i våra företag. Sedan gammalt tillbaka finns det en instruktion om att man ska följa vissa internationella spelregler. Det finns också nationella spelregler som vi följer. Det är en ständigt pågående process. Man har inte en gång för alla bestämt hur staten ska driva sina företag. Det kan vi se av de rapporter och redovisningar som vi får kontinuerligt, och framför allt i den här redogörelsen och skrivelsen.

Jag är inte alls bekymrad över att staten inte skulle klara ett professionellt, etiskt och miljömässigt acceptabelt ägande. Det hyser jag ingen som helst oro för.

Sedan är det väldigt mycket tjat om revisorernas genomgångar. De allra flesta påpekanden som revisorerna har gjort har tillmötesgåtts genom regeringsbeslut och genom förslag i skrivelsen. Det är ju gammal materia och någonting historiskt. Nu är det framåt som gäller. Jag tycker att det är väldigt konstigt att ni inte kan läsa innantill i betänkandet vad som står om dessa frågor. Det allra mesta har vi accepterat. Mycket är gjort och det som kvarstår ska göras. Jag tycker att det vore sjyst att er-

känna att det är på det viset. Så uppehåll er inte vid historien alltför mycket, se i stället på nutiden och framtiden!

Anf. 18 LENNART BEIJER (v):

Herr talman! Det är väldigt bra att vi en gång om året ordentligt kan diskutera de statliga företagen, om hur de fungerar, vilka saker som hänt under året och så vidare. Ibland önskar man sig naturligtvis att man kunde göra så även på andra områden i samhället. Men det är ju lite svårare för riksdagen att göra det där vi inte är med och äger.

Självklart kan det allmänt sett hända tråkiga saker även i de statliga företagen, och det aktuella i Systembolaget är naturligtvis uppenbart. I går kunde vi höra lite kommentarer om att nu måste man sälja Systembolaget av den här anledningen och låta Konsum och Ica sköta exempelvis vinförsäljningen. Då undrar jag om problemen blir mindre då. Hur bär man sig åt när Konsumchefer och Icachefer får någon sorts subsidier för att sälja just den ena eller den andra sortens vin. Jag tror att det skulle bli en ohållbar situation med korruption på den här marknaden om man skulle släppa Systembolaget.

Herr talman! Även om man inte kan tro det när man hör debatten, blir man faktiskt väldigt glad när man läser den statliga skrivelsen. Den har utvecklats väldigt mycket. Det är verkligen intressant att kunna läsa överskådligt om den stora statliga företagssfären och de enskilda delarna och få så pass mycket information som man ändå får om både det ena och det andra. Man får ett bra grepp över hur de statliga företagen ser ut och om deras resultat. Man får också ganska bra grepp över varför staten faktiskt är ägare i de olika fallen.

Den här gången kan man särskilt glädja sig, tycker jag, åt de nya riktlinjerna för anställningsvillkor i statliga företag. Det har funnits en kritik mot att vi inte är tillräckligt strama mot våra statliga företag vad gäller löner, incitamentsprogram, pensionsförmåner. Jag tycker att man nu har kommit en bra bit på väg. Det blir mer eller mindre omöjligt att göra någonting i skymundan, att utan diskussion höja löner orimligt eller förbättra pensionsvillkor orimligt. Detta kommer i så fall att diskuteras på de öppna bolagsstämmorna. Det är ju fantastiskt bra att det utöver för riksdagsledamöter nu kommer att bli möjligt för både medier och allmänhet att delta i de större bolagens stämmor. Man ska kunna ställa frågor, diskutera med vd och ordförande, syna det statliga bolaget och fråga varför de har höjt löner och hur lönerna ser ut för ledningsfunktionerna över huvud taget. Jag tror, herr talman, att de nya riktlinjerna kommer att bli normgivande också för det privata näringslivet.

Det finns också mycket positivt att läsa i skrivelsen vad gäller könsfördelningen i de statliga bolagens styrelser. K G Abramsson har nämnt det, men andelen kvinnor i bolagsstyrelser överstiger nu 40 %. Och nu går vi vidare. I utskottet säger vi: Det här är bra, men nu vill vi också att det blir kvinnor som vd:ar och ordförande i bolagen.

Då är det märkligt att Eva Flyborg kritiserar könsfördelningen i de statliga bolagen. Det är ju fantastiskt att vi i de svenska statliga företagen nu har över 40 % kvinnor i bolagsstyrelserna. Det borde man verkligen sätta stora utropstecken för. Men det gör inte Eva Flyborg, utan hon glömmer det och resonerar om någonting annat. Då frågar man sig: Kommer Eva Flyborg att vara lika skarp i sin kritik av det privata nä-

ringslivet. Där har de väl inte precis rosat marknaden vad gäller könsfördelningen i sina bolagsstyrelser. Jag tycker att man här måste kunna säga att staten faktiskt går före och visar vägen och att man hoppas att det privata näringslivet följer efter.

Herr talman! En väldigt viktig del varje år i den här diskussionen är att de borgerliga partierna föga överraskande vill sälja ut de flesta av de statliga företagen. Jag ska inte säga så mycket om det i övrigt mer än att den här gången tycker att det är mer förvånande, om jag inte har missat någonting tidigare här, att Centern så huvudlöst ansluter sig till sättet att se på de statliga företagen. Centern talar också om att sälja ut Vin & Sprit, SJ AB, Telia Sonera, Sveaskog med flera. Nu säger visserligen Håkan Larsson mycket klokt att det är dumt att sälja ut Vattenfall och LKAB, därför att det skulle bara innebära att utländska ägare skulle ta över, och det skulle naturligtvis inte vara till någon större fördel för Sverige.

Samma sak måste väl gälla Vin & Sprit. Vem ska köpa det? Det är klart att det blir något privat stort spritbolag i USA eller England som köper Vin & Sprit och som inte har sitt huvudkontor i Sverige utan någonstans där man kanske inte betalar någon skatt alls. Ska vi släppa i väg detta historiska ägande, som inte på något sätt ställer till förtret för svensk ekonomi utan tvärtom stärker staten, till privata oseriösa ägare?

Centern är dock inne på ett mycket viktigt spår. Man konstaterar nämligen att detta med att äga skog inte är så lätt för börsbolag. Därför ser man framför sig från Centerens sida att börsbolagen kommer att börja sälja ut sitt skogsägande. Det tror jag är helt rätt. Det passar inte in i kvartalskapitalismen att äga skog. Då är det väl väldigt bra att vi har ett statligt bolag, Sveaskog, som kan hoppa in här och bli den neutrala ägare som kan ta över skogen från skogsbolagen. Nu vill Håkan Larsson och Centerpartiet, visserligen med försiktighet, sälja ut Sveaskog. Man frågar sig: Hur ska då den här processen kunna gå till?

När vi över huvud taget diskuterar de statliga bolagen ska vi veta om att de har ett historiskt ägande och detta att bolagen ofta är viktiga för hela landet. En del av de borgerliga debattörerna hävdar att staten inte ska äga företag och att det är viktigt ur konkurrenssynpunkt att staten inte äger företag. Men problemet är att det är åt det andra hållet i väldigt många fall. Om Vin & Sprit, SJ, Telia Sonera med flera säljs ut på en privat marknad, är det alldeles självklart att konkurrensen på de här områdena kommer att bli sämre. Jag tycker att också de borgerliga partierna borde inse att det i det fallet är en dålig idé att bara påstå att nu ska vi sälja ut statliga företag.

Jag håller med K G Abramsson om att man kan tänka sig att köpa mera, att ha mer av statligt ägande. Men man kan också tänka sig att det finns vissa bolag som inte längre fyller någon funktion i den statliga företagssfären.

Med detta, herr talman, vill jag yrka bifall till förslaget till riksdagsbeslut i betänkandet.

Anf. 19 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Herr talman! Lennart Beijer undrar vad det är för skillnad på Vin & Sprit, Vattenfall, och så vidare. Jag tycker att det är en väldig skillnad. Vi

har sagt att vi är beredda att diskutera en försäljning av Vin & Sprit. Det är inte någon naturresurs i Sverige som vi säljer ut i det fallet.

Vin & Sprit har ju sysslat med föga etisk marknadsföring runtom i världen. Man har sålt vodka med hjälp av porrtdningar i USA, och man satsar enorma resurser på att öka försäljningen av sina olika produkter runtom i världen, samtidigt som vi har försökt att ha en restriktiv alkoholpolitik i Sverige. Tycker Lennart Beijer att det är statens uppgift att syssla med sådan verksamhet som enbart syftar till vinstmaximering?

Anf. 20 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Det är ändå skönt att höra att Håkan Larsson inte direkt vill sälja ut Vattenfall. Det noterar jag särskilt.

Vad gäller Vin & Sprit frågar man sig en sak. Den hemska verksamhet som Vin & Sprit sysslar med ska inte staten smutsa ned sina händer med, säger Håkan Larsson. Men då måste ju Håkan samtidigt mena att någon annan, någon privat, ska smutsa ned sina händer för att göra det som Vin & Sprit gör i dag? Jag tycker att det är att ta dåligt ansvar från statsmakten och från riksdagen att säga att det här är ingen verksamhet vi vill pyssla med. Den är alltför smutsig. Vi låter något större privat bolag ta hand om verksamheten.

Då blir det naturligtvis, som vi vet, bra mycket värre marknadsföring än i dag. Och vi kommer definitivt inte att diskutera Vin & Sprits sätt att marknadsföra sig i Sveriges riksdag. Så jag tycker nog, Håkan Larsson, att det utöver detta att Vin & Sprit faktiskt ger miljoner till statskassan är ganska bra att just svenska staten äger Vin & Sprit.

Anf. 21 HÅKAN LARSSON (c) replik:

Herr talman! Jag tycker faktiskt att man ska ha vissa etiska krav på statliga företag. Jag tycker att det är fel när svenska statliga företag bedriver en så aggressiv försäljning av vad vi vet är nedbrytande varor ute i världen. Och de gör det för att tjäna maximalt med pengar.

Jag tror inte att det ligger i de svenska skattebetalarnas, de svenska medborgarnas, intresse. Däremot ligger det i de svenska medborgarnas intresse att det finns en nationell kontroll över våra naturresurser. Det är en väldig skillnad, Lennart Beijer.

Anf. 22 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Håkan Larsson, jag håller med om att det ska finnas etiska krav på våra företag. Vi bör faktiskt kunna ställa ganska hårda krav på alla företag som arbetar från Sverige. Jag tycker inte att man ska få vinstmaximera samtidigt för att på det sättet också föra ut mer av de här varorna.

Men, Håkan Larsson, det kan ju inte vara någon lösning på problemet att vi överlåter ägandet av Vin & Sprit till ett privat bolag som lägger sitt huvudkontor någon annanstans och bara ökar maximeringen av vinst. Då kommer vi i Sverige varken att få del av skatter eller något annat. Det kan ju inte vara lösningen. Lösningen måste i så fall vara att vi genom några statliga representanter i styrelsen ser till att få en så etisk verksamhet som möjligt i detta bolag. Jag tycker att vi borde kunna vara ganska överens om det.

Anf. 23 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr talman! Om jag tolkar Lennart Beijers senaste svar rätt instämmer egentligen Lennart Beijer i det som K G Abramsson formulerade som en etisk policy, alltså att om inte vi gör det skulle någon annan göra det. Det skulle vara intressant att höra Lennart Beijers reaktion på detta. Den etiska policy som möjligtvis skulle kunna utvecklas något ytterligare, hur skulle den se ut? Jag talar om det här senaste som Lennart Beijer lade in som en ytterligare aspekt som skulle behövas.

Jag tror nämligen att det är jätteviktigt att just de statliga bolagen är omgärdade av en etisk policy. Det är därför jag blir så förvånad när detta förslag inte tas till vara, även om det kommer från oppositionen, utan motas bort. Man säger att det behövs inte. Det här får de själva styra och ställa över i respektive styrelse. Jag tycker att det vore en given sak för hela riksdagen att säga att det är självklart att vi ska ha en etisk policy för hur våra statligt ägda bolag ska fungera. De ska vara föredömen på marknaden.

Jag tillhör dem som säger att vi har för många statligt ägda bolag i dag och att en del kan avyttras. Men en del behöver vi fortsatt ha kvar. De ska dock skötas på ett föredömligt sätt i alla avseenden. Därför är det här med etisk policy en så viktig fråga att ta upp. Ni har ju avvisat vårt yrkande.

Sedan har jag ytterligare en fråga till Lennart Beijer. Jag har nämligen sett vänsterpartistiska affischer, och jag hade förväntat mig att svaren på de frågor som står på affischerna skulle komma i debatten i dag. Där står det nämligen: ”Vad ska vi göra med posten?” och ”Vad ska vi göra med järnvägstrafiken?” Jag ser fram emot att få svar på dessa frågor.

Anf. 24 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Jag tror, Maria Larsson, att både du och jag kan vara överens om, och vet, att den etiska policyn i Vattenfall och Vin & Sprit är bättre, åtminstone gäller det Vin & Sprit, än den skulle vara i ett privat bolag. Vi kan också vara överens om att det skulle vara omöjligt att diskutera vad Vin & Sprit gör ifall det inte vore ägt av staten.

Det är i och för sig riktigt att om inte staten äger Vin & Sprit är det någon annan som fortsätter det bolagets verksamhet. Vad jag säger är att det då antagligen kommer att vara ett utländskt bolag, som inte lägger skatt i Sverige och som vi inte har den minsta kontroll över, som blir den nye ägaren. Jag tycker att det är etiskt tvivelaktigt att knuffa ut en verksamhet som Vin & Sprit till en privat ägare som vi inte på minsta sätt kan diskutera i vår riksdag.

Vad ska vi göra med SJ och Posten? Det är två viktiga bolag som finns över hela Sverige. Det är väldigt viktigt för människor i gemen att de här två bolagen fungerar bra. Att de fortfarande är statliga beror ju på att vi ställer viss samhällskrav på de här två verksamheterna. Vi vet mycket väl om att skulle vi börja tumma på statens och riksdagens ansvar skulle det lätt kunna bli så att de regioner som har liten befolkning, litet underlag, mycket snabbt skulle kunna bli av med både posten och den eventuella järnväg de har. Vi vill utveckla både Posten och SJ, och vi är beredda att göra satsningar på detta.

Anf. 25 MARIA LARSSON (kd) replik:

Herr talman! Jag tycker inte att jag fick något tillfredsställande svar på varför det inte är en rimlig åtgärd att ge ägaren i uppdrag att skapa en etisk policy. I dag är det ju olika i de statliga bolagen, Lennart Beijer. Några har en egen policy som de har tagit fram. Andra har det inte alls. Min avsikt är att alla statliga bolag för att kunna agera som föredömen som också ska ha tillgång till en etisk policy. Varför avvisar ni det kravet? Varför kan ni inte vara välvilligt inställda till en sådan gemensam formulering?

Posten och järnvägstrafiken ska fortsätta att utvecklas. Det är bra. Det är vi alla angelägna om. Din fråga var: Hur gör ni det?

Anf. 26 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Det är viktigt att de statliga företagen tar etiska hänsyn. Det är också viktigt att svenska bolag i gemen tar etisk hänsyn. Det är svårt för riksdagen och ägaren att ställa andra krav på sina egna bolag än på de övriga bolagen i samhället. Vi måste ha likhet på något sätt. Däremot är det alldeles självklart att staten genom sitt ägande kan påverka de bolag som man äger.

Maria Larsson vill också utveckla både järnvägstrafiken och Posten. Men om jag har förstått saken rätt var ju Maria Larsson beredd att inte ge hjälp till SJ att rekonstruera sig. Vi skulle helt enkelt låta SJ gå i konkurs och sedan se hur frågan skulle lösas upp.

Vår linje är helt annorlunda. Vi tycker att det är jättebra att de statliga företagen kan se till att inom sig göra riktiga och viktiga satsningar. Vi vet vilka problemen är för SJ i ett land som Sverige. Vi vet också vilka problemen är för Posten. Sverige är ett av få länder där man har en viss konkurrens på postmarknaden.

Anf. 27 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Lennart Beijer tog upp några frågor där jag själv och Folkpartiet apostroferades. Jag ska försöka svara på dem.

Det måste föreligga någon liten missuppfattning, Lennart Beijer. Du kan se efter i protokollet vad jag sade om jämställdheten i styrelserna till exempel. Jag sade att vi var mycket nära 40 %. Om det är 38 %, 40 % eller 41 % kan vi tvista om, men det är mycket nära. Jag sade till och med att det är bra.

Däremot sade jag att bara 6 av 60 statliga bolag har en kvinna som verkställande direktör. Det är däremot inte bra. Det sade jag också att hela utskottet har ställt sig bakom en enig, stark och mycket tydlig skrivning om, även Vänsterpartiet och Lennart Beijer. Jag sade att jag var mycket tacksam och uppskattade detta stöd för vår motion i det fallet. Med de upplysningarna hoppas jag att Lennart Beijer kan vara lugn för att vi fortsätter kampen för jämställdhet – i vissa fall till och med gemensamt med Vänsterpartiet. Låt oss lämna det.

Lennart Beijer talade om att man inte skulle släppa i väg Vin & Sprit till privata, oseriösa ägare. Det var en mycket målande och kortfattad beskrivning av hur Vänsterpartiet ser på det privata ägandet. Jag tycker att det är synd att man så dogmatiskt klänger sig fast vid statligt ägande och ser allt annat som felaktigt och oseriöst. Han sade också att om det inte ägs av staten så blir det utlandsägt. Jag känner inte till att det finns



inskrivet i vare sig någon skatteregel eller i någon annan lagstiftning att om det inte ägs av staten så måste det vara en utländsk ägare. Jag är inte medveten om någon sådan regel i alla fall. Det är ett mycket konstigt resonemang.

Om det ändå skulle vara så att många företag blir utlandsägda – om det är vad Lennart Beijer vill hävda – föreslår jag att vi gemensamt sätter oss ned och tittar på de skatteregler som till viss del styr företagen ut från våra gränser. För så är skattereglerna konstruerade. Välkommen till sådana samtal, Lennart Beijer!

Anf. 28 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Det är bra, Eva Flyborg, att vi är överens om att 40 % faktiskt är ganska bra. Vi är också överens om att vi ska gå vidare med ordförande- och vd-posterna. Men jag tycker också att Eva Flyborg får hjälpa till med att påverka det privata näringslivet, så att de hänger med i svängarna. Det är ju det som är meningen och vitsen med att staten är ägare.

Eva Flyborg tog också upp detta med privata och oseriösa ägare. Om jag sade så, så var det inte riktigt vad jag menade. Men i det här fallet, när det gäller stora spritbolag, är risken väldigt stor att det inte bara blir privata ägare utan också ägare som inte kan anses vara så seriösa som både Eva och jag skulle vilja att de var. Dessutom kommer de inte att betala skatt i Sverige. Det var lite grann det som jag menade att säga.

Vin & Sprit kommer inte att köpas av svenska ägare. Spritmarknaden ser ut på ett visst sätt. Skulle man sälja ut måste det bli frågan om utländska ägare. Om vi läser av hur marknaden ser ut kan vi nog vara överens om det.

Anf. 29 EVA FLYBORG (fp) replik:

Herr talman! Jag ska fatta mig väldigt kort.

Det är bra att vi har en liknande syn på jämställdhet och så vidare, och det är bra att Lennart Beijer tog tillbaka det där om att privata ägare skulle vara oseriösa.

Om det privata ägandet nu inte är bra och det är bättre med statligt ägande, varför ska då inte allt ägas av staten? Är det i själva verket det som Vänsterpartiet vill? I så fall, Lennart Beijer: På vilket sätt blir Ericsson eller Roxette bättre om de är statligt ägda?

Anf. 30 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Jag har ingenting emot privata ägare. Jag tycker också att statliga ägare är mycket bra. Jag vill se till att båda kan verka fullt ut i Sverige. Däremot ska vi ha regler som gör att både de privata och de statliga företagen uppför sig väl i vårt samhälle. Jag tycker ändå att vi har klarat det ganska bra på den statliga sidan. Vi får väl säga att vi i Sverige har klarat det rätt så bra även på den privata sidan. Men det kommer alltför många oroande tecken både vad gäller de statliga och de privata företagen som jag ogillar mycket starkt.

Anf. 31 INGEGERD SAARINEN (mp):

Herr talman! Den svenska staten är Sveriges största företagsägare. Staten är också den största ägaren på Stockholmsbörsen. Totalt är över 200 000 personer anställda i statliga bolag. Det är naturligtvis ett mycket stort ansvar att sköta dessa bolag på bästa möjliga sätt. Detta ansvar ligger inom många områden. En del av dem har vi i näringsutskottet hand om. Andra, till exempel det som gäller en god miljöupphandling, ligger inte hos oss men är inte desto mindre viktiga.

Etiska och moraliska regler för statliga företag är mycket viktiga. Det arbetas aktivt med det i Regeringskansliet, såvitt jag har förstått. Därför har jag inte ansett att det var nödvändigt att göra någon reservation i den frågan den här gången. Jag uppfattar att det arbetas aktivt med det. Exempelvis ska miljö- och etikhänsyn vara självklara utvärderingsparametrar, säger regeringen, för de beslut som rör förvaltningen av företag med statligt ägande. Man har då jobbat med något som kallas *global compact*, vilket är riktlinjer som OECD har utfärdat. De gäller beteende kring mänskliga rättigheter, information, konkurrens, beskattning och så vidare. Det har man bett näringslivets företag att följa, och man menar naturligtvis i det sammanhanget att även statens företag ska följa det.

Jag har uppfattat att det pågår ett starkt arbete för att få både miljö och etik att fungera. Därmed är inte sagt att jag tycker att det fungerar nu, men jag hoppas att det kommer att ske en gradvis förbättring.

Man kan ta Systembolaget som ett exempel på att det inte fungerar. Även om man har ansett att det har fungerat väl behöver man bara se på det bedrövliga som har hänt där för att få en stark korrigering i sitt tänkande. Man kan också fundera på hur sådana situationer kan uppstå. På något sätt måste ju staten hålla en styrande hand över de statliga bolagen. Hur ser den handen ut om en sådan här kultur kan sprida sig och leva i många år. Detta bekymrar mig verkligen. Nu tror jag säkert att det blir en uppstädning, när det har fått offentlighet. Men naturligtvis borde uppstädningen ha kommit tidigare.

Allt är inte bra, även om jag tror att ambitionen faktiskt är att förbättra det nu. Ett annat graverande exempel på att det inte är bra är Vattenfall.

I utskottet har vi många gånger kritiserat Vattenfalls policy, till exempel när man går in i östra Tyskland och köper brunkol och kärnkraft. Köpen av brunkol för dessutom med sig att det svenska statliga bolaget Vattenfall river värdefulla byar, bosättningar där människor bor och lever sedan många hundra år. Vi hade Horno, i östra Tyskland, som nu är rivet. Det var en förfärlig historia. Det skedde. Nu är det Lakoma, en ny by som kommer att rivas. Det är inte den enda, utan en hel rad östtyska byar i brunkolsfältet kommer att rivas framöver genom Vattenfalls försorg. Detta stämmer väldigt dåligt överens med en etisk policy. Dessutom stämmer det utomordentligt dåligt med en miljöpolicy.

Det är lite obekvämt att det fungerar på det här sättet. Vd i Vattenfall har svindlande inkomster, men han är tydligen inte överens med regeringen om företagets policy, fastän det är ett statligt företag. Hur sköter styrelsen då om att se till att vd följer statens policy? Jag vet inte. Det fungerar tydligen väldigt dåligt.

Regeringen har i stort sett sagt att kärnkraften ska avvecklas, att kolet ska bort och att förnybart ska in. Detta ser vi inte mycket av när Vattenfall agerar. Det stämmer dåligt.

Jag anser att vd:n och styrelsen i gigantiska statliga bolag ska medverka till att genomföra regeringens vilja och intentioner, annars blir det konstigt.

Men detta är missförhållanden som jag ser. Jag tror samtidigt att många av dessa missförhållanden är på väg att rättas till. När det gäller Vattenfall är jag inte riktigt säker, och det bekymrar mig verkligen.

Jag hörde tidigare här om Vattenfalls vinst på 8,9 miljarder. Det var någon från majoriteten som sade att det var bra och att Vattenfall inte kan manipulera vinsterna. Det tror jag inte ett ögonblick på. Det är klart att Vattenfall kan manipulera. Den kallaste vinterdagen är det Vattenfall som styr priset. Det är helt klart. Det har med vår monopoliserade elmarknad att göra. Vattenfall är ett jättestort bolag – alldeles för stort. Det borde göras någonting åt Vattenfall.

Något som vi har diskuterat väldigt mycket och kommit överens om är att göra någonting åt bolagsledningarnas löner och ersättningar. Här har vi kommit överens om ganska ordentliga uppstramningar som gör att jag känner mig nöjd och glad nu med vad som kommer att ske framöver. Men det som nu är i funktion kanske inte kommer att ändras så fort, och det är bekymmersamt. Men framöver kommer de etiska riktlinjerna för bolagsledningarnas löner och ersättningar att hanteras på ett bättre sätt, och det är i alla fall något positivt.

För att vi ska slippa debattera detta ärende även efter frågestunden slutar jag nu.

Anf. 32 LENNART BEIJER (v) replik:

Herr talman! Jag har en kort fråga. Ingegerd Saarinen säger mycket riktigt att Vattenfall har köpt in sig i Tyskland och tagit över brunkolstillgångar och bryter brunkol för sin produktion. Jag vill därför fråga Ingegerd Saarinen: Om inte Vattenfall hade köpt in sig i norra Tyskland hade något annat bolag då gjort det, och hade inte det inneburit att precis samma sak hade skett som sker i dag?

Anf. 33 INGEGERD SAARINEN (mp) replik:

Herr talman! Det är mycket möjligt att något annat bolag hade köpt in sig där. Men jag tycker, till skillnad från Lennart Beijer, att ett statligt bolag har ett extra stort ansvar för hur man betar sig i fråga om sin etiska och moraliska policy. Statliga bolag måste uppföra sig extra väl. Det hittar jag tyvärr ingenting av när det gäller Vattenfall.

Anf. 34 JOHAN ANDERSSON (s):

Herr talman! Utskottet föreslår att min motion N399 om ökad jämställdhet i de statliga företagen avslås. Det kanske inte är helt oväntat eftersom det ödet brukar drabba de flesta motioner.

Jag ska ändå ta fasta på det positiva. Jag vet, och jag säger det även i motionen, att regeringen redan har höga ambitioner när det gäller att uppnå en jämställd styrelsesammansättning i de statliga företagen. Och jag håller med om att det är glädjande att regeringens mål om 40 % kvinnorepresentation i de statliga bolagsstyrelserna ser ut att uppnås

under 2003. Jag hoppas dock att målet 40 % inte blir en övre gräns för kvinnor i styrelserna utan att det i några av företagen till och med kan bli så att det är 40 % representation av män och 60 % av kvinnor i syfte att nå en jämn könsfördelning totalt sett i styrelserna.

Men i min motion tar jag också upp att vi måste få en jämnare könsfördelning vad gäller styrelseordförande och verkställande direktörer och hur viktigt det är att staten blir ett föredöme även här. Och här ser det än så länge betydligt sämre ut.

Alla vet hur bedrövligt det är med kvinnorepresentation i de privata företagens ledningar och styrelser. Det är en fråga där jag vet att regeringen och riksdagen nu har satt ökat tryck på att det blir en snabbare förändring. Men jag är övertygad om att det även här krävs en ständig blåsampa och debatt för att inte riskera att allt återfaller till den gamla trista slentrianen att män rekryterar män.

Herr talman! Åter till motionen. Jag vill ändå ge utskottet komplimangen att man lyckats göra ett avstyrkande som är så nära ett tillstyrkande eller ett tillkännagivande som man kan komma.

Utskottet skriver i betänkandet:

”Utskottet förväntar sig att regeringen tillser att den målsättning rörande jämställdhet i fråga om representation, lön och inflytande som riksdagen vid ett flertal tillfällen uttalat, och som en bred opinion ställt sig bakom, nu uppnås även när det gäller ledningarna för de statliga företagen och styrelseordförandena.”

Eftersom jag här uppenbarligen är helt överens med utskottet utgår jag från att regeringen tar till sig detta och agerar kraftfullt utifrån vad jag och riksdagen förväntar oss.

Anf. 35 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik:

Herr talman! Jag kan övertyga partivännen Johan Andersson om att vi menar allvar med det vi säger från utskottets sida och från Socialdemokraternas sida. 40 % är golvet, och detta gäller företagsledning, direktorer, ordförandeposter och styrelser. Välkommen med i detta jobb.

Anf. 36 JOHAN ANDERSSON (s) replik:

Herr talman! Tack så mycket.

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut fattades under 13 §.)

### **Ajournering**

Kammaren beslutade kl. 13.56 på förslag av talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då statsministerns frågestund skulle börja.

### **Återupptagna förhandlingar**

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Anf. 37 Förste vice talman PER WESTERBERG (m):  
Välkomna till dagens frågestund med statsministern.

*Statsministerns  
frågestund*

*Korruption i statliga företag och landstingens avskaffande*

Anf. 38 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! Leif Pagrotsky ägnade i går i TV mycket tid åt att berätta att det finns korruption i det privata näringslivet. Den diskussionen har sin tid och sin plats, men nu är ju diskussionen om korruption i den statligt dominerade sektorn och Systembolaget på allas läppar.

Därför blir min fråga till statsministern: Vad avser ägaren – regeringen och statsministern som ju är ytterst ansvarig – att göra åt den muthärva som nu rullar upp i Systembolaget?

Jag har ytterligare en fråga.

Jag tycker att det börjar bli dags för Göran Persson och mig att skaka hand kring avskaffandet av landstingen i Sverige.

Menar Göran Persson att det är försvarligt att man som i Östgötalandstinget har råd att använda 5 % av budgeten till annat än sjukvård samtidigt som man meddelar att vissa knäproblem och övervikt hos små barn är sådant som inte längre ska prioriteras?

Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag börjar med den sista frågan, avskaffandet av landstingen.

Den process som är kraftfullare än någon annanstans är naturligtvis den misskötsel som har skett av ekonomin i Stockholms läns landsting. Om den fortgår kommer det att leda till tvångsförvaltning; därmed är landstingssystemet som sådant avvecklat.

Jag vet inte om det var motivet till Moderaternas hantering av ekonomin under den förra mandatperioden. Vi tänker inte medverka till att det får fortsätta. Ekonomin i det landstinget ska vändas rätt så att vården kan vara bra och ges till alla.

Landstingens verksamhet är mer än vård. Där finns också kultur och utbildning, sådant som gör människan friskare och rikare och som ger ett bättre liv.

Korruption i statliga företag finns. Den beror inte på att det saknas regler för de anställda – tvärtom – men de bryter mot reglerna. Då hamnar de anställda hos polisen för utredning, och så småningom i domstolar. Visar det sig att anklagelserna är riktiga döms de och förlorar sina arbeten.

Så ska det gå till. Så sker i statliga företag, och jag förutsätter att det också sker i de privata.

Hur det har skötts i Systembolaget ska dess styrelse värdera. Styrelsen är ansvarig inför regeringen.

Anf. 40 FREDRIK REINFELDT (m):

Herr talman! När det gäller landstingen förstår jag att Göran Persson har stort intresse för Stockholm. Jag pratade om Östergötland.

Det är väl ändå ganska bekant att det förs en diskussion i det s-styrda Östgötalandstinget där man säger sig inte längre kunna prioritera allt. Vi har till och med fått listor på sådant som folk inte längre har rätt att förvänta sig, i kontrast till vad statsministern säger om den öppna vården tillgänglig för alla. Det är inte den verklighet folk ser längre.

Då måste man ställa frågan: Ska man i det läget fortsätta att ha resurser som inte går till sjukvården, hur mycket vi än tycker om kultur? Vi måste lära oss att sätta det som är viktigast först.

Frågan när en sådan här härva av korruption är på väg att nystas upp är naturligtvis riktad till den som hävdar att monopol och statligt ägande är bra. Vad är nyttan om man i lägen där det blir skarpt inte verkar vilja ta på sig något ansvar och berätta vad som nu ska ske, utan hänvisar till styrelser? Vad är då idén med det statliga ägandet?  
(Applåder)

Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Om man tror att det statliga ägandet ska skötas från regeringskansliet närmar man sig en modell som en gång i tiden fanns i ett samhällssystem som kollapsade när Berlinmuren föll. Det är ingenting som kommer att vara modellen för Sverige.

De statliga företagen finns på en marknad som har vidare uppgifter än bara det som är vinstmaximering. Ibland har de också ett socialt uppdrag.

I Systembolagets fall är det att se till att alkohol inte säljs till minderåriga och att se till att alkohol inte säljs efter reklam. Det är ett viktigt uppdrag. Det är ett uppdrag som vi ska se till att de fortsätter att fullgöra på bästa sätt. För att så ska ske har vi en styrelse. Där finns representanter för den här församlingen och andra. Jag har ingen som helst anledning att anklaga styrelsen. Om den styrelsen i sin tur är nöjd med verksamheten återstår att se. Det får de värdera. Det ska inte jag göra.

Så till frågan om landstingen. Om det är någonstans vi upplever problem är det naturligtvis i de landsting som har sönderkörd ekonomi. När inte pengarna finns finns inte heller vården.

När vi ser oss om i Sverige finner vi att det är framför allt i två delar av landet som detta är högst påtagligt. Båda de landstingen leddes av moderater som satsade på ett systemskifte och lät ekonomin förstöras. Nu kommer uppgiften att städa upp efter Moderaterna en gång till.

Östergötland må ha sina problem, men säg inte annat än att kollektivtrafik, kulturverksamhet och folkbildning också är sådant som bidrar till folkhälsa. Det hänger ihop, och det är den helhetssynen man måste ha.  
(Applåder)

#### *Socialförsäkringarna*

Anf. 42 BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! ”Folkpartiet har rätt”. Det är inte så överraskande för oss, men det är inte så ofta vi får se det på Aftonbladets ledarsida.

Bakgrunden är en diskussion i en ledare häromveckan om vad som händer med sjukskrivningen och socialförsäkringarna. Jag läser några rader från den: Hur ska sjukförsäkringsfrågan lösas? Förtidspensionerna, a-kassan, föräldraförsäkringen? Hur ska de finansieras? Hur ska grundbulten i inkomstrygghet bevaras? Folkpartiet har rätt.

Folkpartiet som tillsammans med Socialdemokraterna är garanten för den generella välfärden har länge krävt en genomgripande utredning av hela systemet.

Jag tycker mig minnas att statsministern i våras talade om den här tanken i någorlunda vänliga ordalag.

Nu har det gått ett halvår. Min fråga till statsministern är: Har statsministern tänkt vidare på frågan? Är man beredd att ställa sig bakom Folkpartiets krav och se till att vi från de olika partiernas sida ser över de svenska socialförsäkringarna?

*Statsministerns  
frågestund*

Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag var positiv i våras, och jag är fortsatt av samma uppfattning. Det understryks ytterligare av den utveckling vi har.

Vi kan titta på den kommunala sektorn som ju i första hand sysslar med det vi kallar vården, skolan och omsorgen. Jag tror att det är utomordentligt lämpligt att det finansieras med skatter och att det finns ett demokratiskt samband mellan dem som tar ut skatten och dem som har ansvar för att verksamheten fungerar.

Vi kanske ska tillföra mer pengar till den sektorn. Samtidigt ser vi hur kraven ökar på socialförsäkringarna. Det är möjligt att vi där måste göra en reform av samma slag som vi har gjort i pensionssystemet, det vill säga att vi har en basal finansiering från samhället och därutöver avtalsfinansierade tillägg och att det på toppen kan finnas en individuell försäkring. Det är värt att pröva och i grunden utreda.

Det är inget teoretiskt eller principiellt genombrott. Avtalslösningarna finns redan i sjukförsäkringssystemet så till den milda grad att vi, innan vi går till riksdagen och försöker ändra systemet, måste ha parterna med oss.

Jag tror att det är den vägen vi har slagit in på. Varför inte en större genomgång tillsammans av samma slag som vi hade kring pensionssystemet? Det tror jag skulle vara välgörande för Sverige, om vi samtidigt håller fast vid de grundläggande idéerna om inkomstbortfallstryggheten.

Anf. 44 BO KÖNBERG (fp):

Herr talman! Vi säger ofta här i kammaren när vi har lämnat in en interpellation och fått ett svar att vi tackar för svaret även när vi är missnöjda. Den här gången får jag vara avsevärt mer nöjd med svaret. Det lät ju snubblande nära ett ja, det vill säga att vi skulle kunna göra något liknande det som vi gjorde med pensionssystemet. Det var väldigt många som inte trodde att det skulle vara möjligt för en bred majoritet i riksdagen att bli överens om en så central del av välfärdssystemet som pensionerna, där ju åsikterna var relativt skilda mellan partierna.

Jag tolkar tills vidare svaret som att statsministern, kanske inte i dag eller denna vecka, men relativt snart tar initiativ till att sammankalla en arbetsgrupp och erbjuda alla partier att vara med och se över socialförsäkringarna och försöka få ett stabilt socialförsäkringssystem för framtiden.

Anf. 45 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag kan väl säga ja på en gång, så har vi klarat ut den saken. Att det har dröjt något beror ju på att vi sitter i andra samtal, om

den akuta situationen. Jag vill stryka under att jag ser ytterst allvarligt på det här, för vi har växande behov av social försäkring samtidigt som vi har en offentlig sektor som börjar tömmas på sina möjligheter till finansiering.

Jag vill ha en utveckling där den kommunala verksamheten baserar sig på ett skatteuttag som är likvärdigt över landet för de tjänster och den service som människor har rätt att begära vad gäller skola, vård och omsorg. Det är en djupt principiell fråga, som handlar om hur vi ser på den offentliga sektorn. Kan vi behålla de drag i den sociala försäkringen som har gjort den rationell och solidarisk, är det naturligtvis lämpligt att diskutera hur vi kan förbättra finansieringen.

#### *Ekonomisk tillväxt*

Anf. 46 ALF SVENSSON (kd):

Herr talman! Debatten om ekonomisk tillväxt är ju för närvarande intensiv, och den är angelägen och nödvändig. Vi vet alla att en förutsättning för ekonomisk tillväxt är bra vägar och järnvägar. Finansministern har vid något tillfälle yttrat att näringslivets viktigaste vägar och järnvägar utgör tillväxtens ryggrad.

I regeringsförklaringen yttrade statsministern följande: "Trafiksituationen i Västsverige måste förbättras. Alternativa finansieringsformer prövas för att påskynda arbetet med denna del av vägnätet."

Vilka alternativa finansieringsformer åsyftade statsministern, och när kommer de så att säga att i sjön?

Anf. 47 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det var två saker jag talade om. Det första var den så kallade getingmidjan i Stockholm. Det är en propp i järnvägstrafiken som är avgörande för egentligen hela södra Sverige och Mälardalen och som måste lösas upp.

Det andra gällde de stora vägfrågorna i Västsverige: vägen till Borås, vägen till Skövde och vägen till Trollhättan. Detta rör sig om en del av den svenska bil- och verkstadsindustrins hjärtområde. Dessutom gäller det E 6 norrut.

Allt detta kräver miljardinvesteringar som vi har svårt att få in i de ramar som vi har. Samtidigt ser vi att detta begränsar tillväxtkraften i den aktuella delen av Sverige. Det är verkligen dyra vägar, särskilt den mot Trollhättan, som ju kommer att gå i Göta älvs älvdal, vilken i praktiken är fylld med lera.

Det som föresvävade oss och som ligger bakom formuleringen är naturligtvis en lösning av det slag som vi kom fram till när vi byggde Öresundsbron. Det gäller att hitta ett sätt att få till stånd en isolering av de här projekten och att sedan initialt belasta statsbudgeten med kapitaltjänsten. Sedan får man kanske träffa en uppgörelse med ett kommunalt, statligt och privat konsortium, som kan bära kostnaden under måhända en 30-årsperiod. Det är fråga om den typen av idéer.

Jag talade i går med en person som vi hoppas tar på sig uppgiften att föra de här samtalen med regionen och de lokala verksamheterna.



Anf. 48 ALF SVENSSON (kd):

Herr talman! Det har här tidigare talats om behov av resurser till vården. Vi vet ju att vi inte hade behövt ha alla de här debatterna om att det saknas resurser till vården, om vi hade haft en rimlig ekonomisk tillväxt. Då hade man inte behövt lägga fram prioriteringslistan i Östergötland, och då hade Kristdemokraterna inte behövt vara helt ensamma om att sätta sig på tvären när den listan lades fram. Jag tycker att också det ska sägas här i kammaren.

Därför är det här viktiga satsningar, och det är angeläget att de kommer nu. Jag undrar om det som Göran Persson talar om är PPP-lösningar. Sådana var ju den tidigare näringsministern Björn Rosengren positiv till. Kan jag ur Göran Perssons svar lyfta fram ett samarbete mellan den offentliga sektorn och den privata?

Anf. 49 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det kan det vara, men det behöver inte nödvändigtvis vara så. Det kan också vara ett rent offentligt arrangemang. Vad det snarast handlar om är att i närtid få arbetena utförda men att lägga ut betalningen på en period som mer knyter an till projektens livslängd utan att för den skull införa detta som princip för hela den statliga infrastruktur-satsningen. Det kan också bli privata inslag. Många gånger är de privata inslagen marginella, och de kopplas i så fall oftast till någon typ av avgiftsuttag på de aktuella vägarna. Vi vet hur lätt det är att införa sådant.

Däremot kan det mycket väl vara aktuellt att diskutera den saken i fallet E 6, men det får vi i så fall återkomma till. Det är inte nödvändigtvis fråga om privat medverkan, men en sådan är inte heller utesluten.

#### *Alkoholpolitiken*

Anf. 50 INGRID BURMAN (v):

Herr talman! Min fråga handlar om alkoholpolitik, ett område som jag tycker inte nämns så ofta i debatten, trots att vi vet att alkoholskadorna kostar samhället över 100 miljarder räknat i 1998 års siffror. Om konsumtionen ökar med 30 % lär den snart vara uppe i 150 miljarder.

Det handlar om bortfall i produktionskostnader, om vård, om förtidspensioner och om belastning på sjukförsäkringen. Vi vet också att konsumtionen just nu ökar drastiskt.

Min fråga är vad statsministern avser att göra för att förhindra att vi går vidare i den här spiralen när det gäller både individens lidande och samhällets kostnader för produktionsbortfallen. Är detta något som ni lyfter in i tillväxtsamtalen? Har parterna en roll, vilken är samhällets roll och hur attackerar vi det här växande problemet?

Anf. 51 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag håller med Ingrid Burman. Detta är ett växande problem, ett mycket större problem än vad vi vardagligen ser och förstår. Den våldsamma ökning av alkoholkonsumtionen som nu sker i Sverige kommer naturligtvis att få konsekvenser, inte just nu men längre fram i tiden. Vi kan redan nu se att det blir skador på folkhälsan. Det börjar komma sådana signaler.

Vi delar det här problemet med resten av Europa. Många länder som tidigare har haft en vinkultur börjar nu också få in starkspriten i sitt dryckesbeteende. Vi har därför all anledning att ha en tredelad strategi:

1. Ett internationellt samarbete. Det här måste erkännas som ett problem i det europeiska samarbetet. Alkohol är en drog som skadar. Det finns i det sammanhanget också en del positiva inslag, men det är klart att vi bör koncentrera oss på skadorna.
2. Upplysning, information, förebyggande insatser, allt sådant som är mödosamt och som också är till för att man ska få uppmärksamhet på problemet.
3. Bättre vård av dem som har drabbats av alkoholismens oerhörda verkningar.

Anf. 52 INGRID BURMAN (v):

Herr talman! Jag tackar för svaret. Samtidigt är de kostnader som bärs av individen, samhället och produktionen i dag lika höga som de sammanlagda kostnaderna för trafikens, tobakens och narkotikans offer. Det är ett gigantiskt problem.

På andra områden vidtar vi kanske mer aktiva åtgärder. Vi tillsätter en samordnare, vi avsätter mer pengar och fokuserar i debatten mer på dessa områden. Jag menar att det finns ett intresse även när det gäller tillväxtsamtal och i hur vi går vidare för att se om parterna har en roll. Det handlar om ett arbetsmiljöproblem och ett ohälsoproblem som skär in i många sektorer.

Jag skulle vara intresserad av att höra statsministern utveckla detta som gäller upplysning, vilka aktörer vi har och hur regeringen avser att ytterligare fokusera på den här frågan. Det handlar också om samhällsekonomi. Jag kan se en bättre användning av 150 miljarder kronor, bland annat när det gäller välfärdens utveckling.

Anf. 53 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det kan vi alla göra. Det är ingen tvekan om att vi alla förstår problemet. Sedan är det så att Jeppe super. Vi ska också fråga oss varför, och så ska vi hantera den situationen, som många gånger är oerhört komplex. I botten finns skolornas insatser, föreningslivet, allmän opinionsbildande verksamhet, som vi ska stå för, underbyggd med kampanjer som staten mycket väl kan finansiera och andra kan driva.

Du frågade nyss om parterna. Jag har under de senaste åren inte sett så mycket av Alnarådets verksamhet, men när jag deltog i den aktivt på basplanet fanns den på näst intill varje arbetsplats. Medvetenheten om alkoholens skadeverkningar har minskat, och den tendensen måste vi hjälpas åt med att vända.

Vi ska heller inte glömma bort att vi har en fin gammal folkrörelse, nykterhetsrörelsen, med alla dess organisationer och all dess kunskap om alkoholen som också borde kunna tas i anspråk i det här arbetet.

Anf. 54 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Från Centerpartiets sida tyckte vi det var bra när regeringen, efter de skandaler som hade varit inom det privata näringslivet, tillsatte den etikkommission som nu arbetar.

Med tanke på det som nu har hänt på den statliga sidan vill jag fråga statsministern: Är det inte dags att vi tillsätter en etikkommission för att också reda ut vad som hänt på den sidan?

Anf. 55 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag utesluter ingenting. Låt oss först se vad som har hänt och se om det brustit i den meningen att det inte funnits förhållningsregler och reglementen, eller att man svikit dem.

Människors dumhet och girighet kan man inte alltid avhjälpa med etikkommissioner. I stället är det regelverk, övervakning, uppföljning och kontroll, och i värsta fall också domstol, som gäller. Men låt oss se, värdera och dra slutsatser när vi vet exakt vad som har inträffat.

Anf. 56 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Posten, Vattenfall, SAS, SJ och nu senast Systembolaget. Karteller, höga bonusar, fallskärmar och mutor. Behöver jag säga så mycket mer? Jag tycker att det finns starka skäl för att tillsätta en kommission också på detta område. Som jag uppfattar det är statsministern positiv till det, vilket jag tycker är bra.

Anf. 57 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag säger inte nej, men jag vill varna för att utifrån de senaste dagarnas diskussion kring mutor och bestickning i ett av våra statliga företag dra slutsatsen att vi i företaget inte skulle ha haft den hållning som man från statens sida ska ha. Sedan kan man bli bedragen av dem som jobbar där, och i så fall måste man naturligtvis utvärdera om det berodde på oaktsamhet eller någonting annat.

När det gäller det andra som Agne Hansson tar upp – SAS, Posten, SJ – finns också där tillkortakommanden. Men vad gäller bonusar, löner och andra typer av förmåner, till exempel pensionssystem, har vi från statens sida alldeles nyligen gett helt nya och klara direktiv för samtliga dessa företag.

Det utesluter dock inte att det kan finnas ett och annat som också staten behöver fundera över. När jag talat om förtroendekrisen i näringslivet har jag hela tiden varit mycket noggrann med att samtidigt säga att vi också i den offentliga sektorn har ett och annat som behöver skärskådas. Vi ska inte tro att heller vi är problemfria.

#### *Korruption i statliga företag*

Anf. 58 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! I dag tycks frågorna handla om alkohol och moral.

*Statsministerns  
frågestund*

När det gäller vårt svenska Systembolag undrar man om det verkligen finns ett hundratal höga tjänstemän som tydligen är insyltade i korrupsionsskandaler.

I dag sprider sig rötan också till ett annat statligt företag, Vin & Sprit. Aftonbladet hävdar att Vin & Sprit är inblandat i en omfattande muthärva gentemot det andra statliga företaget, Systembolaget. Jag tycker att detta är skrämmande. Det ena statliga bolaget mutar det andra, och folk undrar vad den svenska staten egentligen håller på med.

Ska vi fortsätta att ha ett statligt vodbolag? Känns det rätt att ha det med tanke på de skandaler som pågår? Tror statsministern att vi kommer att klara av att ha kvar den svenska alkoholpolitiken som den är i dag? Har svenska folket förtroende för den om skandalerna fortsätter?

Anf. 59 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Förtroendefrågan är viktig. Det håller jag med om. Men se upp så att vi nu inte begår ett väldigt misstag. Är det någon som tror att de som sysslat med bestickning skulle vara de mest lämpade att sälja alkohol? Det är ju det som det hela handlar om.

Vi har det Systembolag, det monopol, som vi har just för att vi vill dra bort vinstintresset i den här handeln från detaljistledet. Man ska inte tjäna pengar i Sverige på att sälja sprit. Den restriktionen har vi behållit trots vårt EU-medlemskap. När vi gick in i EU fick vi en ordning som innebär att alla som levererar till Systembolaget ska ha rätt att komma in med sina varor i butiken. Det har skapat en situation som varit svår att hantera.

Den gamle amerikanske kapitalisten sade en gång i tiden att man ska hålla vinstintresset borta från spriten. Det gäller för mig och för Sveriges regering i dag. Vi tänker inte släppa in dem som är beredda att ta till sig marknadsandelar i detaljistledet. Det ska vi i stället sköta gemensamt. Det ska vara hårda krav på dem som sköter det, och det ska finnas etik och moral. Däremot ska inte vinstintresset in i sprithanteringen. Det håller vi borta.

(Applåder)

Anf. 60 PETER ERIKSSON (mp):

Herr talman! Man skulle önska att det var på det sättet. Ser man till de anställda tjänstemännen och cheferna i Systembolaget verkar dock vinstintresset inte ha försvunnit helt och hållet. Det är tragiskt, och jag är rädd för att risken är stor att förtroendet för den svenska alkoholpolitiken kraftigt urholkas. Då är det inte möjligt att fortsätta med den.

Det som i dag känns ännu mer häpnadsväckande är emellertid att det ena statliga bolaget mutar det andra. Ska vi ha kvar ett statligt vodbolag? Klarar vi av det? Är det rimligt att staten driver den typen av verksamhet med förtjänst när det finns korrupsion till och med i ledningen och man tydligen gjort sig skyldig till – i alla fall enligt tidningsuppgifter – omfattande bestickning inom Systembolaget. Det hela känns väldigt knepigt.

Anf. 61 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Förtroendet är viktigt. Det gäller i all verksamhet. Har man brustit kan man återvinna förtroendet, men det tar tid.

Däremot skulle jag vara väldigt försiktig med att påstå att saker och ting har inträffat när det endast är baserat på kvällstidningsuppgifter, särskilt när det handlar om så allvarliga beskyllningar som de som Peter Eriksson nu för fram från talarstolen. Men låt oss säga att uppgifterna skulle vara riktiga. I så fall är det naturligtvis utomordentligt allvarligt.

Jag återkommer till frågan: Om vi säljer Vin & Sprit för ett visst tiotal miljarder kronor till ett amerikanskt whiskyföretag, eller någon annan aktör, tror ni att trycket att marknadsföra alkohol då kommer att bli mindre? Den som betalar tio, tjugo, trettio eller fyrtio miljarder för att köpa företaget ska ha avkastning på dessa pengar.

Den aggressiva marknadsföring som det skulle leda till vill jag inte vara med om, och därför bör vi fortsätta att driva Vin & Sprit i samhällets regi och se till att de som fått ansvaret för att göra det också gör det efter de principer som vi dragit upp i denna kammare.

### *Regionala skillnader*

Anf. 62 KENTH HÖGSTRÖM (s):

Herr talman! Statsministern beskrev i den intervju som sändes i någon av kanalerna i lördagens television två politiska misslyckanden under den senaste tiden. Dels var det EMU-valet, vilket alla vi som stod på ja-sidan utan omsvep kan skriva under på, dels var det ett betydligt mer allvarligt erkännande som jag skulle vilja be statsministern utveckla.

Statsministern sade nämligen följande: Den växande regionala spänningen är vår tids stora, stora helvete. Sedan fortsatte han: Det som ses som ett hot i en del av Sverige upplevs som en möjlighet i en annan del.

Det är en koncentrerad sammanfattning av det som jag och vi alla, inte minst på glesbygdsbankarna i kammaren, sett under en längre tid. Vill statsministern utveckla tankarna bakom detta och, framför allt, något spegla framtiden för denna mycket svåra fråga?

Anf. 63 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det gör jag gärna. Det här är något som engagerar mig djupt.

Det är inte bara här vi har glesbygdsbankar utan de finns både här och där. Sverige är ett stort land, och det är glesbefolkat. Att likvärdigt och rättvist hålla ihop ett så stort land med goda kommunikationer kostar mycket pengar och kommer att kosta ännu mer i framtiden, särskilt om man byter teknik i sättet att transportera.

Vår ambition är att hålla ihop Sverige och göra det rättvist. Det är ingenting som någon av oss vill vika från, men vi måste inse att det kommer att kräva mer av politiskt engagemang.

Det andra är att vår samhällsservice ligger på lokal nivå. Vården av de äldre och av barnen och skolgången ligger hos kommunerna. Skulle Sveriges kommuner var för sig få klara de arbetsuppgifterna skulle landet redan nu falla sönder. Borgholm skulle ha två och en halv gång så hög kommunalskatt som Danderyd. För att hålla ihop Sverige och ha en regionalpolitik värd namnet krävs det utjämning mellan landets kommuner. Annars går det inte att ha kvar ett kommunalt självstyre. Annars får staten sköta allt.

Det tredje är att vi för att satsa på framtiden måste ha tillgång till två saker, dels bra kommunikationer i form av bredband och den typen av teknik, dels bra utbildning och forskning spridd över landet på ett sådant sätt att kvaliteten bibehålls.

Därför blir de tre hörnstenarna: Kommunikationer, en kommunal utjämning och bra utbildning och inte minst satsning på högskolan över hela landet.

(Applåder)

#### *Alkoholskatten*

Anf. 64 PER BILL (m):

Herr talman! Sällan eller aldrig har det väl talats så mycket om Systembolaget i denna kammare som i dag. Jag har en fråga som är relaterad till det.

Vi har tidigare här i kammaren hört att Systembolaget har interna problem. Jag tänkte ta upp Systembolagets kanske största externa problem. Det är att alltmer av försäljningen sker utomlands och förs in i Sverige. Allt fler jobb på bryggerier försvinner. Allt mindre, kanske nu bara 50 %, av försäljningen sker faktiskt på Systembolaget. Det är ett problem som kommer att öka när vi får fler länder i EU och när Finland sänker sina alkoholskatter.

Min fråga är: När kommer vi att få konkurrensneutrala alkoholskatter i Sverige som gör att svenskar köper sin sprit, sitt öl och sitt vin i Sverige och inte på resa för att sedan ta hem det?

Anf. 65 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är en avvägning mellan två olika mål. Det ena målet är att se till att så mycket av försäljningen som möjligt av dessa varor sker via Systembolaget där vi kan kontrollera exempelvis åldersgränsen. Det är det första målet. Det är oerhört viktigt. Kom ihåg vad Ingrid Burman talade om här förut, och titta på vad som händer i ungdomsgruppen.

Det andra målet är att se till att vi klarar att hålla tillbaka konsumtionen så att vi dricker så lite som möjligt. Ju längre ned du pressar priset genom att sänka skatterna desto mer dricker människor. Pris och konsumtion hänger ihop. Vi vill inte att människor ska dricka mer. Det är inte en folkhälsoutveckling som är god.

Samtidigt vill vi att man ska handla där Systembolaget finns. Det är en målkonflikt, och den är inbyggd. Vi får pröva oss fram och gå så långt vi kan. Vi har nu inga planer från regeringens sida på att sänka några alkoholskatter.

Anf. 66 PER BILL (m):

Herr talman! Jag blev väldigt förvånad. I svaret till Ingrid Burman om alkoholpolitiken hade statsministern tre pelare som den svenska alkoholpolitiken vilade på. Det var internationellt samarbete, upplysning och information, och bättre vård. Var det en freudiansk felsägning att du glömde bort Systembolaget? Är det borträknat redan? Det trodde jag var och har hört vara en av de pelare som hela den svenska alkoholpolitiken vilar på. Är det någonting som nu är borttaget?

Anf. 67 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är bra att Per Bill frågar så att vi får klargöra den saken. Det har kanske framgått av svaret på andra frågor att jag inte har den uppfattningen. Men för att upprepa det en gång till: Det är ett mycket centralt inslag i svensk alkoholpolitik.

Jag vill inte ha dessa varor i ICA-butiken eller Konsum. Jag vet att många har svårt att låta bli att köpa när möjligheten finns där runt hörnet bakom vetemjölspåsen. Denna enkla vardagssolidaritet borde väl också Moderaterna kunna ta till sig i stället för att på detta sätt angripa en av de få institutioner som fortfarande håller tillbaka alkoholkonsumtionen. Så enkelt är det ju men uppenbarligen väldigt svårt för vissa att inse.

(Applåder)

#### *Antisemitism*

Anf. 68 GABRIEL ROMANUS (fp):

Herr talman! Jag ska glädja statsministern med att inte fråga om spriten.

Svenska Kommittén Mot Antisemitism har visat att det förekommer en omfattande antisemitisk propaganda bland muslimer och araber i Sverige, även om det givetvis inte betyder att flertalet araber och muslimer hyser antisemitiska fördomar. Nu har vi fått höra i debatten att antisemitism är befogad, eftersom Israel begår övergrepp mot palestinier.

Jag vill bara i all enkelhet fråga om statsministern delar min uppfattning att kritik mot staten Israel aldrig kan ursäktas antisemitisk propaganda eller fördomar.

Anf. 69 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Detta är också min uppfattning, och jag förutsätter att det är hela riksdagens uppfattning. Antisemitismens fula tryne sticker av och till upp runtomkring i världen på ett vidrigt sätt. Varje gång måste det bemötas klart och tydligt.

Det finns orsak av och till att kritisera den israeliska regeringen. Det har vi gjort. Men man ska aldrig någonsin förväxla den kritiken med någonting som skulle kunna uppfattas som antisemitism. Man ska heller aldrig förväxla kritiken av den israeliska regeringen med staten Israels rätt att existera inom säkra och erkända gränser. Det är självklart för mig och jag tror också för hela riksdagen.

#### *Antisemitism*

Anf. 70 ANNELIE ENOCHSON (kd):

Herr talman! Jag har också en fråga om antisemitism. Respekten för människans lika och unika värde samt rätten och tryggheten att utöva sin religion är hotad i dagens Sverige. Antisemitismen breder ut sig i våra storstäders förorter. Lärarna vittnar om hat och fientlighet mot judarna bland grupper av arabiska och muslimska elever.

På Internet finns ett antal svenskspråkiga hemsidor upprättade av muslimska organisationer som sprider grov antisemitisk propaganda. De säkerhetsansvariga i de judiska församlingarna vittnar om en markant

ökning av trakasserier mot judar. Många av de svenska judarna har hemliga telefonnummer av säkerhetsskäl.

Vad avser regeringen att göra för att se till att denna antisemitism verkligen slutar i det svenska samhället?

Anf. 71 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag känner väl den situation som Enochson beskriver. Det är också min bild av verkligheten, och den smärta mig djupt. Samtidigt är jag den första att säga att vi får se upp så att vi nu inte drar alla muslimer över en kam. Det finns naturligtvis en och annan i den kretsen som har den uppfattningen. Men den stora gruppen är svenskar som vill leva i samförstånd och i tolerans med andra. Det måste vi komma ihåg. Jag hade i går tillfälle att besöka moskén i Stockholm. Det var ett upplysande och bra besök.

Antisemitism kopplad till olika typer av våldshandlingar, eller antisemitism uttryckt direkt i verbala angrepp, är också en sak som rättsväsendet ska ägna sig åt. Det ska se till att de människor som behöver skydd får det. Sedan ska vi stå upp och tala om dessa saker och se till att vi tar avstånd från det och angriper dem som för ut den typen av budskap.

Jag tycker att vi ska vara rädda om den institution vi har skapat som heter Forum för levande historia. Den ska just syssla med att förebygga sådant som är folkmord och brott mot olika grupperingar i samhället just med utgångspunkt i det värsta dåd som någonsin har gjorts mot en grupp människor, Förintelsen av sex miljoner judar.

Slut upp kring Forum för levande historia och stötta också polis och andra. Men förväxla inte muslimska extremister med hela den muslimska gruppen. Det finns väldigt många svenskar som känner precis på samma sätt som du och jag gör inför detta.

#### *Folkomröstning om EU:s konstitution*

Anf. 72 OWE HELLBERG (v):

Herr talman! Två av tre svenska väljare säger att de inte har någon som helst kunskap om EU:s nya framtidskonvent för det som ska bli den nya konstitutionen. Det är väl inte bra, statsministern, att svenska folket inte är involverat i frågan? Tack vare det, eller kanske trots det, säger i dag 36 % av svenska väljare att det vore bra med en folkomröstning i frågan. De allra flesta av dem är ungdomar.

Jag skulle vilja veta vad statsministern anser om en folkomröstning i frågan. Det är väl ändå det yttersta sättet för svenska folket att få ta del av en så viktig fråga. Säg nu inte att vi har haft en folkomröstning om EMU eller att parlamentsvalet i vår är det som ska lösa det eller ge något utslag i frågan.

Anf. 73 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag förstår inte varför Owe Hellberg frågar mig när jag inte får svara. Det är en märklig teknik, måste jag säga. Men det finns ett djupare skäl än så: Jag är skeptisk till folkomröstningar. Jag är det därför att jag tror på en samhällsmodell där vi löser konflikter i parlamentet. Jag



tror att vi lever i en tid där vi har många målkonflikter att hantera, och jag tror att vi försvagar parlamentet om vi lyfter ut alltför många av dessa frågor till folkomröstningar. Ett försvagat parlament kommer också att leda fram till sjunkande valdeltagande. Det i sin tur kan göra det svårt för oss som har ambitionen att ha en stor gemensam sektor och ett högt skatteuttag att vinna stöd för detta i allmänna val.

Så ser sambandet ut, och därför är jag inte anhängare av ytterligare folkomröstningar – allra minst i EU-frågan.

#### *Kvinnors rättigheter*

Anf. 74 CARINA HÄGG (s):

Herr talman! Herr statsminister! Världens kvinnor har fortfarande inte rätt att bestämma över sin egen kropp och därmed inte över sitt eget liv och sin hälsa. Mer än 100 miljoner kvinnor världen över önskar längre tid mellan sina graviditeter. Sexualupplysning, tillgång till preventivmedel och säkra aborter är viktiga verktyg som kvinnor i dag förnekas. Därför är det många kvinnor som får ibland livslånga skador av aborter, och ibland följer också döden.

Mest utsatta är fattiga kvinnor, och det är ofta dem vi fokuserar på när vi debatterar här i kammaren. Men vi får inte glömma att detta är ett problem även inom EU, inte minst inom det utvidgade EU. I stället för att betrakta kvinnliga rättigheter på samma sätt som mänskliga rättigheter generellt gör man undantag. Man gör undantag för Polen och för Malta. Man är inte kritisk mot Portugal. I morgon förs en debatt om tvångssterilisering av slovakiska kvinnor. Detta är frågor som sidobehandlas och som inte får samma tyngd som mänskliga rättigheter generellt.

Vilken är regeringens uppfattning? Hur driver man frågan att kvinnors rättigheter ska få den tyngd som krävs för att vi också ska rädda de kvinnoliv som i dag går till spillo till följd av en strumpsticka vid illegal abort i brist på rätt till en säker och trygg abort?

Anf. 75 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Det är viktiga frågor som Carina Hägg tar upp. Delvis finns naturligtvis det perspektiv som gäller för de länder som vi kallar för utvecklingsländer. Där kan vi göra insatser via biståndet och ställa krav i samband med det. Det som beskrivs här om den europeiska unionen är säkert också riktigt; det finns ett och annat land där också som är värt att uppmärksammas och kritiseras.

För vår del är det viktigt att säga att jämställdhet mellan män och kvinnor är ett naturligt och nödvändigt inslag i ett samhälle om det ska kallas för demokratiskt. De saker som Carina Hägg tar upp är av sådant slag att de inte existerar i ett jämställt samhälle. Därför ska vi i alla sammanhang inom Europaunionen driva jämställdhetsfrågorna. Vi gör det också. Vi kan inte direkt säga att vi har fått så särskilt många nya med i den grupp som driver de här frågorna nu när progressiva regeringar i några länder har försvunnit. Men inför det konvent som vi nyss har sett avslutas och inför den regeringskonferens som nu pågår är detta ett av de områden som Sverige har bevakat och som vi bevakar och driver. Det är vår fråga mer än någon annans.

Anf. 76 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m):

Herr talman! Jag skulle vilja fråga om det europeiska transportnätverket. I EU:s prioriteringslista verkar nu äntligen den nordiska triangeln bli kvar och vara ett prioriterat projekt. Sverige var med och drev detta, och det är glädjande.

Detta innebär också att de prioriterade projekt som finns på EU:s lista ska vara genomförda 2010. Då blir min fråga till statsministern: Föranleder detta några nya ställningstaganden i den nationella infrastrukturplaneringen så att det politiska budskap som säljs på EU-nivå överensstämmer med det på nationell nivå?

Anf. 77 Statsminister GÖRAN PERSSON (s):

Herr talman! Jag är ledsen att behöva säga det, Jan-Evert Rådström, men vi har aldrig varit några särskilt varma anhängare av det transeuropeiska nätverket. Det är mycket av politisk reklam. Det presenteras som någonting som ska lyfta Europas ekonomi. Jag tror inte ett ögonblick på det. Det kan vara bra ändå, men att nu driva fram några stora infrastrukturprojekt fram till 2010 som egentligen inte innehåller några särskilt stora nya EU-pengar kan komma att kosta mer än det smakar.

Jag såg att två svenska tunnlar var med i det här också – tunneln i Malmö, Citytunneln, och tunneln i Stockholm. Dem ska vi bygga under alla omständigheter. Kan EU bidra med någonting, så okej – men detta kommer inte att lyfta Europas ekonomi.

Det finns en del tecken på att detta är ett projekt som kommer tillbaka med jämna mellanrum. Det används av finansministrar eller premiärministrar ute i Europa som vill visa extra kraftfullt sinne lag vid just den tidpunkten. Det är nog nyttigt att ha ett frågetecken i kanten. Vi ska göra vårt ändå, därför att det är i allra högsta grad motiverat utifrån svenska utgångspunkter. Kan EU sedan bidra så desto bättre, men vi bestämmer själva takten.

Anf. 78 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Därmed var denna frågestund avslutad. Vi tackar statsministern och samtliga frågeställare.

## 8 § AP-fondernas verksamhet 2002

Föredrogs

finansutskottets betänkande 2003/04:FiU6  
AP-fondernas verksamhet 2002 (skr. 2002/03:130).

Anf. 79 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! I betänkandet behandlar finansutskottet en skrivelse från regeringen. I skrivelsen redovisas AP-fondernas verksamhet för 2002. Detta innebär också att det är det andra verksamhetsåret med den nya organisationen och de nya placeringsreglerna. Bland annat innehåller redovisningen en sammanställning av fondernas årsredovisning och en

utvärdering av fondernas mål och förvaltning samt en utvärdering av Sjätte AP-fondens förvaltningsresultat den senaste femårsperioden. Vidare redovisas utvärdering av fondernas kostnad för Första–Fjärde AP-fondernas ägarstyrning.

Man kan konstatera att AP-fondernas samlade marknadsvärde och resultat under 2002 uppgick till minus 85,6 miljarder kronor. Skillnaden mellan pensionsavgifterna – alltså det som betalades in och det som betalades ut – gav ändå ett överskott på 9 miljarder kronor. Den samlade totala värdeminskningen av de samlade pensionstillgångarna i AP-fonderna minskade med 77,7 miljarder kronor. Trots detta är den samlade förmögenheten i fondsystemet totalt 487,5 miljarder kronor.

Utskottet har behandlat detta och har beslutat att lägga det till handlingarna. Till betänkandet har också fogats sex reservationer.

Anf. 80 TOMAS HÖGSTRÖM (m):

Herr talman! Detta är ett återkommande inslag i riksdagsåret, nämligen regeringens skrivelse om AP-fondernas verksamhet. Vi har haft den och vi kommer att ha den. Från Moderata samlingspartiet kommer vi fortsatt att konsekvent driva linjen att Sjätte AP-fonden ska avvecklas. Vi gör det utifrån uppfattningen att det inte är skattebetalare och pensions-sparare som genom staten via Sjätte AP-fonden ska ta ansvar för riskkapitalförsörjning. Uttryckt på ett annat sätt kan man säga att Sjätte AP-fonden inte ska agera affärsängel.

Pensionsspararna ska inte svara för riskkapitalförsörjningen. Den ska man lösa via skattesystem och sparande och genom att uppmuntra investeringar och risktagande på den marknad som har det som sin uppgift. Det är enskilda aktörer, privata intressen och de finansinstitut som har detta som ett centralt inslag i sin verksamhet som ska svara för detta.

Herr talman! Av den anledningen yrkar jag bifall till reservation 6 i detta betänkande.

Anf. 81 KARIN PILSÄTER (fp):

Herr talman! Det råder en stor förtroendekris i det svenska samhället. Det handlar om kommunala bolagsskandaler, kontokortsskandaler, bonus- och optionsskandaler, pensionsskandaler, både i det privata näringslivet och nu senast i Europaparlamentet, skattefuskar, reseräkningar som är felaktigt ifyllda när det gäller traktamenten och så vidare. Jag tror att många människor slås av att ibland verkar det som om girigheten är som störst hos dem som redan har det bäst. Detta händer såväl när storbolagshögerns gubbar fuskar med lägenhetskontrakt som när Vänsterns kvinnor skattefuskar.

Vi har alla ett stort ansvar att se till att förtroendet kan återupprättas. I många fall, absolut inte alla – tvärtom, är det väl så att de som borde ha visat sig vara värdiga det förtroende som människor har gett dem, inte har gjort det.

Vi har en annan förtroendekris som gäller själva pensionssystemet. Väldigt många människor, framför allt unga människor som i grunden har allra störst glädje och nytta av det nya pensionssystemet, tror inte att det över huvud taget kommer att finnas några pensionspengar kvar när det blir deras tur. Det här kan man se i olika mätningar. Man kan se unga människors förväntningar. De har ett eget pensionssparande och tror inte

alls på det här pensionssystemet. Även om det inte är någon kris i pensionssystemet – tvärtom – finns det ändå en förtroendekris när det gäller de yngre medborgarnas syn på pensionssystemet.

På båda de här områdena har vi som är här – och inte bara vi som är här just nu, utan vi som brukar vara här – ett mycket stort delansvar att se till att förtroendet kan återupprättas.

Det institutionella ägandet har blivit mycket stort i svenskt näringsliv. Det är ju en större fråga än själva AP-fondsfrågan att vi har fått ett ansiktslöst ägande och ägarlösa företag. Det har delvis sin grund i den förda socialdemokratiska politiken. Bland annat har Socialdemokraternas skattepolitik systematiskt under decennier styrt utvecklingen där. Men i hela västvärlden leder pensionssparande och pensionsfonder, privata och offentliga, till att pensionssparandet är en väldigt stor näringslivsägare. Och här gäller det det offentliga pensionssparandet.

Det är alldeles uppenbart att de stora institutionella ägarna måste ta ett mycket stort ansvar för att vara med och återupprätta förtroendet för näringslivet eftersom det är de som äger näringslivet.

Pensionsspararna kan ju inte rösta med fötterna, som man brukar säga, när det gäller AP-fondernas pengar. Det är i och för sig ganska svårt, för att inte säga omöjligt, när det gäller mycket annat pensionssparande också att rösta med fötterna om man inte litar på eller gillar det sätt som pensionspengarna förvaltas. Men när det gäller AP-fonderna finns den möjligheten över huvud taget inte. Det gör att ansvaret blir ännu större för att ha en sådan policy och ett sådant agerande i förvaltningen av de här pensionspengarna att man kan få människors förtroende trots att de saknar möjligheten att rösta med fötterna.

Nu höjs det röster – och det har i och för sig alltid skett – från alla möjliga håll, och det är lätt att sjunga med ånglarna och hålla med, om en detaljstyrning av hur de här pensionspengarna ska förvaltas och att vi här i riksdagen kanske borde fatta beslut om hur löner och bonusavtal borde se ut i bolagen eller hos fondförvaltarna. Det finns också med att vi ska ta olika typer av näringspolitiska och regionalpolitiska hänsyn här.

Vi i Folkpartiet anser att statens ägaransvar när det gäller de här pensionspengarna handlar om att ge tydliga direktiv, vilket vi har gjort i riktlinjerna till AP-fonderna, och sedan välja styrelser som man i förväg är övertygad om kan leva upp till förtroendet, och om de inte gör det ska de bytas ut.

Första–Fjärde AP-fonden har nu en bra allmängiltig ägarpolicy som redovisas, åtminstone översiktligt, i skrivelsen. Det är utifrån detta som vi ska utvärdera dem. Varken vi eller regeringen ska tala om hur deras beslut ska formars. Deras uppdrag är att på ett säkert och bra sätt se till att våra pensionspengar får så god avkastning som möjligt. Det är en mycket viktig pusselbit i det pussel som vi måste lägga för att återupprätta förtroendet för näringslivet, komma till rätta med den förtroendekris som i dag finns mer generellt i samhället mellan allmänheten och överheten och se till att unga människor känner det förtroende som de väl kan känna för vårt pensionssystem.

Herr talman! Det finns en främmande fågel i det här pensionssystemet, och det är Sjätte AP-fonden. Den var från början ett helt främmande inslag, men nu har fondkapitalet inlemmats i det totala buffertfondskapitalet. Riktlinjerna för den Sjätte AP-fonden är lite annorlunda än för de

andra fonderna. Såvitt vi har kunnat inhämta har man inte utnyttjat de här riktlinjerna till den grad som man skulle kunna göra, utan man har jobbat helt i enlighet med de riktlinjer som gäller för de vanliga fonderna.

Vi anser att den här främmande fågeln bör sättas in i den fågelbur som Första–Fjärde AP-fonden utgör. Sjätte AP-fonden är så pass liten att den, vad vi förstår, skulle kunna bli en liten avdelning av Andra AP-fonden i Göteborg. Det har vi också föreslagit i reservation nr 5 som jag härmed vill yrka bifall till.

Anf. 82 SIV HOLMA (v):

Herr talman! Vänsterpartiet har två reservationer i betänkandet. Det är dels reservation 1 om överföring av medel från AP-fonderna till statsbudgeten, dels reservation 4 om nya riktlinjer för AP-fondernas placeringar. För tids vinnande yrkar jag bifall till reservation 1.

Rent principiellt tycker Vänsterpartiet att den viktigaste metoden för att klara framtidens pensionskostnader är att upprätthålla en hög sysselsättning och låg arbetslöshet i den svenska ekonomin. Det förutsätter bland annat ett starkt svenskt näringsliv. För att nå det målet krävs en aktiv och målmedveten näringspolitik.

I motsats till Moderaterna och Folkpartiet anser Vänsterpartiet att buffertfonderna i större utsträckning skulle kunna utnyttjas för näringspolitiken. Dagens snäva fokusering på avkastning och de ideologiska blockeringarna i synen på statligt ägande är olyckligt. AP-fondernas placeringsregler bör därför ändras för att möjliggöra och befrämja en hög sysselsättning i Sverige.

Herr talman! Genom pensionsöverenskommelsen har staten fått ansvaret för en del av AP-fondernas tidigare åtaganden. Det är av den anledningen som överföringar från AP-fonderna skett. Hitintills mellan 1991 och 2001 har 245 miljarder kronor överförts bland annat på grund av att kostnaderna för förtidspensioner förts över från AP-fondssystemet till statsbudgeten. I skrivelsen 2002/03:130, *Redovisning av AP-fondernas verksamhet 2002* framgår att AP-fondernas samlade kapital under förra året minskade med 77,7 miljarder från 565,2 miljarder i slutet av 2001 till 487,5 miljarder kronor i slutet av 2002.

Herr talman! Enligt ett riksdagsbeslut ska ett slutligt överföringsbelopp fastställas vid en kontrollstation år 2004. Ytterligare medel kan då komma att föras över till statskassan om analysen det året visar att det är möjligt utan att den så kallade bromsen aktiveras före 2050. Bromsen innebär i korthet att man kan sänka pensionerna om de yrkesarbetandes avgifter till pensionssystemet och pengarna i AP-fonderna inte räcker för att täcka pensionsåtagandena. Vi i Vänsterpartiet är kritiska till att konsekvenserna av den så kallade bromsen blir att den utan politisk inblandning kan öka beskattningen av de förvärvsarbetande eller sänka pensionerna.

Herr talman! Vänsterpartiet anser att överföringen av pengar från AP-fonderna till statsbudgeten står i strid med de utfästelser som gjordes 1994. Pensionsarbetsgruppen föreslog en överföring av medel, men det berodde på att de då tillgängliga prognoserna visade att det fanns tillräckligt med pengar i fonderna. Därefter har den demografiska och ekonomiska verkligheten inneburit att allt färre yrkesarbetande fått allt fler pensioner att finansiera.

Det finns stora frågetecken om pensionssystemets långsiktiga hållbarhet. Vänsterpartiet menar att det inte bör överföras mer medel från AP-fonderna till statsbudgeten. Dessutom har riksdagen fastställt att ett så kallat indexeringssystem ska skapas så att överskott i pensionssystemet kan fördelas till de försäkrade. De fem partier som står bakom pensionsöverenskommelsen har lovat att presentera hur detta indexeringssystem konkret ska utformas under 2004. Vi anser att detta system ska presenteras före kontrollstationen 2004, där man tänker sig att fastställa den slutliga storleken på överföringsbeloppet från AP-fonderna till statsbudgeten.

En annan viktig fråga i anslutning till denna kontrollstation är om Sjätte AP-fonden ska vara med i underlaget vid en eventuell ytterligare överföring till staten. Sjätte AP-fonden ingår i buffertfondssystemet trots att denna fond inte ingick i fempartiöverenskommelsen. Det är kanske därför Moderaterna vill lägga ned den. Folkpartiet vill inlemma den. Denna fond är en riskkapitalfond som erbjuder långsiktigt riskkapital till små och medelstora företag. Fonden skiljer sig från de övriga fonderna genom att en stor del av fondens kapital placeras i onoterade tillgångar. Den saknar en direkt koppling till in- och utflödena i pensionssystemet såsom för Första och Fjärde AP-fonderna. Det är alltså inte klarlagt på vilket sätt Sjätte AP-fondens medel ska kunna tas i anspråk för pensionssystemets räkning. Detta i kombination med att Sjätte AP-fondens tillgångar är mindre likvida och behöver en lång placeringshorisont gör att Vänsterpartiet anser att Sjätte AP-fonden ska undantas när den slutliga överföringen fastställs.

Med detta som motiv yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 83 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag måste begära ett litet klarläggande av Siv Holma. Jag uppfattade hennes inlägg på det sättet att hon uttalade att AP-fondens uppgift är att driva näringspolitik, och jag förutsätter ju att jag får en dementi på den punkten här i kammaren med anledning av vad som sagts.

Anf. 84 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Jag måste då göra Tomas Högström besviken. Jag kommer inte att dementera det. Jag tycker faktiskt att det viktigaste för att klara de framtida pensionsåtagandena är att landet har en hög sysselsättning och en låg arbetslöshet.

Vi i Vänsterpartiet anser att man även ska använda AP-fondens kapital på ett bra sätt för att kunna stimulera hög sysselsättning och låg arbetslöshet. Jag förstår inte att detta ska vara så främmande för Moderaterna, som annars talar så gott om vikten av att ha ett starkt svenskt näringsliv.

Anf. 85 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Vi kan vara överens om att det är betydelsefullt för Sverige och vår framtid att vi har ett konkurrenskraftigt näringsliv, men sedan skiljer sig våra uppfattningar åt i allra högsta grad.

När nu Vänsterpartiet här deklarerar att man ska använda AP-fondens medel för att bedriva näringspolitik vill jag påstå att man verkligen är ute

på hal is när man i och med det säger att pensionsfondernas pengar ska användas av de politiker som vi nu ser här i riksdagen och i regeringen hantera en ekonomisk situation i Sverige då vi tappat konkurrenskraft och de möjligheter som vi har och tidigare har varit så stolta över, då vi var ett av de främsta industrialiserade länderna i världen. Vi har verkligen kunnat hävda oss på den internationella marknad där vi nu tappat konkurrenskraft i allt större utsträckning. Då kommer Siv Holma och talar om för Sveriges riksdag och Sveriges folk: Vi vill också vara med och använda AP-fondernas medel! Jag vill påstå att det är ett verkligt högriskprojekt, som åtminstone vi moderater inte är beredda att delta i.

Anf. 86 SIV HOLMA (v) replik:

Herr talman! Det sätt som man använder pensionsfondernas kapital på genom att placera dem innebär indirekt en form av näringspolitik. Vi vill vara mera tydliga på detta sätt.

Jag instämmer inte i beskrivningen av Sveriges ekonomiska situation. Sysselsättningsnivån i Sverige är ju relativt hög jämfört med andra länder. Vi har en relativt sett låg arbetslöshet. Från Vänsterpartiets sida skulle vi önska både att arbetslösheten var lägre och att sysselsättningen var högre, men i jämförelse med andra länder ligger vi bra till.

Dessutom tror jag efter att ha lyssnat på Svenskt Näringsliv att företagsklimatet, som Moderaterna gärna vill beskriva som väldigt dåligt, inte är så dåligt. Jag tror att det beror på, förutom att vi har relativt hyfsade villkor för företag, att vi också har en relativt hygglig välfärdsnivå i vårt samhälle, som också fungerar – oavsett vad Moderaterna tycker – som ett komplement och en förutsättning för tillväxten, en hög sysselsättning och en låg arbetslöshet i landet.

Anf. 87 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! De gångna årens utveckling på börsen och senare tids diskussion beträffande livbolagen visar att det är mycket svårt och riskfyllt att vara placerare på aktiemarknaden i dag. Det gäller även AP-fonderna.

Utvecklingen och kasten på den här marknaden har intensifierats under de senaste åren, och i förändringen ligger att marknaden alltmer fjärrat sig från analytiska grunder i planeringsstrategin till mer känslomässiga och psykologiska kriterier, alltså en väsentligt mycket svårare bedömningsgrund.

Situationen i dag på marknaden kräver mycket av såväl ägaren vid valet av styrelseledamöter som av analytikern. Det är i det här sammanhanget viktigt att betona att ägarrollen innebär att med stor tydlighet redovisa vilka mål som ska uppfyllas. Därmed klargörs också vilken risk som styrelsen tillåts att ta.

Utvärderingen av AP-fondernas verksamhet visar att den här tydligheten saknas. Mot den bakgrunden bör en översyn göras av AP-fondernas avkastningsmål, ägarens krav på förvaltning och den därmed sammanhängande ägarstyrningen.

Utskottet säger sig dela mycket av de åsikter som framhålls i Centerpartiets motion men anser att fonden varit i drift för kort tid för att en rimlig utvärdering ska kunna ske. Jag medger att tre år är en kort tid för att göra en utvärdering, men då måste man samtidigt ha klart för sig att

situationen inom den här branschen är enormt föränderlig. Det som hände bara för en kort tid sedan är redan historia. Det gäller alltså att gilla läget och att agera utifrån verkligheten. Då är tre år en mycket lång tid.

Det som förvånar mig i utskottets avslagsförslag är att regeringen redan förra året betonade att målformuleringen utifrån pensionssystemets långsiktiga åtaganden är bristfällig. Ändå vill utskottet inte se över ägarstyrningen.

Herr talman! Jag ser det som naturligt att en översyn görs och yrkar därför bifall till Centerpartiets reservation 3 under punkt 3.

Anf. 88 BO BERNHARDSSON (s):

Herr talman! Vi behandlar regeringens årliga skrivelse om AP-fondernas verksamhet. Vi tvingas precis som vid behandlingen av förra årets skrivelse konstatera att fonderna som spelar en viktig roll i det totala pensionssystemet har gjort betydande förluster under både 2001 och 2002. Det är en följd av att man snabbt och i väldigt stor omfattning gick över till aktier när reglerna förändrades. Man har därför gjort betydande förluster.

Den kritik som framfördes förra året förtjänar att upprepas. Det var olyckligt men också oskickligt att samtliga fonder samtidigt och i sådan massiv omfattning satsade på aktier. Det finns förmildrande omständigheter som regeringen också pekar på i sin skrivelse. Branschen i stort betedde sig på samma sätt. Förlorarna är många. Vinnarna är få om några.

Börsrasen berodde dessutom, vilket också påpekas i skrivelsen, på nya världspolitiska omständigheter. De var åtminstone delvis svåra att förutse. Ändå fanns det en och annan som varnade för vad som skulle komma att inträffa på världens aktiemarknader.

Med det här sagt finns det också på den mer optimistiska sidan skäl att notera att halvårsrapporten för 2003 visar att Första till Fjärde AP-fondernas resultat har förbättrats ganska kraftigt under första halvåret 2003. Kanske är det en mer långsiktig uppgång.

Herr talman! Jag går nu över till att diskutera motionerna en i taget, eller möjligen ibland två i taget. Motionerna pekar precis som traditionen i det här ärendet bjuder åt lite olika håll. Det är fråga om huruvida det ska vara mindre statlig styrning eller om det ska vara mer statlig styrning. Det är fråga om huruvida fonderna ska användas som ett näringspolitiskt inslag eller om ingen av fonderna ska användas på det sättet. Så ser ett par av frågeställningarna ut som diskuteras i motionerna. Jag kommer tillbaka till dem.

Först vill jag nämna en motion som reser ett annat krav. I motion Sf360 vill motionärerna – vi har hört det tidigare från talarstolen – med hänvisning till att de inte tror på pensionssystemets långsiktiga hållbarhet att inga ytterligare medel ska överföras från fonderna till statsbudgeten. Utskottet menar kort och gott att det inte finns anledning att ta ställning till den frågan nu av det skälet att det finns en kontrollstation och att den slutliga storleken på överföringen ska beredas och bestämmas i den här kammaren under våren 2004. Det finns skäl att vänta med diskussionen till dess.



TVå motioner tar upp frågan om statens styrning. Det är Fi30 och Fi33. De tar upp ägarstyrningen av fonderna. De är, om jag får säga det, lite kryptiska. Jag har försökt att ta del av dem, och jag har hört vad som har sagts från talarstolen. Om jag har förstått vad jag har läst och hört pekar de ändå i lite olika riktningar.

Folkpartimotionen vill ha en mer övergripande styrning och mindre av detaljstyrning. Man påpekar att tendenserna till detaljstyrning måste avvisas. Det är lite oklart vad som menas med det. Men det kanske man får reda på. Centerpartiet däremot vill styra lite tydligare, åtminstone annorlunda. Man vill framför allt redan nu ha en översyn av styrningen, ägarrollen och kraven på förvaltningen. I några av de här resonemangen är det naturligtvis rätt lätt att instämna, som till exempel när folkpartimotionen konstaterar att den offentliga ägarrollen framför allt bör utövas genom att regeringen utser styrelser för fonderna, men inte enbart.

Utskottet avstyrker motionerna. Det avgörande skälet, för att göra historien kort, är att majoriteten menar att tiden inte är mogen att göra en mer genomgripande utvärdering av styrningen och förvaltningen av fonderna eftersom de nya reglerna bara har varit i kraft i snart tre år. Det är för kort tid.

Herr talman! Några av motionerna behandlar AP-fonderna ur just ett näringspolitiskt perspektiv. Jag nämnde det tidigare. Positionerna är väl kända för kammaren och för den intresserade allmänheten. Vänsterpartiet vill att man ska ge fonderna vidgade uppgifter så att de också kan syssla med näringspolitik och sysselsättningspolitik. Vi diskuterade det i kammaren förra året. Min position har inte förändrats. Jag tycker i och för sig att det är en viktig diskussion att föra hur statlig näringspolitik ska bedrivas och att diskutera det som ibland kallas det ansiktslösa kapitalet och vad man kan göra för att bota kortsiktigheten hos ägarna i näringslivet.

Det är en viktig diskussion. Men innan man börjar lagstifta tycker jag att man ska föra diskussionen ordentligt och djupsinnigt. Framför allt ska man inte blanda in – inte på det här stadiet och kanske inte någonsin – för många roller i uppgiften att förvalta pensionspengarna. Man ska nog renodla det såsom det har gjorts och använda andra metoder för att bedriva näringspolitik och sysselsättningspolitik. Men alldeles säkert är det inte att man efter en diskussion kommer fram till att det står så för evig tid även om det är en rätt bra preliminär ståndpunkt.

I den moderata motionen hävdas det också helt enligt traditionen en motsatt ståndpunkt. Man menar att mångfald på riskkapitalmarknaden som ju staten kan bidra med, på marginalen i alla fall, leder till konkurrensnedvridning. Varför är mångfald så dåligt just på det här området? Sjätte AP-fonden, som det handlar om och som också folkpartimotionen berör, har ett ganska försiktigt uppdrag att på marginalen bidra till mångfalden på riskkapitalmarknaden och också bedriva en viss typ av näringspolitik.

Jag ser inget skäl att ändra på den inriktningen. Däremot finns det kanske skäl, även om det inte är ämnet i dag, att diskutera på vilka andra sätt staten skulle kunna bidra till pluralism, mångfald och konkurrens på riskkapitalmarknaden.

Utskottsmajoriteten tror alltså i sammanfattning att det är bra med konkurrens också på det här området och yrkar att motionerna Fi30 och Fi31 ska avslås.

Till sist vill jag säga något kort om motion Fi32 av Lennart Hedquist. I den motionen krävs det med all rätt att man inte ska kunna få plocka ut några bonusar när man sitter i styrelser som presterar stora förluster. Vi menar att den motionen är tillgodosedd genom de nya regler som regeringen har lagt fast för de statliga bolagen och som också som det är sagt ska gälla för AP-fonderna.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag att lägga skrivelsen till handlingarna och förslagen att avslå samtliga motionsyrkanden.

Anf. 89 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Jag begärde ordet med anledning av ett påstående Bo Bernhardsson kom med angående den moderata politiken. Han sade att vi hävdade att detta kunde leda till konkurrensnedvridning och ville göra gällande att detta var ytterligare ett exempel på en åtgärd genom vilken man kunde bredda mångfalden.

Men Bo Bernhardsson lämnade samtidigt svaret, och bekräftade det vi säger i motionen om risken för konkurrensnedvridning, när han sade att Sjätte AP-fonden till viss del ska användas till att bedriva näringspolitik. Då har det ju just den effekten som vi har varnat för! Då blir det konkurrensnedvridning. Så fort du börjar göra dina investeringar utifrån ett näringspolitiskt incitament vill jag påstå att detta blir effekten – omedelbart.

Anf. 90 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Herr talman! Sjätte AP-fonden har i uppdrag att också satsa i onoterade aktier. Det är naturligtvis ett utslag av näringspolitik, även om det är ett ganska litet utslag. Självklart är det så.

Den ståndpunkt som Moderaterna hävdar år efter år menar jag är ett uttryck för en marknadsfundamentalistisk position. I reservationen skriver man, vilket är rätt tänkvärt, att ett statligt inslag på riskkapitalmarknaden riskerar att skada marknaden genom att ”strikt ekonomiska överväganden ibland kan tvingas ge vika för politiska syften och önskemål”. Det är exakt detta som är problemet på bland annat riskkapitalmarknaden, nämligen att alltför strikt ekonomiska överväganden ibland tränger undan andra hänsyn som samhällseliga eller mänskliga behov. Därför krävs det andra aktörer som kanske har en vidgad syn och är beredda att ta andra typer av risker där kapitalet inte nödvändigtvis söker sig till de områden där man snabbast och lättast får vinst.

Det är precis det som är poängen: Den privata riskkapitalmarknaden behöver kompletteras. Det går bra att fråga innovatörer och uppfinnare hur de ser på saken. De kommer att svara ungefär som jag har svarat. Det finns ett sådant behov.

Anf. 91 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik:

Herr talman! Visst finns det ett behov av långsiktighet – självklart. Det är vi helt överens om. Jag tror inte att någon motsäger dig i den delen av påståendet. Men långsiktigheten måste ha sin utgångspunkt i regelverken och de möjligheter till långsiktighet som regelverken ger. Då måste vi gå in och titta: Vad är det som påverkar detta? Jo, det är naturligtvis regelsystemen och skattesystemen. Då menar vi moderater, vilket vi också säger i vår motion, att det är den vägen man ska gå.

Vad majoriteten, företrädd av Bo Bernhardsson, här vill göra gällande är att staten genom att låta Sjätte AP-fonden investera i onoterade aktier ska bedriva näringspolitik via detta instrument. Detta leder de facto – enligt vår mening – till de effekter som vi pekar på i motionen. Som vi kan konstatera i AP-fondernas verksamhetsbeskrivning har man heller inte ens kommit i närheten av allt det du nu vill göra gällande.

Anf. 92 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Herr talman! Det är en viss skillnad på att säga att Sjätte AP-fonden ska bedriva näringspolitik och att säga det jag säger, nämligen att det faktum att man har ett uppdrag som skiljer sig från de andra – att satsa i onoterade aktier – är ett *uttryck* för näringspolitik. Det är faktiskt inte riktigt samma sak.

Att de har detta uppdrag och denna möjlighet är ett uttryck för den näringspolitik som vi fattar beslut om här i Sveriges riksdag. Det är inte samma sak som att säga att Sjätte AP-fonden ska inta en roll där man därutöver bedriver näringspolitik.

Den här lösningen med skattesänkningar kom naturligtvis upp. Det gör den för det mesta. Jag hävdar dock att oavsett om man sänker skattesatserna till noll så kommer kapitalet alltid, när marknaden får fungera ostyr och utan komplikationer, i princip att rinna till de ställen där det går lättast och snabbast att tjäna pengar. Det är marknadslogik. Jag tror inte att det spelar någon roll hur skattesatserna är.

Det kommer alltid att behövas ett visst mått – hur stort kan vi diskutera – av statliga ingripanden och regleringar för att försöka få marknaden att ta andra hänsyn, bli långsiktig och så vidare. Marknaden kommer alltid att behöva kompletteras med politik. Det är väl där vi skiljer oss, och det är väl ingen överraskning.

Anf. 93 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag skulle vilja ha ett förtydligande. Bo Bernhardsson belyser i sitt anförande svårigheterna för den här marknaden. Att svårigheterna finns ser vi ju även på den privata marknaden med livbolagen och hur de fungerar.

Bo Bernhardsson hävdar att tidsperspektivet är för kort för att göra den här översynen. Men här har vi alltså en marknad där det både på den privata sidan och på fondsidan har visat sig finnas stora problem, där föränderligheten är enormt snabb och så vidare. Dessutom säger regeringen att målformuleringen utifrån pensionssystemets långsiktiga åtaganden är bristfällig. Har vi då tid och råd att vänta med att göra denna översyn tills det har gått ytterligare några år?

Anf. 94 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Herr talman! Det där är naturligtvis någonting att fundera på. Jag tycker kanske att man kan dra precis motsatt slutsats. När det inträffar extrema händelser på en marknad kan man likaväl dra slutsatsen, tycker jag, att det är då man behöver längre tidsutdräkt för att värdera vad som faktiskt händer.

Just därför att det har inträffat extrema händelser kanske man inte ska vara för snabb med att värdera eller döma ut ett system. I stället är det just då man behöver lite mer tid. Det är min slutsats. Jag vill inte påstå att

det är den enda slutsats man kan dra, men den ligger närmast till för mig – därav avslagsyrkandet.

Anf. 95 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag konstaterar trots allt att regeringen, som är den främsta företrädaren, också konstaterar att målformuleringen är bristfällig. När även de hävdar detta tycker jag kanske ändå att översynen vore befogad att göra.

Anf. 96 BO BERNHARDSSON (s) replik:

Herr talman! Nu är det ju så väl inrättat att detta är riksdagen och inte regeringen, och man måste inte i varje bokstav ställa upp på vad regeringen säger.

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut fattades under 13 §.)

### **9 § Likvidation av Konungariket Sveriges stadshypotekskassa m.m.**

Föredrogs  
finansutskottets betänkande 2003/04:FiU7  
Likvidation av Konungariket Sveriges stadshypotekskassa m.m. (prop. 2002/03:92).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.  
(Beslut fattades under 13 §.)

### **10 § Säkerställda obligationer**

Föredrogs  
finansutskottets betänkande 2003/04:FiU8  
Säkerställda obligationer (prop. 2002/03:107).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.  
(Beslut fattades under 13 §.)

### **11 § Utjämnning av vissa kostnader för stöd och service till funktionshindrade**

Föredrogs  
finansutskottets betänkande 2003/04:FiU9  
Utgjämnning av vissa kostnader för stöd och service till funktionshindrade (prop. 2002/03:151).

Anf. 97 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s):

Herr talman! I detta betänkande behandlar finansutskottet regeringens proposition 2002/03:151 om utjämnning av vissa kostnader för stöd och

service till funktionshindrade. Jag vill i sammanhanget påminna om att detta, som brukar förkortas LSS, är en väsentlig del av den handikappreform som riksdagen beslutade om 1993. Syftet med hela den reformen var att göra det möjligt för personer med omfattande funktionshinder att leva som andra. Insatserna ska vara varaktiga, samordnade och anpassade till de funktionshindrades individuella behov. Det finns också särskilda kriterier och regler som styr när det gäller vem som ska komma i fråga för att få denna hjälp.

Nu handlar det här inte om lagen i sig utan om att i fördelningen av kostnadsansvaret mellan stat och kommun faller kostnaderna när det gäller kommunens del väldigt olika på olika kommuner beroende på vilket tryck och vilken efterfrågan man har av dessa tjänster ute i kommunerna. Detta kan ha olika skäl. Det kan bero på att vårdtagare bor kvar i närheten av platser där det tidigare har funnits vårdhem, vilket kan göra att en enskild kommun blir väldigt hårt belastad och får orimliga kostnader utifrån sin övriga befolkningssammansättning.

Det är bakgrunden till att detta utjämningsförslag har lagts på riksdagens bord för behandling. Det innebär att man fastställer en standardkostnad, en snittkostnad, kan man säga. De kommuner som har en kostnad för sin LSS som överstiger standardkostnaden har då rätt att få ett stöd för den delen, och de kommuner som har en kostnad som understiger bidrar till systemet. Man kan säga att de som ligger under standardkostnaden skickar in pengar och de som ligger över får del av de här pengarna. På det sättet sker finansieringen mellan kommunerna och är statsfinansiellt neutralt. Det gör att man bär varandras bördor lite bättre kommuner emellan beroende på hur förutsättningarna ser ut.

Till sist ska jag säga att i samband med det här betänkande har också nio motionsyrkanden behandlats. Det har resulterat i sex reservationer.

Anf. 98 CECILIA WIDEGREN (m):

Herr talman! Moderaterna föreslår att förslaget i den här propositionen ska avslås. Vi har också stöd bland en majoritet av de remissinstanser som har yttrat sig och som säger att finansieringen helt och hållet bör övergå till staten. Bakgrunden för vår del är att vi vill ha en individanpassad ersättning med just statlig finansiering.

Människor med funktionshinder är människor med varierade och särpräglade behov och önskemål. Det var också den bärande tanken bakom handikappreformen, som infördes under Bildtregeringen i början av 90-talet. Byggstenarna var valfrihet, självbestämmande och integritet.

Nu ser vi tyvärr, herr talman, en helt annan utveckling med många brister för personer med olika funktionshinder. Vi får mängder av samtal. Vi får brev från drabbade men också från kommuner. Handikapporganisationer hör av sig och talar om att någonting måste göras. Och precis som jag sade tidigare håller en majoritet av remissinstanserna inte med om det som skrivs i propositionen.

Vi vill framhålla att stödet till människor med olika funktionshinder ska vara mångsidigt och anpassat efter de olika förutsättningarna. Man ska kunna vara med och påverka i allt större utsträckning. Jag tycker därför att det är angeläget att de här människorna inte ställs mot andra behov på kommunal nivå utan att man faktiskt kan fullfölja rättighetslagstiftningen med fullt statligt stöd.

Över huvud taget är det inte rimligt att kommunerna ska finansiera någonting som är en rättighet som vi här i riksdagen fattar beslut om, en lagstiftning. Det här är ett generellt bekymmer som inte bara berör det här området utan många andra områden också, nämligen att vi kanske på sikt urholkar det kommunala självstyret om vi beslutar om pålagor men inte fullt ut hanterat det finansiella ansvaret. Vi vet dessutom att både kommuner och landsting i dag har det oerhört tufft ekonomiskt. Därför känner vi en oerhört stor rädsla för att man sätter andra saker emot just de här behoven.

Mot denna bakgrund tycker vi därför att finansieringen bör ske helt på statlig nivå. Det är en betydelsefull reform. Den måste värnas långsiktigt just för att det handlar om den enskildes rättigheter så att värdigheten på det sättet upprätthålls.

Riksdagen har beslutat att göra en bred översyn på det här området. Vi förutsätter också att huvudmannaskapsdelen och finansieringen är en del av detta.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservation nr 1. Skulle det trots allt vara så att den faller kommer vi moderater att avstå i eventuellt påföljande voteringar.

Anf. 99 GUNNAR NORDMARK (fp):

Herr talman! Jag ska först be att få yrka bifall till Folkpartiets två reservationer på det här området. Det är reservationerna 3 och 4.

LSS är en av de stora jämlikhets- och valfrihetsreformer som genomfördes på 90-talet, inte därför att den gjorde allting lika för alla utan därför att den gav ökade möjligheter för människor att utifrån sina egna förutsättningar leva sina liv så som de önskade, även personer med allvarliga funktionshinder. Det är viktigt att vi ser till att LSS-reformen säkras långsiktigt.

Samtidigt kan man i dag se hur många kommuner har problem med att finansiera LSS-verksamheten. Det kan ha historiska skäl, som det har pekats på från den här talarstolen, till exempel att man har haft vårdboende under en längre tid. Det kan bero på att vissa kommuner är bättre än andra på att genomföra insatser när det gäller LSS, till exempel boende. Framför allt kan det leda till att yngre personer flyttar in i de här kommunerna.

Vi kan i alla fall se att ansvaret för kostnaderna för LSS-reformen är mycket ojämnt fördelat över landets kommuner. Kommunerna bär bördorna olika. Därför är det Folkpartiets uppfattning att vi bör se till att LSS-reformen ytterst övergår i ett statligt finansierat system, där staten tar hela ansvaret. Det finns en rad olika skäl till detta. Dels är det viktigt att säkra reformens fortlevnad, dels är det en rättighetslagstiftning beslutad i denna kammare och dessutom mycket detaljerad.

Samtidigt tycker vi från Folkpartiets sida att den situation som nu råder, innan man får fram ett statligt bidragssystem, är så allvarlig för många kommuner att vi under en övergångstid måste acceptera det utjämningsystem som nu föreslås. Man har så höga kostnader att de håller på att tränga undan annan verksamhet.

För Folkpartiets del är en förutsättning för att acceptera förslaget att den bruttometod som vi föreslår för beräkning av de här kostnaderna används. Skälet till detta är att den är enklare, tydligare och mer transpa-

rent. Det blir enklare för både kommunerna och enskilda att se var kostnader och bidrag ligger någonstans.

Anf. 100 OLLE SANDAHL (kd):

Herr talman! LSS-reformen är till stor del en framgångssaga som började för tio år sedan. Den har utvecklats väl i sitt angelägna syfte att ge personer med funktionshinder en starkare ställning i samhället och mer jämlika levnadsvillkor. Ungefär 50 000 människor har insatser enligt LSS i dag. Detta är den goda framsidan.

En följd av framgången är att det uppstår kostnader. Det är väl egentligen inte någon överraskning. Det som överraskar är möjligen att kostnaderna har ökat så mycket som de har gjort. De har ökat långt mer än andra kostnader för kommunerna, med 10 % om året i fasta priser sedan 1997. I vissa kommuner har ökningen varit uppemot 300 %. Kommunerna har svårt att leva upp till lagens krav.

En annan avigsida är de stora skillnaderna i kostnad mellan kommunerna. Skillnaderna har inte minskat med tiden utan i stället ökat. Kostnaden per kommuninvånare skiljer mer än en tiopotens.

Därför, herr talman, vill jag säga att Kristdemokraternas utgångspunkt är att alla kommuninvånare ska få det stöd och den hjälp de behöver. För att garantera den här reformens långsiktiga överlevnad krävs en förändrad finansiering. Så långt är vi överens med majoriteten. Men förslaget på mellankommunal finansieringsmodell är inte ett steg i rätt riktning. Det blev fel redan från början. Kommittén som skulle lägga fram förslag till utjämning fick så snäva direktiv att det bara var mellankommunal utjämning som kunde utredas. Ur detta mycket begränsade perspektiv och mandat uppstod sedermera två modeller för utjämning. I valet mellan de här två modellerna stödde 96 % av remissvaren den så kallade bruttoutjämningsmodellen. Regeringen föreslår nu trots detta, med sömngångarens observans och sensibilitet och till allmän häpnad, den andra modellen, nettoutjämningsmodellen. Det var den som fick stöd av 4 %.

Ett annat flagrant övertramp är att förslaget – och det gör kanske färre häpna – lägger lagstyrda uppgifter på kommunerna utan närsluten finansiering. Den ene bestämmer och den andre betalar. I dag fick jag lite oväntat draghjälp i debatten av statsministern som påtalade att det borde vara ett samband mellan den som tar ut skatt och den som ansvarar för att verksamheten fungerar. Det tackar vi för.

Ännu ett i raden av avsteg från finansieringsprincipen som vi så ofta har anledning att kommentera i kammaren har visat sig. Förslaget kan inte förenas med den kommunala självstyrelseprincipen, som ju är ett fundament i demokratin.

Det kanske märkligaste i propositionen är argumentationen mot bruttoutjämningsmodellen, som innebär riktade statsbidrag. Jag citerar från s. 20 i propositionen: "Regeringen gör, i likhet med kommittén, bedömningen att kostnaderna för LSS-verksamheten kommer att fortsätta öka. Vid en tillämpning av bruttoutjämningsmetoden kommer i sådana fall det generella statsbidraget att successivt minska. På sikt kan det innebära att staten måste ta över finansieringsansvaret för kostnadsökningarna utan att ha någon möjlighet att påverka kostnaderna för insatser enligt LSS eftersom det är kommunerna som beslutar om insatserna." Att detta inte

Prot. 2003/04:27  
13 november

*Utgjämning av vissa  
kostnader för stöd  
och service till  
funktionshindrade*

bara är en felskrivning framgår av betänkandet där det på s. 16 står följande: ”Utskottet anser att ett statligt övertagande av finansieringsansvaret skulle innebära en olycklig situation där ansvaret för verksamheten och kostnaderna skiljs åt.”

Inför beslutet i kammaren finns det anledning att upplysa om att ansvaret för verksamheten baseras på lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Ansvaret definieras av lagen, det vill säga staten. Den är vad man brukar kalla en rättighetslag. Eftersom LSS ställer detaljerade krav på kommunerna och definierar vad den funktionshindrade har rätt till har kommunerna ingen möjlighet att påverka insatsernas omfattning. Insatserna faller ut som en funktion av lagen. LSS ger inget kommunalt handlingsutrymme utifrån vilka lokala behov och förutsättningar som kan tillämpas. LSS är en rättighetslag som ska ha likvärdig tillämpning över landet. Det som kan påverka verksamheten, och därmed kostnaderna, är staten, som därmed blir den naturliga finansiären. Att utjämna kostnader med hjälp av en mellankommunal modell ökar inte kommunernas möjlighet att genomföra LSS på ett fullvärdigt sätt utan fördelar bara den ekonomiska bördan mellan kommunerna. Den reducerar kommunerna till att bli en underleverantör åt staten. Kristdemokraterna vill att LSS ska finansieras av staten fullt ut.

Alla tycks vara överens om att kostnaderna kommer att fortsätta att öka. Många vet att kommunerna med omfattande och tilltagande underskott inte ruvar på överskottsresurser som på löpande räkning kan betala följderna av statliga beslut.

För kommunerna, som i maxtaxornas förlovade tidevarv inte kan öka sina avgiftsintäkter men ändå ska bära kostnadsökningen, återstår att reducera icke lagfäst verksamhet eller höja skatten. Att ytterligare höja skatten, som ju redan i år har höjts till rekordnivå, har nog svårt att vinna allmänt gillande. Vad en kommunal skattehöjning skulle ha för effekt på den välståndsskapande tillväxten resonerades det om i kammaren i går – då med en viss samsyn.

Herr talman! Enligt SCB:s beräkning kommer den föreslagna reformen i till exempel Älmhult att orsaka kostnadsökningar på 3,8, 8,5, 13,1 respektive 15,7 miljoner kronor för åren 2004–2007. Detta motsvarar en kommunal skattehöjning i Älmhults kommun med 73 öre – ovanpå den skattehöjning som Älmhult just gjort med 1 krona och 39 öre. Här blir det till att reducera antalet särskilda boenden och stänga skolor.

Riksdagen bör avslå förslaget i propositionen och ge regeringen i uppdrag att snarast återkomma med ett förslag till ett statligt finansiellt övertagande av kostnaderna för LSS.

Jag yrkar bifall till reservation nr 1.

Anf. 101 JÖRGEN JOHANSSON (c):

Herr talman! Centerpartiet vill skapa ett samhälle som är tillgängligt för alla och där alla människor kan delta i samhällslivet på lika villkor.

Personer med funktionshinder behöver få stöd och hjälp för att kunna delta i samhällsutvecklingen och för att utforma sin vardag. Det är vår gemensamma angelägenhet, och tillsammans ska vi skapa möjligheter så att alla kan leva i vårt samhälle efter sina egna förutsättningar. Verkställigheten av detta så att det sker på ett acceptabelt sätt åvilar våra kommuner.



Tyvär tvingas vi konstatera att i verkligheten saknar kommunerna rimliga ekonomiska förutsättningar att klara ansvaret. Det är alltså ett helt oacceptabelt förhållande.

Kostnadsökningen för ansvaret och åtagandet är mer än 11 % om året. Det ska jämföras med att tillväxten i samhället i övrigt är mindre än 2 %. Alltså måste alla inse att det är ett stort problem. Samtidigt har staten ett direkt ansvar för att kommunerna klarar sina åtaganden på området eftersom man har stiftat denna lag. LSS är en rättighetslagstiftning, och den lämnar därmed litet, för att säga inget, utrymme för kommunerna att själva bestämma över verksamhetens innehåll eller omfattning. Det är därför både angeläget och nödvändigt att vi gör en översyn av huvudmannaskapet och ställer frågan om det inte är dags för staten att ta över finansieringsansvaret. Situationen är direkt alarmerande i kommunerna. Vi vet att samtidigt urholkas statsbidragen dag för dag, vilket innebär att andra sektorer ska betala notan. Det är alltså hög tid att regeringen ger tydliga signaler med tanke på vardagen för funktionshindrade och kommunernas prekära situation. Det finns inget utrymme för en långbänk eller något kohandlande i denna fråga. Det är många som förväntar sig att frågan får en snar och bra lösning för de funktionshindrade.

Kommunernas signaler är både entydiga och tydliga. 96 % av landets kommuner sade nej till förslaget när det var ute på remiss. Man kan fundera över hur regeringen har resonerat när regeringen trots remissvaren ändå genomför förslaget.

De som har det svårast är utan tvivel de små kommunerna. Det är kommuner som tidigare hade vårdinstitutioner för funktionshindrade, till exempel Hedemora, Kungsör, Finspång och Sala. Kostnaderna för LSS varierar kraftigt mellan dessa kommuner och andra kommuner med upp till 1 400 %. Under en mellanperiod har det utgått kompensation till kommuner med höga kostnader för LSS. Statsbidraget försvinner i samband med införandet av utjämnningssystemet. Men kostnaderna försvinner inte. Kompensationen är inte fullvärdig. Därför kvarstår i mångt och mycket också problemen. Försvinner gör också de länsvisa avtalen, vilket innebär att kravet på systemet är att det utformas så att det tillgodoser såväl individens självbestämmande som vistelsekommunens finansieringsbehov. De behov som avtalen tillgodosåg har alltså inte försvunnit. De kvarstår, men de har inte beaktats i förslaget. Det bör åtgärdas i en kommande översyn.

För Finspångs kommun – en kommun med 21 000 invånare – innebär det här ett utökat kostnadsansvar uppemot 42 miljoner kronor – om man skulle fortsätta med den verksamhet som man sedan många år tillbaka är specialiserad på, nämligen habilitering och rehabilitering av döva och dövblinda med tilläggshandikapp. Nu innebär det här att Finspång finner sig nödsakad att lägga ned en väl fungerande verksamhet eftersom de boendes hemkommuner på löpande band säger upp sina avtal. På något sätt bollas de funktionshindrades behov och rättmätiga krav bort. Effekten av regeringens förslag drabbar de svaga i samhället – i det här fallet döva och dövblinda med tilläggshandikapp.

För många kommuner – jag talar inte enbart om små kommuner – sätts den personliga integriteten ur spel med det nuvarande systemet. Det finns inga svårigheter att konstatera vilka som får stöd enligt LSS i våra kommuner. Kostnaden för LSS-verksamheten är ofta hög. Personer kan

*Utjämnning av vissa  
kostnader för stöd  
och service till  
funktionshindrade*

lätt identifieras, vilket ofta upplevs som integritetskränkande, i samband med att kommunala nämnder och styrelser i sin spariver för att undvika skattehöjningar och för att klara balansen behandlar den här anslagsposten. Den enskilde känner sig i det sammanhanget som en belastning i samhället. Det är inte bra.

Rättighetslagstiftningens goda syfte utarmas, och det skapas i stället ett motsatsförhållande mellan de berörda. Detta gagnar knappast riksdagens avsikt med den här rättighetslagstiftningen. Som jag ser det ska alla människor i samhället garanteras full integritet. Att så inte sker i dag i många av våra kommuner är helt oacceptabelt. Vi kan inte lasta kommunpolitikerna för detta, utan det är regeringen som utan tvekan brister i solidaritet och ansvar.

Detta är inte en företeelse enbart i småkommunerna, utan det är påtagligt även i kommuner med invånarantal i storleksordningen 25 000 invånare. Det innebär att den personliga integriteten i realiteten riskerar att åsidosättas i 70 % av landets 290 kommuner. Detta rimmar dåligt med solidaritets- och jämlikhetsparoller.

En översyn av finansieringsansvaret och av huvudmannaskapet i syfte att kunna erbjuda en livssituation som är värdig alla människor i samhället är alltså direkt nödvändig.

Herr talman! Jag yrkar därför bifall till Centerpartiets reservation nr 4 under punkten 3.

Jag vidhåller givetvis mina åsikter som nämns i reservationerna 5 och 6, men ser det som naturligt att de åsikterna även vävs in i den översyn som jag förväntar mig ska göras nu i vår i och med att LSS då har funnits i tio år. En översyn har aviserats. Den breda översyn som man talar om – som i varje fall vi från oppositionen talar om – innebär att alla dessa frågor måste läggas på bordet och lösas. Som situationen är i dag är det inte tillfredsställande.

Anf. 102 KJELL NORDSTRÖM (s):

Herr talman! Som flera har sagt var det tio år sedan som man beslutade att införa handikappreformen, där stöd och service till funktionshindrade var en mycket väsentlig del. Reformen innebar att vissa kommuner fick höga kostnader, medan andra fick mycket låga, beroende på hur många av invånarna som var i behov av detta stöd och denna service. Det är det vi i dagligt tal kallar LSS.

Kommunerna i de olika länen träffade därför överenskommelser om en viss utjämning mellan kommunerna inom det egna länet. Den proposition vi behandlar i finansutskottets betänkande nr 9 innebär att ett kostnadsutjämningsystem införs för LSS som omfattar landets alla kommuner.

Kostnaderna för de här insatserna varierar väldigt mycket mellan kommunerna. Under 2001 varierade kostnaderna från 400 kr till 6 000 kr per invånare. Kostnadsskillnaderna mellan kommunerna är större för LSS-verksamheten än för andra obligatoriska verksamheter och har dessutom ökat kraftigt sedan systemet infördes.

Vi har sedan många år ett kostnadsutjämningsystem för den kommunala sektorn som utjämnar kostnadsskillnader för till exempel skola, barnomsorg och äldreomsorg. Regeringens förslag till utjämningsystem

för LSS-kostnader bygger på samma principer som den ordinarie kostnadsutjämningen men skiljer sig från denna på några punkter.

I den ordinarie kostnadsutjämningen beräknas en så kallad standardkostnad, som bygger på strukturella faktorer som kommunen inte kan påverka, till exempel geografi och demografi. En kommun med förmånliga strukturella faktorer får i princip bidrag från en kommun med oförmånliga strukturella faktorer. Systemet kompenserar däremot inte för de verkliga kostnadsskillnaderna, och det är centralt i det systemet.

Det har inte varit möjligt att identifiera opåverkbara faktorer på samma sätt för LSS-kostnaderna som i den ordinarie kostnadsutjämningen.

Den nyligen avslutade statliga utredningen om inkomst- och kostnadsutjämning var helt enig om att inte lyfta in kostnadsutjämningen för LSS i den ordinarie utjämningen. Regeringen föreslår också att LSS-utjämningen ska utgöra ett separat system.

För att ge kommunerna rimliga förutsättningar att planera och eventuellt ställa om sin verksamhet är det nödvändigt att utjämningssystemet fasas in successivt. Införandeperioden föreslås vara fem år, vilket innebär att systemet verkar fullt ut först den 1 januari 2009.

Införandereglerna innebär att de avgifter som en kommun ska betala begränsas till maximalt 250 kr per invånare 2004. Det bidrag som en kommun kan få för 2004 reduceras med högst 270 kr. Beloppen höjs sedan successivt så att bidragsreduktionen fasas ut 2007 och avgiftsbegränsningen upphör 2009.

Alla utjämningssystem är komplicerade, och därför bör en kontinuerlig uppföljning och granskning ske för att man ska kunna se hur systemet fungerar och om det leder till rättvist resultat. Regeringen har redan aviserat att man kommer att följa kostnadsutvecklingen för LSS-verksamheten och också rapportera detta till riksdagen.

I betänkandet finns en reservation som föreslår att riksdagen ska avslå förslaget och staten i stället överta finansieringsansvaret för verksamheten. En sådan förändring, där staten övertar kostnadsansvaret för LSS, skulle innebära att staten får betala hela kostnaden, samtidigt som kommunen fattar beslut om vilka personer som skulle få insatser enligt lagen. En sådan ordning är orimlig. Vi skulle skapa ett system med mycket svaga, ja, troligen inga, kostnadsåterhållande krafter. Det finns däremot anledning att oroas över hur vi ska klara den långsiktiga finansieringen om man blickar tillbaka på hur kostnaderna har utvecklats både för staten och för kommunerna.

Socialutskottet tog därför i våras ett initiativ för att få till stånd en parlamentarisk utredning med uppgift att göra en bred översyn av lagen om assistansersättning. Denna översyn ska bland annat omfatta frågan om hur den långsiktiga finansieringen ska se ut. Vad jag vet, är direktivet till utredningen för närvarande under utformning i Regeringskansliet.

I en reservation föreslås att man ska använda bruttometod i stället för den nu föreslagna genomsnittsmetoden. Jag tycker att det skulle krångla till systemet. Vi använder nu samma metod som i den ordinarie utjämningssystemet, och det kan vara lättare att ha samma i båda systemen.

Med hänvisning till vad jag har sagt avstyrker jag samtliga reservationer och yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande nr 9.

Anf. 103 OLLE SANDAHL (kd) replik:

Herr talman! Kjell Nordström sade att det fanns risk för att kostnaderna skulle skena om den som bestämmer över tillämpningen är en annan än den som betalar. Det är precis det som det handlar om.

Det här är en mycket specifik rättighetslagstiftning. Enligt allmän och väl etablerad uppfattning – uppenbarligen inte minst bland Kjell Nordströms egna partikamrater – har man som kommunal företrädare inte möjlighet att göra de här bedömningarna inom lagen. Bekymret är att man nu inte ens når upp till lagen.

Dessutom finns det väl ingenting som säger att besluten och bedömningarna nödvändigtvis måste ske i kommunerna – om nu det skulle vara det stora problemet. Likheten i tillämpning över nationen skulle kunna tala för att till exempel försäkringskassorna gjorde det. Det är på samma sätt med den besluktade lagen om assistansersättning, LASS, som nu beslutas och bestäms av Riksförsäkringsverket.

Det är den ena funderingen och frågan: Vem har sagt att det nödvändigtvis måste vara kommunen som sköter det, i vårt något begränsade land, med 50 000 vårdtagare? Det kanske finns ett skäl att ha en statlig bedömning också.

De argument som man har framfört från regeringens sida har uppenbarligen inte imponerat på Socialdemokraternas egna kommunala företrädare. Vilken slutsats drar man av det inom partiet?

Anf. 104 KJELL NORDSTRÖM (s) replik:

Herr talman! Jag är väl medveten om att alla kommunalråd säkert skulle önska att de fick flytta över den här kostnaden till staten. Jag tror att de kan hitta på fler förslag om att flytta över kostnader till staten – det bör inte vara så svårt att hitta.

Verkligheten är den att vi har begränsade resurser för att klara de här åtagandena. Vi bedömer att det i dag inte finns möjlighet ekonomiskt att flytta över det till staten, såvida man inte, vilket jag inte har kunnat notera, har den uppfattningen att det ska finansieras genom att man drar ned talen för nuvarande statsbidrag och gör om dem.

Jag har uppfattat – det har säkert också kommunalråden gjort – signalerna från de partier som är emot förslaget att det finns nya pengar någonstans. Stämmer det inte att det är nya pengar som ni vill tillföra?

Anf. 105 OLLE SANDAHL (kd) replik:

Herr talman! Varje utgift innebär med nödvändighet att en annan, en alternativ, utgift uteblir. Frågan är då om det är kommunal verksamhet eller om det är verksamhet inom domvärjo för den som bestämmer över lagen som ska undanträngas. Där kan man uppenbarligen ha olika uppfattningar.

Vilket råd ger Kjell Nordström till en kommun som exempelvis Älmhult som höjt skatten med 1:39 kr och som måste höja med 73 öre till? Ska de göra det, eller vilka verksamheter bland de få som nu inte är lagreglerade i kommunen bör man på kommunal horisont, som en följd av statens beslut – staten vill ju inte dra undan några av sina utgifter för att finansiera sina egna reformer – lägga ned? Vilka åtgärder bör då kommunerna vidta? Vilka verksamheter bör man alltså lägga ned?

Anf. 106 KJELL NORDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag kommer inte att ge några råd till Älmhults kommun, lika lite som jag ger någon annan kommun råd. Det är naturligtvis upp till kommunalpolitikerna att se över vilka verksamheter de har och att se hur de kan prioritera.

Det viktigaste för kommunalpolitikerna är att vi får en ekonomisk tillväxt i landet och på så sätt får in mer resurser. Då kan vi göra mer. Bekymret är bara att det i denna kammare finns partier som vill använda resurserna från den ökade tillväxten till att sänka skatterna. Då lär det inte bli mer pengar till LSS-verksamheten.

Anf. 107 GUNNAR NORDMARK (fp) replik:

Fru talman! Inledningsvis vill jag korrigera mitt tidigare yrkande och säga att jag yrkar bifall till reservationerna 2 och 3 – ingenting annat.

Kjell Nordström, LSS är en ganska tydlig rättighetslagstiftning. Den som har erfarenhet av hur det fungerar i kommuner är väl medveten om att där görs ganska enkla, tydliga och klara bedömningar av vilka som ska ha rätt till LSS eller inte. I många fall är man i kommunerna mycket glad över att kunna ta de här besluten. Samtidigt ser man i de kommuner som har en omfattande LSS-verksamhet att det här är kostnadsdrivande.

När man för upp detta i förvaltningsdomstol och liknande kan vi se att kommuner som inte följer lagstiftningen får på fingrarna så att säga – med all rätt. Jag oroas inte så mycket av att detta är kostnadsdrivande. Lagstiftningen är tydlig. En stor börda läggs på kommunerna, där man inte kan komma undan.

Och varför är man motståndare till ett bruttosystem, som tydligt och klart visar vilka kostnader det handlar om och som också tydligt och klart visar att det inte blir så stora förluster om man flyttar från en kommun till en annan? Till exempel inom äldreomsorgen har man gjort påpekanden när det gäller de redovisningar man har av kostnaderna där och när det gäller detta med att personer flyttar från en kommun till en annan. Bruttosystemet är enklare och rättvisare för den enskilde. Dessutom är det tydligare.

Anf. 108 KJELL NORDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! En av anledningarna till att man vill använda genomsnittsmetoden tror jag är just den statliga utredningen om kostnads- och inkomstutjämningen. Där har ju av och till diskuterats om att föra in detta system också i det stora systemet så att säga.

I dag är inte läget att man vill göra det. Men man vill nog ha ett likartat system, så någon gång i framtiden skulle man kanske kunna föra in det här i ordinarie system. Om det går att få in mer statliga pengar i det systemet vill man kanske lägga detta där.

Anf. 109 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Jag har två frågor till Kjell Nordström. Den första frågan gäller den grundläggande principen. Staten har ju ansvaret för lagstiftningen. Är det då inte lämpligt att staten också har huvudmannaskapet vad gäller finansieringen som en generell princip?

Det system som man vill införa är ju en majoritet av de remissinstanser som hört av sig emot. Många av remissinstanserna har också praktisk erfarenhet av detta. Är det verkligen så att ni har rätt och så många andra har fel – varför väljer man alltså att göra detta? Det är min andra fråga.

Anf. 110 KJELL NORDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det är inte bara på det här området som man kan tala om en form av rättighetslagstiftning. Barnen i Vara kommun har också rätt att gå i skolan. Kommunen har enligt vår lagstiftning skyldighet att tillse detta. Det är många olika åtaganden ute i kommunerna som vi här i riksdagen har beslutat att kommunerna är tvingade till. Det har vi inte finansierat på annat sätt än genom att ge kommunerna rätt att ta ut kommunal-skatt. Vidare har vi utjämningsystemet. Jag ser därför ingen skillnad mellan detta och andra system. Man ska kunna använda precis samma.

Anf. 111 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Min andra fråga var tydligen ointressant. Det gäller då den praktiska erfarenheten. En majoritet av remissinstanserna är alltså emot detta. Men ni väljer nu att införa ett system i fråga om vilket ni anser att ni har rätt och att de har fel. Det tycker jag är något förvånande.

Förutom att utjämningsystemet är något urholkande finns det också en eftersläpningseffekt. Det gör att det för dem som sköter sig väldigt väl tar tid innan systemet får effekt. Därför ställer jag mig väldigt frågande till den grundläggande principen. Det är så lätt att här fatta beslut om sådant som andra får vara med och betala.

Slutligen: Javisst har vi det tufft ekonomiskt här men det har också kommunerna.

Anf. 112 KJELL NORDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag är medveten om att en majoritet av remissinstanserna har en annan uppfattning. Men den som har ansvar för statens finanser har inte alltid pengarna. För Cecilia Widegren, som tänker sig ett regeringsskifte, är det lite svårare att sänka skatterna. Därmed blir det ju inte mer pengar till LSS-verksamheten.

Även om remissinstanserna inte blir tillfredsställda bör de, tror jag, vara nöjda om Socialdemokraterna sitter kvar i styret för landet.

Anf. 113 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Det är intressant att träda in i kommunrollen och att se det hela från den synvinkeln. I dag är det den 13 november i nådens år 2003. Inom 17 dagar ska våra kommuner ha fattat beslut om sina skattesatser och ha tagit sina budgetar. Samtidigt har vi i dag en diskussion om ett lagförslag som träder i kraft fullt ut den 1 mars nästa år. Det är knappast någon längre framförhållning.

Jag återgår till att tala om Finspångs kommun där Kjell Nordströms partikamrater tillsammans med Vänstern, förmodar jag, sitter i ledningen. På grund av det framlagda förslaget har man fått en mängd skrivelser. Där säger man upp sina avtal vad gäller anläggningen Mo Gård i Finspång – alltså direkt en merkostnad för Finspångs kommun på 42 miljo-

ner kronor. Även i den kommunala världen är det ju så att när krubban är tom bits hästarna. Man letar med andra ord efter att få pengar till den kommunala förvaltningen. Genom att säga upp de här avtalen lastas kostnaderna över på någon annan.

Hur ser Kjell Nordström på långsiktigheten när det gäller det här synsättet? Jag vet att många kommunpolitiker är mycket frustrerade över det här förslaget.

*Utjämning av vissa  
kostnader för stöd  
och service till  
funktionshindrade*

Anf. 114 KJELL NORDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Det finns väl ingen garanti för att man även om det hade varit ett statligt system hade kunnat säga upp avtalen i Finspång. Det hade mycket väl kunnat ha hänt då också. Då hade någon prövat kostnaderna. Även staten måste ju, om staten tog över systemet, pröva kostnaderna för att se vad som är bästa sättet. Det finns alltså ingen garanti bara för att det sker en överflyttning.

Till kommunerna har jag ett alldeles speciellt förhållande. Jag råkar nämligen vara ordförande i kommunfullmäktige i Skara. Kommunstyrelsens ordförande är min syster. Jag kan säga att vi diskuterar LSS-verksamheten mycket. Hon skulle nog också tycka att det vore bra med ett statligt system men hon kan samtidigt förstå att de pengarna inte finns just nu.

Anf. 115 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag vet att många kommunalråd är mycket oroade över detta. Frågan är hur man ska komma till rätta med det glapp som utan tvekan kommer att uppstå här.

Min direkta fråga är: Har ni för avsikt att ta upp en diskussion om en form av kompensation i det skatteutjämningsystem som nu diskuteras?

Anf. 116 KJELL NORDSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Nej, i det förslag som föreligger och som just nu är ute på remiss – det har ju varit en utredning – finns den här frågan inte alls med, utan man har lyft ut hela LSS och säger att det ska vara ett särskilt system. Det finns alltså inget i den utredningen som pekar på någon särskild kompensation.

Anf. 117 SIV HOLMA (v):

Fru talman! Finansutskottets betänkande behandlar en proposition som har tagits fram i samarbete mellan den socialdemokratiska regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. Sven-Erik Österberg och Kjell Nordström har redogjort för utjämningsystemet.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

För Vänsterpartiet är det viktigt att utforma ett system som innebär att de funktionshindrade själva kan välja den kommun som de vill bo i. Konstruktionen av utjämningsystemet, där alla delar av LSS-verksamheten ingår, ökar möjligheten för att de funktionshindrades egna önskemål får större betydelse i valet av insats.

LSS står för lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade, och LASS står för lagen om assistansersättning. I utjämningsystemet

ingår tio komponenter. Kommunerna har ansvaret för nästan alla insatser utom insatser för råd och stöd som landstingen står för samt en del av assistansersättningen. Den andra delen av assistansersättningen står staten för. Kostnaderna för reformen har ökat kraftigt sedan den infördes. Mellan 1997 och 2001 ökade kostnaderna i genomsnitt med 10,9 % per år. Kommunernas kostnader har ökat från 12,5 till 19,2 miljarder under denna tidsperiod. Motsvarande siffror för staten är 4,4 till 6,4 miljarder.

Kostnaderna för LSS-verksamheten varierade 2001 från 400 till 6 000 kr per kommuninvånare. Detta har varit avgörande för Vänsterpartiet när det gäller att få ett utjämningsystem så fort som möjligt för att skapa rättvisa mellan kommunerna. För att ge kommunerna rimliga förutsättningar att planera och eventuellt ställa om sin verksamhet är det nödvändigt att utjämningsystemet successivt fasas in. Införandeperioden föreslås till fem år. Systemet kommer att verka fullt ut från den 1 januari 2009. En uppföljning och utvärdering kommer att ske för att säkerställa att systemet fungerar och leder till rättvisa resultat. Kostnadsutvecklingen kommer att följas upp och rapporteras till riksdagen. För Vänsterpartiet är det viktigt att öka statens andel av finansieringen av LSS-insatserna. Detta är viktigt för att få en mer rättvis fördelning av kostnadsansvaret mellan stat och kommun.

I det här sammanhanget vill jag också erinra om att socialutskottet har gjort ett utskottsinitiativ om en översyn av lagen om assistansersättning. Assistansersättningen utgår med ett schablonbelopp på 198 kr per timme. Kommunerna har ansvaret för kostnaderna de 20 första timmarna per vecka, och staten har kostnadsansvaret från timme 21 och framåt. Detta innebär att staten för närvarande finansierar ca 77 % av assistansersättningen. Socialutskottet vill att översynen bland annat ska avse hur lagen har fungerat i praktiken, bemötandefrågor, personalförsörjning och hur den långsiktiga finansieringen ska se ut. Socialutskottet vill också att översynen ska göras av en parlamentarisk kommitté. Vänsterpartiet anser att det är viktigt att den parlamentariska utredningen sätter i gång arbetet så fort som möjligt.

När det gäller val av utjämningsmetod finns det några reservationer till förmån för bruttometoden i stället för den föreslagna genomsnittsmetoden. Vänsterpartiet anser att resultatet för båda metoderna blir detsamma för kommunerna. Bruttometoden synliggör på ett bättre sätt kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Men Vänsterpartiet kan nöja sig med att få årliga rapporter till riksdagen om kostnadsutvecklingen. Vi kommer att noggrant följa dessa rapporter som kommer att redovisa kostnadsfördelningen mellan stat och kommun. Det kommer att ligga till grund för vår bedömning av behovet av ökade statsbidrag till kommunerna. Redan nu finns det underlag som klart indikerar att reformen är underfinansierad från statens sida.

Några kommuner har också uttryckt farhågor om avtalsuppsägningar mellan kommuner när utjämningsystemet genomförs. Det finns en reservation från Centerpartiet med detta tema. Kommunerna kan fortsättningsvis också träffa avtal. Den funktionshindrade är redan i dag folkbokförd i vistelsekommunen, men samtidigt finns det avtal mellan ursprungskommunen och vistelsekommunen. Dessa avtal har egentligen ingenting att göra med utjämningsystemet. Det är civilrättsliga avtal som vi på nationell nivå inte kan gå in i. Uppstår det problem bör ju de



inblandade kommunerna kunna komma överens om att göra något åt problematiken. Man ska också komma ihåg att det lär finnas 1 400 olika avtal. Det är i det närmaste ogörligt, förutom det civilrättsliga argumentet, att på nationell nivå skapa ett regelsystem som fångar upp alla olikheter i de befintliga avtalen. Visst kan det eventuellt under framför allt första året vid en avtalsuppsägning bli ett glapp i den kompensation som vistelsekommunen får från ursprungskommunen. Men redan året därpå kommer systemet att kompensera för dessa merkostnader. Det spelar alltså ingen roll var personen kommer att bosätta sig, eftersom individen då ingår i det statistiska underlag som ligger till grund för beräkningen av utjämningen. Dessutom finns det en införandeperiod på fem år för att ge kommunerna rimliga förutsättningar att planera och eventuellt ställa om sin verksamhet. Kommunerna får alltså fem år på sig att fasa in systemet. Detta innebär att konsekvenserna vid eventuella uppsägningar inte blir så stora som man kanske befarar.

Anf. 118 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Vid ett handikappseminarium nyligen var det en partikollega till dig som uttryckte att hon mycket väl kunde tänka sig att diskutera den långsiktiga finansieringen och en förändring av huvudmannaskapet, just för att säkerställa finansieringen. Då undrar jag: Kan även Siv Holma diskutera en förändring av huvudmannaskapet vad gäller finansieringen?

Anf. 119 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag är inte främmande för att diskutera ett annat huvudmannaskap när det gäller till exempel assistansersättning. Däremot har vi i det här sammanhanget, som jag sade i mitt anförande, lagt stor vikt vid att upprätta någon form av rättvisa mellan kommunerna. Det har varit väldigt viktigt eftersom det är så stora skillnader. Några betalar 400 kr per kommuninvånare och några 6 000 kr. Det är ett viktigt delmål; det är ett steg i rätt riktning att få den rättvisan. Jag beklagar att Moderaterna inte har upptäckt att det är en viktig aspekt i det här sammanhanget.

Man kan säga att det är tråkigt att kostnadsökningen för LSS i kommunerna har varit så stor och fått stå i skamvrån för att kommunerna har dålig ekonomi. Jag skulle vilja ha den utgångspunkten att det egentligen handlar om att kommunsektorn som helhet inte har tillräckligt med resurser. Jag har försökt se om de partier som vill ha ett statligt finansierat system verkligen också tillskjuter ytterligare resurser för att man ska klara av det. Men jag har tyvärr inte sett så mycket av det i de budgetförslag som dessa partier har presenterat.

Anf. 120 CECILIA WIDEGREN (m) replik:

Fru talman! Det låter ju positivt att Siv Holma kan tänka sig annan huvudman vad gäller assistansersättningen. Jag uppfattade också att den grupp som även Siv Holma vill tillsätta ska göra en bred översyn på det här området. Då kanske det är viktigt att kunna tänka sig att titta på helheten. Ett sätt att klara utjämning mellan kommunerna kan också vara att lägga det på ett annat huvudmannaskap, det vill säga på staten. Det är flera som har belyst det inne i salen i dag. Det skulle vara förvånande om man nu när man vill ha en bred översyn ändå utesluter vissa saker. Jag

hoppas att även Siv Holma skulle kunna tänka sig helheten i den breda översynen och den parlamentariska kommitté som vi hoppas snart kommer till stånd. Det är inte bara kommunerna som har det tufft ekonomiskt, utan det har även staten.

Anf. 121 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Det finns någonting som inte stämmer i Cecilia Widegrens resonemang. Du måste i vilket fall som helst göra prioriteringar oavsett om det handlar om kommunal nivå eller om statlig nivå.

Det finns alltså en summa pengar som man kan använda sig av. Det är alldeles för lätt att komma med administrativa åtgärder när det egentligen handlar om att det finns för lite pengar i kommunsektorn. Vi måste tillföra mer statsbidrag, och inte göra som Moderaterna gjorde under den förra mandatperioden när de minskade på statsbidragen.

Man måste alltså göra prioriteringar, och jag tycker att vi ska prioritera funktionshindrade på både den kommunala och den statliga sidan. Därför är det viktigt att kommunerna får bättre ekonomiska förutsättningar. Statens andel av kostnaderna måste öka. Hur man sköter dessa förehavanden organisatoriskt är en underordnad fråga. Det viktigaste är att de funktionshindrade får det stöd och den service som de behöver.

Jag tycker att det är synd att man skapar den här debatten och kastar ansvaret hit och dit i stället för att se till att de funktionshindrade får en bra verksamhet och att man tar ansvar på alla nivåer som man kan göra det.

Anf. 122 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag tycker att Siv Holma har en positiv framtoning och en ärlig vilja att försöka att lösa problemet. Men jag delar inte uppfattningen att vi skapar någon form av motsatssituation. I stället är ambitionen att verkligen lösa problemen för de funktionshindrade i samhället.

Därför är det viktigt att inte bara räkna kronor och ören utan se detta från individperspektivet. Även jag vill betona att det bör göras en bred översyn. Här gäller det att verkligen lyfta in hela paketet så att det blir en rejäl översyn av LSS-verksamheten. Jag hoppas att Vänsterpartiet medverkar till att det blir en helhetssyn i den breda översynen.

Jag skulle vilja ha en kommentar till detta med den personliga integriteten som utan tvivel sätts åt sidan i de små kommunerna. Kommunpolitikerna tittar ju med lupp i dag på de olika anslagsposterna för att få ned dem. Då sneglar man hela tiden på den sociala sektorn, på LVU-anlagen och LSS-pengarna, eftersom det rör sig om så enormt stora kostnader per capita. Därför är det också lätt att identifiera vilka personer det rör sig om. Då är den personliga integriteten satt åt sidan. Man skulle utan tvivel vinna en del på ett annat finansieringsansvar.

Anf. 123 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag har lyssnat på handikapporganisationerna. Jag har också noterat att det har skett en viss dragning åt att vilja ha statlig finansiering. Jag tror att det beror på fokuseringen på att LSS kostar så mycket för kommunerna. De funktionshindrade blir utpekade som att det är de som kostar.

Samtidigt har jag tagit del av att handikapporganisationerna har sagt att man inte vill vara statsmedborgare utan kommunmedborgare precis som alla andra i vårt land. Varför ska man lyfta fram kostnaderna för de funktionshindrade? Det har varit en utgångspunkt, men man har ju sett att det saknas pengar och att dessa problem kanske skulle minska med en statlig finansiering. På det viset skulle de inte behöva bli så utsatta som de i praktiken har blivit.

Jag tror fortfarande att det är kommunsektorn som helhet som behöver mer ekonomiska resurser. Vi kan ju skapa ett ekonomiskt utrymme genom att till exempel ha en högre sysselsättning och genom att staten tar ett ökat kostnadsansvar. Staten skulle kunna fördela pengarna till kommunerna på samma sätt som man gör när det gäller skolan.

Anf. 124 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik:

Fru talman! Jag hoppas verkligen att vi i den kommande översynen kan se detta utifrån ett individperspektiv. Vi måste våga lägga strukturerna åt sidan och försöka se de goda lösningarna utifrån individens perspektiv.

Jag ser ändå en viss öppning, och jag ser fram emot att såväl Vänsterpartiet som Socialdemokraterna har samma inställning till begreppet bred översyn som vi från den borgerliga sidan har.

Anf. 125 SIV HOLMA (v) replik:

Fru talman! Jag tycker att man har ett individperspektiv när man arbetar med dessa frågor på kommunal nivå. Kommunerna är bättre på att hantera de kommunmedborgare som har behov av särskilt stöd och särskild service på grund av att de är funktionshindrade. Jag är inte så säker på att det blir förbättringar för de individer som är i behov av stödåtgärder om man ändrar på nivån.

Det är i och för sig en framgång att assistansersättningarna ska ses över. Framför allt tycker jag att bemötandefrågorna och personalfrågorna är viktiga. Jag tror att det kan vara så att man inte har använt tillräckligt med kraft för att få ut det bästa möjliga av dessa stödinsatser.

Anf. 126 OLLE SANDAHL (kd):

Fru talman! Helt kort: Siv Holma säger att man ska se på individer, men hon klarar inte riktigt av att se de individuella partierna i riksdagen. Jag vet att budgetmotionerna är väldigt tjocka och svår genomträngliga, men jag kan inte lämna detta med att det underförstått antyds att man vill urholka den kommunala sektorn genom budgetförsvagningar när man som parti i själva i verket tillför 3,8 miljarder mer än den konstellation som Siv Holma tillhör.

Det är visserligen inte pengar som löser problemen. Men vi anslår i alla fall tillräckligt mycket mer än majoriteten för att vi ska slippa höra att vi försvagar kommunernas ekonomi.

Överläggningen var härmed avslutad.  
(Beslut fattades under 13 §.)

## 12 § Riksdagens revisorers redovisning för första halvåret 2003

Föredrogs  
finansutskottets betänkande 2003/04:FiU17  
Riksdagens revisorers redovisning för första halvåret 2003 (redog.  
2002/03:RR22).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.  
(Beslut fattades under 13 §.)

### Ajournering

Kammaren beslutade kl. 16.27 på förslag av andre vice talmannen att  
ajournera förhandlingarna till kl. 17.00 då votering skulle äga rum.

### Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 17.00.

## 13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens samman- träde

### NU4 Statliga företag

*Punkt 1* (Regeringens skrivelse och synen på statligt ägande)

1. utskottet
2. res. 1 (m, fp, kd, c)

Votering:

157 för utskottet

125 för res. 1

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 25 v, 13 mp

För res. 1: 45 m, 35 fp, 29 kd, 16 c

Frånvarande: 25 s, 10 m, 13 fp, 4 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

*Punkt 3* (Riksdagens revisorers allmänna synpunkter)

1. utskottet
2. res. 3 (m, fp, kd, c)

Votering:

156 för utskottet

126 för res. 3

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:  
För utskottet: 119 s, 25 v, 12 mp  
För res. 3: 45 m, 35 fp, 29 kd, 16 c, 1 mp  
Frånvarande: 25 s, 10 m, 13 fp, 4 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

*Punkt 5* (Övergripande mål, ekonomiska mål och verksamhetsmål)

1. utskottet
2. res. 6 (m, fp, kd, c)

Votering:

156 för utskottet

125 för res. 6

1 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 24 v, 13 mp

För res. 6: 45 m, 35 fp, 29 kd, 16 c

Avstod: 1 v

Frånvarande: 25 s, 10 m, 13 fp, 4 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

*Punkt 7* (Insyn, uppföljning och revision)

1. utskottet
2. res. 10 (kd)

Votering:

156 för utskottet

29 för res. 10

95 avstod

69 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 117 s, 1 m, 25 v, 13 mp

För res. 10: 29 kd

Avstod: 44 m, 35 fp, 16 c

Frånvarande: 27 s, 10 m, 13 fp, 4 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

*Övriga punkter*

Kammaren biföll utskottets förslag.

### **FiU6 AP-fondernas verksamhet 2002**

*Punkt 2* (Överföring av medel från AP-fonderna till statsbudgeten)

1. utskottet
2. res. 1 (v)

Votering:

253 för utskottet

26 för res. 1

70 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 44 m, 35 fp, 27 kd, 15 c, 13 mp

För res. 1: 1 kd, 25 v

Frånvarande: 25 s, 11 m, 13 fp, 5 kd, 5 v, 7 c, 4 mp

Kerstin-Maria Stalin (mp) anälde att hon avsett att rösta nej men marketrats ha röstat ja.

*Punkt 3 (Ägarstyrning av AP-fonderna)*

1. utskottet

2. res. 3 (c)

Votering:

229 för utskottet

16 för res. 3

36 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 43 m, 29 kd, 25 v, 13 mp

För res. 3: 16 c

Avstod: 2 m, 34 fp

Frånvarande: 25 s, 10 m, 14 fp, 4 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

*Punkt 6 (Sjätte AP-fonden)*

1. utskottet

2. res. 6 (m)

3. res. 5 (fp)

Förberedande votering:

49 för res. 6

34 för res. 5

197 avstod

69 frånvarande

Kammaren biträdde res. 6.

Huvudvotering:

202 för utskottet

45 för res. 6

35 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 29 kd, 25 v, 16 c, 13 mp

För res. 6: 45 m

Avstod: 35 fp

Frånvarande: 25 s, 10 m, 13 fp, 4 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

*Övriga punkter*

Kammaren biföll utskottets förslag.

Kammaren biföll utskottets förslag.

**FiU8 Säkerställda obligationer**

Kammaren biföll utskottets förslag.

**FiU9 Utjämning av vissa kostnader för stöd och service till funktionshindrade**

*Punkt 1* (Motionsyrkanden om avslag på proposition 2002/03:151)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet
2. res. 1 (m, kd)

Votering:

203 för utskottet

74 för res. 1

4 avstod

68 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 31 fp, 25 v, 15 c, 13 mp

För res. 1: 45 m, 29 kd

Avstod: 4 fp

Frånvarande: 25 s, 10 m, 13 fp, 4 kd, 5 v, 7 c, 4 mp

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 2 (fp)

Votering:

171 för utskottet

35 för res. 2

74 avstod

69 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 24 v, 15 c, 13 mp

För res. 2: 35 fp

Avstod: 45 m, 29 kd

Frånvarande: 25 s, 10 m, 13 fp, 4 kd, 6 v, 7 c, 4 mp

*Punkt 2* (Val av utjämningsmetod)

1. utskottet
2. res. 3 (fp)

Votering:

185 för utskottet

33 för res. 3

55 avstod

76 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Prot. 2003/04:27  
13 november

Partvis fördelning av rösterna:

För utskottet: 119 s, 7 m, 8 kd, 24 v, 15 c, 12 mp

För res. 3: 33 fp

Avstod: 35 m, 20 kd

Frånvarande: 25 s, 13 m, 15 fp, 5 kd, 6 v, 7 c, 5 mp

Henrik S Järrel (m) och tredje vice talman Helena Höij (kd) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

*Punkt 3 (Översyn av huvudmannskapet)*

1. utskottet

2. res. 4 (c)

Votering:

193 för utskottet

18 för res. 4

71 avstod

67 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

För utskottet: 119 s, 5 m, 32 fp, 25 v, 12 mp

För res. 4: 1 fp, 16 c, 1 mp

Avstod: 40 m, 2 fp, 29 kd

Frånvarande: 25 s, 10 m, 13 fp, 4 kd, 5 v, 6 c, 4 mp

Hans Backman (fp) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

*Punkterna 4–6*

Kammaren biföll utskottets förslag.

**FiU17 Riksdagens revisorers redovisning för första halvåret 2003**

Kammaren biföll utskottets förslag.

#### **14 § Bordläggning**

Anmäldes och bordlades

Proposition

2003/04:30 Ny smittskyddslag m.m.

#### **15 § Anmälan om fråga för skriftligt svar**

Anmäldes att följande fråga för skriftligt svar framställdes

*den 13 november*

**2003/04:254** av *Holger Gustafsson* (kd) till utrikesminister Laila Freivalds

Ersättning till IG Farbens slavarbetare

Frågan redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 november.



Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

*den 7 november*

**2003/04:172** av *Ana Maria Narti* (fp) till statsrådet Gunnar Lund  
Oberoende granskning av Folksam

*den 12 november*

**2003/04:178** av *Margareta Israelsson* (s) till statsrådet Ulrica Messing  
Barns skulder hos kronofogdemyndigheten

**2003/04:186** av *Bertil Kjellberg* (m) till justitieminister Thomas Bodström

Missbruket på våra kriminalvårdsanstalter

**2003/04:200** av *Dan Kihlström* (kd) till justitieminister Thomas Bodström

Polisingripanden vid avvisning

**2003/04:201** av *Yvonne Ångström* (fp) till justitieminister Thomas Bodström

Rekrytering av lagmän till mindre tingsrätter

**2003/04:221** av *Lars-Ivar Ericson* (c) till justitieminister Thomas Bodström

Polisens kunskaper i psykologi

**2003/04:229** av *Staffan Danielsson* (c) till justitieminister Thomas Bodström

Begreppet "självmoordsbombare"

*den 13 november*

**2003/04:215** av *Ingegerd Saarinen* (mp) till kulturminister Marita Ulvskog

Plundring av irakiska kulturföremål

**2003/04:216** av *Lennart Kollmats* (fp) till kulturminister Marita Ulvskog

Publicering av kyrkoskatter på nätet

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 18 november.

Prot. 2003/04:27  
13 november

17 § Kammaren åtskildes kl. 17.14.

Förhandlingarna leddes  
av talmannen från sammanträdet början till ajourneringen kl. 13.56,  
av förste vice talmannen därefter till och med 11 § anf. 105 (delvis) och  
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

*/Monica Gustafson*

<b>1 § Avsägelse.....</b>	<b>1</b>
<b>2 § Anmälan om kompletteringsval till EU-nämnden .....</b>	<b>1</b>
<b>3 § Ledighet .....</b>	<b>1</b>
<b>4 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen .....</b>	<b>1</b>
<b>5 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 november .....</b>	<b>2</b>
KrU3 Arkitektur, form och design .....	2
KU2 Godkännande av ändringar i EG:s regler om val till Europaparlamentet, m.m. ....	3
KU3 Frågor om kommunal demokrati .....	3
<b>6 § Statliga företag .....</b>	<b>4</b>
Näringsutskottets betänkande 2003/04:NU4 .....	4
Anf. 1 ULLA LÖFGREN (m) .....	4
Anf. 2 EVA FLYBORG (fp) .....	7
Anf. 3 MARIA LARSSON (kd).....	9
Anf. 4 HÅKAN LARSSON (c).....	11
Anf. 5 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s).....	13
Anf. 6 ULLA LÖFGREN (m) replik.....	15
Anf. 7 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	15
Anf. 8 ULLA LÖFGREN (m) replik.....	16
Anf. 9 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	16
Anf. 10 EVA FLYBORG (fp) replik.....	16
Anf. 11 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	16
Anf. 12 EVA FLYBORG (fp) replik.....	17
Anf. 13 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	17
Anf. 14 MARIA LARSSON (kd) replik.....	18
Anf. 15 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	18
Anf. 16 MARIA LARSSON (kd) replik.....	19
Anf. 17 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik.....	19
Anf. 18 LENNART BEIJER (v).....	20
Anf. 19 HÅKAN LARSSON (c) replik.....	21
Anf. 20 LENNART BEIJER (v) replik .....	22
Anf. 21 HÅKAN LARSSON (c) replik.....	22
Anf. 22 LENNART BEIJER (v) replik .....	22
Anf. 23 MARIA LARSSON (kd) replik.....	23
Anf. 24 LENNART BEIJER (v) replik .....	23
Anf. 25 MARIA LARSSON (kd) replik.....	24
Anf. 26 LENNART BEIJER (v) replik .....	24
Anf. 27 EVA FLYBORG (fp) replik.....	24
Anf. 28 LENNART BEIJER (v) replik .....	25
Anf. 29 EVA FLYBORG (fp) replik.....	25
Anf. 30 LENNART BEIJER (v) replik .....	25
Anf. 31 INGEGERD SAARINEN (mp).....	26
Anf. 32 LENNART BEIJER (v) replik .....	27
Anf. 33 INGEGERD SAARINEN (mp) replik .....	27

Anf. 34 JOHAN ANDERSSON (s) .....	27
Anf. 35 KARL GUSTAV ABRAMSSON (s) replik .....	28
Anf. 36 JOHAN ANDERSSON (s) replik .....	28
(Beslut fattades under 13 §.) .....	28
<b>Ajournering</b> .....	<b>28</b>
<b>Återupptagna förhandlingar</b> .....	<b>28</b>
<b>7 § Statsministerns frågestund</b> .....	<b>29</b>
Anf. 37 Förste vice talman PER WESTERBERG (m).....	29
<i>Korruption i statliga företag och landstingens avskaffande</i> .....	29
Anf. 38 FREDRIK REINFELDT (m) .....	29
Anf. 39 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	29
Anf. 40 FREDRIK REINFELDT (m) .....	29
Anf. 41 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	30
<i>Socialförsäkringarna</i> .....	30
Anf. 42 BO KÖNBERG (fp).....	30
Anf. 43 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	31
Anf. 44 BO KÖNBERG (fp).....	31
Anf. 45 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	32
<i>Ekonomisk tillväxt</i> .....	32
Anf. 46 ALF SVENSSON (kd).....	32
Anf. 47 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	32
Anf. 48 ALF SVENSSON (kd).....	33
Anf. 49 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	33
<i>Alkoholpolitiken</i> .....	33
Anf. 50 INGRID BURMAN (v).....	33
Anf. 51 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	33
Anf. 52 INGRID BURMAN (v).....	34
Anf. 53 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	34
<i>Etikkommission för statliga företag</i> .....	35
Anf. 54 AGNE HANSSON (c) .....	35
Anf. 55 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	35
Anf. 56 AGNE HANSSON (c) .....	35
Anf. 57 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	35
<i>Korruption i statliga företag</i> .....	35
Anf. 58 PETER ERIKSSON (mp) .....	35
Anf. 59 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	36
Anf. 60 PETER ERIKSSON (mp) .....	36
Anf. 61 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	36
<i>Regionala skillnader</i> .....	37
Anf. 62 KENTH HÖGSTRÖM (s).....	37
Anf. 63 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	37
<i>Alkoholskatten</i> .....	38
Anf. 64 PER BILL (m).....	38
Anf. 65 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	38
Anf. 66 PER BILL (m).....	38
Anf. 67 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	39
<i>Antisemitism</i> .....	39
Anf. 68 GABRIEL ROMANUS (fp) .....	39

Anf. 69 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	39
<i>Antisemitism</i> .....	39
Anf. 70 ANNELIE ENOCHSON (kd) .....	39
Anf. 71 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	40
<i>Folkomröstning om EU:s konstitution</i> .....	40
Anf. 72 OWE HELLBERG (v) .....	40
Anf. 73 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	40
<i>Kvinnors rättigheter</i> .....	41
Anf. 74 CARINA HÄGG (s).....	41
Anf. 75 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	41
<i>Det europeiska transportnätverket</i> .....	42
Anf. 76 JAN-EVERT RÅDHSTRÖM (m).....	42
Anf. 77 Statsminister GÖRAN PERSSON (s) .....	42
Anf. 78 FÖRSTE VICE TALMANNEN.....	42
<b>8 § AP-fondernas verksamhet 2002</b> .....	<b>42</b>
Finansutskottets betänkande 2003/04:FiU6.....	42
Anf. 79 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) .....	42
Anf. 80 TOMAS HÖGSTRÖM (m).....	43
Anf. 81 KARIN PILSÄTER (fp).....	43
Anf. 82 SIV HOLMA (v) .....	45
Anf. 83 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik.....	46
Anf. 84 SIV HOLMA (v) replik .....	46
Anf. 85 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik.....	46
Anf. 86 SIV HOLMA (v) replik .....	47
Anf. 87 JÖRGEN JOHANSSON (c) .....	47
Anf. 88 BO BERNHARDSSON (s) .....	48
Anf. 89 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik.....	50
Anf. 90 BO BERNHARDSSON (s) replik.....	50
Anf. 91 TOMAS HÖGSTRÖM (m) replik.....	50
Anf. 92 BO BERNHARDSSON (s) replik.....	51
Anf. 93 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	51
Anf. 94 BO BERNHARDSSON (s) replik.....	51
Anf. 95 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik.....	52
Anf. 96 BO BERNHARDSSON (s) replik.....	52
(Beslut fattades under 13 §.).....	52
<b>9 § Likvidation av Konungariket Sveriges stadshypotekskassa</b>	
<b>m.m.</b> .....	<b>52</b>
Finansutskottets betänkande 2003/04:FiU7.....	52
(Beslut fattades under 13 §.).....	52
<b>10 § Säkerställda obligationer</b> .....	<b>52</b>
Finansutskottets betänkande 2003/04:FiU8.....	52
(Beslut fattades under 13 §.).....	52
<b>11 § Utjämning av vissa kostnader för stöd och service till</b>	
<b>funktionshindrade</b> .....	<b>52</b>
Finansutskottets betänkande 2003/04:FiU9.....	52
Anf. 97 SVEN-ERIK ÖSTERBERG (s) .....	52
Anf. 98 CECILIA WIDEGREN (m) .....	53
Anf. 99 GUNNAR NORDMARK (fp).....	54
Anf. 100 OLLE SANDAHL (kd).....	55

Anf. 101 JÖRGEN JOHANSSON (c).....	56
Anf. 102 KJELL NORDSTRÖM (s).....	58
Anf. 103 OLLE SANDAHL (kd) replik .....	60
Anf. 104 KJELL NORDSTRÖM (s) replik .....	60
Anf. 105 OLLE SANDAHL (kd) replik .....	60
Anf. 106 KJELL NORDSTRÖM (s) replik .....	61
Anf. 107 GUNNAR NORDMARK (fp) replik .....	61
Anf. 108 KJELL NORDSTRÖM (s) replik .....	61
Anf. 109 CECILIA WIDEGREN (m) replik.....	61
Anf. 110 KJELL NORDSTRÖM (s) replik .....	62
Anf. 111 CECILIA WIDEGREN (m) replik.....	62
Anf. 112 KJELL NORDSTRÖM (s) replik .....	62
Anf. 113 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik .....	62
Anf. 114 KJELL NORDSTRÖM (s) replik .....	63
Anf. 115 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik .....	63
Anf. 116 KJELL NORDSTRÖM (s) replik .....	63
Anf. 117 SIV HOLMA (v).....	63
Anf. 118 CECILIA WIDEGREN (m) replik.....	65
Anf. 119 SIV HOLMA (v) replik.....	65
Anf. 120 CECILIA WIDEGREN (m) replik.....	65
Anf. 121 SIV HOLMA (v) replik.....	66
Anf. 122 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik .....	66
Anf. 123 SIV HOLMA (v) replik.....	66
Anf. 124 JÖRGEN JOHANSSON (c) replik .....	67
Anf. 125 SIV HOLMA (v) replik.....	67
Anf. 126 OLLE SANDAHL (kd).....	67
(Beslut fattades under 13 §.) .....	67
<b>12 § Riksdagens revisorers redovisning för första halvåret</b>	
<b>2003</b> .....	<b>68</b>
Finansutskottets betänkande 2003/04:FiU17 .....	68
(Beslut fattades under 13 §.) .....	68
<b>Ajournering</b> .....	<b>68</b>
<b>Återupptagna förhandlingar</b> .....	<b>68</b>
<b>13 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens</b>	
<b>sammanträde</b> .....	<b>68</b>
NU4 Statliga företag .....	68
FiU6 AP-fondernas verksamhet 2002 .....	69
FiU7 Likvidation av Konungariket Sveriges	
stadshypotekskassa m.m.....	71
FiU8 Säkerställda obligationer .....	71
FiU9 Utjämning av vissa kostnader för stöd och service till	
funktionshindrade.....	71
FiU17 Riksdagens revisorers redovisning för första	
halvåret 2003 .....	72
<b>14 § Bordläggning</b> .....	<b>72</b>
<b>15 § Anmälan om fråga för skriftligt svar</b> .....	<b>72</b>
<b>16 § Anmälan om skriftliga svar på frågor</b> .....	<b>73</b>
<b>17 § Kammaren åtskildes kl. 17.14.</b> .....	<b>74</b>

